KODEKS ZOBOWIĄZAŃ

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806144806

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI
WARSZAWA. DRUKARNIA PAŃSTWOWA. 1933.

Drukarnia Państwowa 66603. 2.11.33.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1933 r.

KODEKS ZOBOWIĄZAŃ.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 października 1933 r. Nr. 82, poz. 598)

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

TYTUŁ I.

ŹRÓDŁA, ISTOTA I RODZAJE ZOBOWIĄZAŃ.

Art. 1. Zobowiązania powstają z oświadczeń woli oraz z czynów i innych zdarzeń, z któremi ustawa łączy powstanie zobowiązania.

Art. 2. § 1. Istota zobowiązania polega na tem, że dłużnik obowiązany jest wobec wierzyciela do świadczenia.

§ 2. Treścią świadczenia może być danie, czynienie, nieczynienie, zaprzestanie lub znoszenie.

DZIAŁ I.

Zobowiązania podzielne i niepodzielne.

Art. 3. § 1. Jeżeli jest kilku dłużników albo wierzycieli, a świadczenie jest podzielne, wówczas zarówno dług jak i wierzytelność dzielą się na tyle niezależnych od siebie równych części, ilu jest dłużników albo wierzycieli.

§ 2. Świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez zmiany istoty i wartości.

Art. 4. Spółdłużnicy, zobowiązani do świadczenia niepodzielnego, odpowiadają za wykonanie zobowiązania, jak dłużnicy solidarni.

Art. 5. § 1. Jeżeli jest kilku wierzycieli, każdy z nich może żądać wykonania zobowiązania niepodzielnego.

§ 2. W razie zgłoszenia sprzeciwu chociażby przez jednego wierzyciela dłużnik obowiązany jest świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie, albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 6. § 1. Żaden z wierzycieli, uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, nie może bez zgody spółwierzycieli zwolnić dłużnika z długu ani zmienić zobowiązania pierwotnego lub przyjąć innego świadczenia.

§ 2. Zwłoka dłużnika oraz przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z wierzycieli, uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, ma skutek względem wszystkich wierzycieli.

Art. 7. § 1. Dłużnik, który wykonał zobowiązanie niepodzielne, może żądać od spółdłużników zwrotu wartości świadczenia w części, jaka na każdego z nich przypada.

§ 2. Wierzyciel, który otrzymał świadczenie niepodzielne, jest odpowiedzialny w stosunku do spółwierzycieli w częściach, które na nich przypadają.

§ 3. Domniemywa się, że części są równe.

DZIAŁ II.

Zobowiązania solidarne.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 8. § 1. Jeżeli dług jest solidarny, każdy z dłużników odpowiada za całość długu, a wierzyciel może dochodzić całości lub części długu od wszystkich dłużników łącznie, od kilku lub od każdego zosobna.

§ 2. Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy spółdłużnicy pozostają zobowiązani.

§ 3. Zaspokojenie wierzyciela przez jednego z spółdłużników zwalnia wszystkich dłużników.

Art. 9. § 1. Jeżeli wierzytelność jest solidarna, każdy z wierzycieli może żądać zapłaty całej wierzytelności, a zaspokojenie jednego umarza dług względem wszystkich wierzycieli.

§ 2. Dłużnik może uiścić dług, według swego wyboru, któremukolwiek z wierzycieli solidarnych, dopóki jeden z nich nie wytoczy przeciwko niemu powództwa.

Art. 10. Zobowiązanie może być solidarne, chociażby każdy z dłużników zobowiązany był w sposób odmienny, albo chociażby wspólny dłużnik zobowiązany był w sposób odmienny wobec każdego z wierzycieli.

Art. 11. Solidarności, czy to dłużników, czy wierzycieli, nie domniemywa się.

Art. 12. § 1. Jeżeli kilka osób zaciągnęło zobowiązanie przez umowę, dotyczącą ich wspólnego przedsiębiorstwa lub ich wspólnej własności, odpowiadają solidarnie, chyba że umówiono się inaczej.

§ 2. Dłużnicy, zobowiązani do świadczenia podzielnego, odpowiadają, w braku odmiennej umowy, za jego spełnienie solidarnie, jeżeli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne.

Rozdział II.

Solidarność dłużników.

Art. 13. § 1. Czyny i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą pogorszyć położenia prawnego spółdłużników ani względem wierzyciela, ani w stosunkach między dłużnikami.

§ 2. W szczególności, zwłoka jednego z dłużników solidarnych, jak również uznanie długu przez któregokolwiek z nich nie ma skutku względem pozostałych.

Art. 14. Jeżeli zobowiązanie solidarne stało się niewykonalnem skutkiem okoliczności, za które jeden z dłużników solidarnych odpowiada, spółdłużnicy nie są zwolnieni od obowiązku zapłaty wartości świadczenia, lecz nie odpowiadają za szkodę.

Art. 15. Przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem pozostałych.

Art. 16. § 1. Zrzeczenie się solidarności przez wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych lub zwolnienie go z długu nie ma skutku względem pozostałych dłużników.

§ 2. Odnowienie, dokonane między wierzycielem a jednym z dłużników solidarnych, zwalnia pozostałych, chybaby wierzyciel zastrzegł, iż zachowuje przeciwko nim swe prawa.

§ 3. Zwłoka wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych ma skutek również względem pozostałych.

Art. 17. § 1. Dłużnik solidarny może bronić się zarzutami, które służą mu osobiście wobec wierzyciela, oraz temi, które ze względu na sposób powstania lub treść zobowiązania są wspólne wszystkim dłużnikom.

§ 2. Wyrok, zapadły na korzyść jednego z dłużników solidarnych, zwalnia spółdłużników, jeżeli uwzględnia zarzuty, które są im wszystkim wspólne.

Art. 18. § 1. Dłużnik solidarny, który dokonał zapłaty, ma prawo żądać od spółdłużników zwrotu w częściach, jakie na nich przypadają, a w razie wątpliwości w częściach równych.

§ 2. Jeżeli dług był zaciągnięty na rzecz jednego tylko lub kilku dłużników solidarnych, dłużnicy ci odpowiadają względem pozostałych za cały dług.

§ 3. Część dłużnika niewypłacalnego rozkłada się między pozostałych oraz tego, który zapłaty dokonał.

Rozdział III.

Solidarność wierzycieli.

Art. 19. Zwłoka dłużnika oraz przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z wierzycieli solidarnych ma skutek względem wszystkich wierzycieli.

Art. 20. § 1. Wierzyciel solidarny nie może bez zgody spółwierzycieli zmienić zobowiązania pierwotnego ani przyjąć innego świadczenia.

§ 2. Zwolnienie z długu przez jednego z wierzycieli solidarnych zwalnia dłużnika jedynie co do części tego wierzyciela.

Art. 21. Wierzyciel solidarny, który otrzymał zapłatę, jest odpowiedzialny wobec spółwierzycieli w częściach, jakie na nich przypadają, a w razie wątpliwości — w częściach równych.

DZIAŁ III.

Zobowiązania przemienne.

Art. 22. § 1. Jeżeli dłużnik winien spełnić albo jedno, albo drugie świadczenie, wybór należy do niego, chybaby był zastrzeżony dla wierzyciela.

§ 2. Ani dłużnik, ani wierzyciel nie może wybrać części jednego i części drugiego świadczenia.

Art. 23. § 1. Wybór uważa się za dokonany, gdy strona, uprawniona do wyboru, zawiadomi o nim drugą stronę, jak również gdy uprawniony do wybo-

ru dłużnik świadczenie spełni, albo uprawniony do wyboru wierzyciel jednego ze świadczeń zażąda.

§ 2. Dokonanego wyboru nie można zmienić bez zgody drugiej strony.

Art. 24. Jeżeli wierzyciel ma prawo wyboru i nie korzysta z niego w czasie właściwym, dłużnik może wyznaczyć wierzycielowi odpowiedni termin do wykonania wyboru, a po bezskutecznym upływie tego terminu może zwolnić się od zobowiązania przez spełnienie jednego ze świadczeń.

Art. 25. Jeżeli prawo wyboru służy kilku osobom, które nie mogą złożyć zgodnego oświadczenia, wyboru dokona sąd na żądanie jednej z nich.

Art. 26. § 1. Jeżeli wybór należy do dłużnika, a jedno z przyrzeczonych świadczeń spełnione być nie może, chociażby skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiada, zobowiązanie ogranicza się do świadczenia, które może być spełnione.

§ 2. Jeżeli żadne ze świadczeń nie może być spełnione, a niemożliwość chociażby jednego z nich jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiada, dłużnik obowiązany jest uiścić wartość świadczenia, którego spełnienie stało się niemożliwem na ostatku.

Art. 27. Jeżeli wybór służy wierzycielowi, a jedno ze świadczeń nie może być spełnione wskutek okoliczności, za które dłużnik odpowiada, na miejsce tego świadczenia wchodzi odszkodowanie.

Art. 28. Przepisy działu niniejszego stosuje się także w przypadku, gdy zobowiązanie przemienne obejmuje więcej niż dwa świadczenia.

TYTUŁ II.

POWSTANIE ZOBOWIĄZAŃ.

DZIAŁ I.

Oświadczenie woli.

Rozdział I.

Oświadczenie woli w ogólności.

Art. 29. Wolę oświadczyć można nietylko słowami i powszechnie przyjętemi znakami, lecz i takiem zachowaniem się, które w danych okolicznościach nie budzi wątpliwości co do treści oświadczenia.

Art. 30. Oświadczenie woli, które ma być złożone drugiej osobie, jest dokonane z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła o niem powziąć wiadomość.

Rozdział II.

Wady oświadczenia woli.

Art. 31. Nieważne jest oświadczenie woli, złożone przez osobę, znajdującą się w stanie nieprzytomności lub chociażby przemijającego zakłócenia czynności psychicznej wyłączającego świadomą wolę.

Art. 32. Przepisy, zawarte w prawie osobowem, stanowią o tem, jaki wpływ na ważność oświad-

czenia woli wywiera brak zdolności do działań prawnych lub jej ograniczenie, oraz o tem, w jaki sposób mogą składać oświadczenia woli osoby prawne.

Art. 33. Nieważne jest oświadczenie woli, ujawniające, ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, brak zamiaru wywołania skutków prawnych.

Art. 34. § 1. Nieważne jest oświadczenie woli, złożone drugiej osobie, za jej zgodą, dla pozoru.

§ 2. Gdy pod takiem oświadczeniem woli ukrywa się rzeczywista czynność prawna, należy ją oceniać według jej natury.

Art. 35. § 1. Pozorność oświadczenia woli nie może szkodzić prawom osób trzecich, nabytym w dobrej wierze.

§ 2. Wierzyciele stron oraz osoby trzecie mogą powoływać się na pozorność wszelkich czynności prawnych, zdziałanych na ich szkodę.

Art. 36. Kto składa oświadczenie woli pod wpływem błędnej pobudki, ten, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi, nie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, chyba że prawdziwość pobudki była warunkiem ważności oświadczenia woli.

Art. 37. § 1. Kto był w błędzie co do treści swego oświadczenia lub oświadczenia drugiej strony, ten może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli błąd wywołała druga strona swojem zachowaniem się, chociażby bez własnej winy, albo o błędzie wiedziała lub z łatwością mogła była błąd zauważyć.

§ 2. Można powoływać się tylko na błąd istotny, uzasadniający przypuszczenie, że strona, nie będąc w błędzie i oceniając rzecz rozsądnie, nie złożyłaby oświadczenia lub nie przyjęłaby oświadczenia drugiej strony.

Art. 38. Będący w błędzie nie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli, jeżeli druga strona oświadczy gotowość spełnienia świadczenia, które będący w błędzie byłby sobie zastrzegł, gdyby błąd nie był zaszedł.

Art. 39. Jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, będący w błędzie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, złożonego pod wpływem tego błędu, bez względu na to, czy błąd dotyczył pobudki, czy treści oświadczenia lub czy był istotny.

Art. 40. Podstęp osoby trzeciej jest równoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała i drugiej strony z błędu nie wyprowadziła.

Art. 41. Kto pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej złożył oświadczenie woli, albo przyjął oświadczenie drugiej strony, ten może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli z okoliczności wynika, że mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe.

Art. 42. Jeżeli jedna strona, wyzyskując lekkomyślność, niedołęstwo, niedoświadczenie lub przymusowe położenie drugiej strony, wzamian za swoje

świadczenie przyjmuje lub zastrzega dla siebie lub dla kogo innego świadczenie, którego wartość majątkowa w chwili zawarcia umowy jest rażąco wysoka w stosunku do wartości świadczenia wzajemnego, druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia albo zwiększenia świadczenia wzajemnego, a gdy jedno i drugie jest utrudnione, może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli.

Art. 43. § 1. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu, podstępu, groźby albo wyzysku, następuje przez zawiadomienie na piśmie drugiej strony.

§ 2. Prawo uchylenia się wygasa: w przypadku błędu i podstępu — z upływem roku od dnia ich wykrycia; w przypadku groźby — z upływem roku od dnia, w którym stan obawy ustał; w przypadku wyzysku — z upływem roku od dnia oświadczenia woli.

§ 3. W przypadku wyzysku roszczenia o zmniejszenie własnego świadczenia, albo o zwiększenie świadczenia drugiej strony nie można dochodzić sądownie po upływie roku od dnia oświadczenia woli.

Art. 44. Zniekształcenie oświadczenia woli, dokonane przez użytą do jego przesłania osobę lub przedsiębiorstwo, ma takie same skutki, jak błąd przy złożeniu oświadczenia.

Art. 45. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do oświadczeń woli, złożonych w cudzem imieniu.

Rozdział III.

Warunek.

Art. 46. § 1. Składający oświadczenie woli może, jeżeli ustawa temu się nie sprzeciwia, uzależnić skuteczność lub ustanie skutków oświadczenia od zdarzenia przyszłego i niepewnego (warunek zawieszający lub rozwiązujący).

§ 2. Ziszczenie się warunku nie ma mocy wstecznej, jeżeli inaczej nie postanowiono.

Art. 47. § 1. Skoro warunek się ziści, wszelkie rozporządzenia prawem warunkowem tracą moc, o ile mogłyby udaremnić skutek ziszczenia się warunku.

§ 2. Warunkowo uprawniony może wykonywać wszelkie czynności, do zachowania jego prawa zmierzające.

Art. 48. § 1. Jeżeli strona, której zależy na nieziszczeniu się warunku, wbrew wymaganiom dobrej wiary udaremni ziszczenie się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się ziścił.

§ 2. Jeżeli strona, której zależy na ziszczeniu się warunku, wbrew wymaganiom dobrej wiary spowoduje ziszczenie się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się nie ziścił.

Art. 49. Warunek niemożliwy, przeciwny porządkowi publicznemu, ustawie lub dobrym obyczajom, czyni nieważnem oświadczenie woli, gdy jest zawieszający; uważa się za niebyły, gdy jest rozwiązujący. Jednakże warunek rozwiązujący niemożliwy, przeciwny porządkowi publicznemu, ustawie lub dobrym obyczajom, czyni nieważnem oświadczenie wo-

li, jeżeli przypuszczać należy, że bez dodania tego warunku nie zostałoby złożone.

Rozdział IV.

Umowy w ogólności.

Art. 50. § 1. Umowa powstaje przez zgodne oświadczenie woli dwóch stron, z których jedna zobowiązuje się do świadczenia, a druga zobowiązanie to przyjmuje.

§ 2. Przedmiotem umowy może być również powstanie, zmiana lub ustanie stosunku prawnego, bez zobowiązania się do świadczenia.

Art. 51. Jeżeli obie strony zobowiązują się wzajemnie tak, że jedno świadczenie ma być odpowiednikiem drugiego, umowa jest wzajemna.

Art. 52. Wszelkie umowy podlegają przepisom o zobowiązaniach w ogólności, o ile ustawa nie poddaje ich przepisom szczególnym.

Art. 53. Nie można powoływać się na brak lub ograniczenie zdolności do działań prawnych osoby, z którą umowę się zawarło. Kto taką umowę zawarł, może wyznaczyć przedstawicielowi ustawowemu niezdolnego odpowiedni termin do jej potwierdzenia; staje się wolnym po bezskutecznym upływie tego terminu.

Art. 54. Kto, ukrywając podstępnie swą niezdolność do działań prawnych, składa oświadczenie woli drugiej osobie, która nie mogła się z łatwością przekonać o niezdolności składającego oświadczenie,

ten obowiązany jest do naprawienia szkody, jaką druga strona ponosi przez to, że zawarła umowę, nie wiedząc o tej niezdolności.

Art. 55. Strony, zawierające umowę, mogą stosunek swój ułożyć według swego uznania, byleby treść i cel umowy nie sprzeciwiały się porządkowi publicznemu, ustawie, ani dobrym obyczajom.

Art. 56. § 1. Umowy treści niemożliwej do wykonania oraz umowy sprzeczne z porządkiem publicznym, ustawą lub dobremi obyczajami, są nieważne.

§ 2. Jeżeli wadliwości tego rodzaju dotyczą tylko niektórych postanowień umowy, inne postanowienia pozostają w mocy, chyba że przypuszczać należy, iż bez postanowień, dotkniętych nieważnością, strony nie byłyby zawarły umowy.

Art. 57. Strona, która wiedziała przy zawarciu umowy o niemożliwości świadczenia, obowiązana jest do naprawienia szkody, jaką druga strona ponosi przez to, że zawarła umowę, nie wiedząc o niemożliwości świadczenia.

Art. 58. Umowa o spadek po osobie żyjącej jest nieważna, z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w ustawie.

Art. 59. § 1. Strony mogą postanowić, że świadczenie określi osoba trzecia.

§ 2. Umowa taka staje się bezskuteczna, jeżeli osoba trzecia określenia odmawia albo go nie dokona w ciągu terminu, przez strony oznaczonego, albo

jeżeli określi świadczenie w sposób, oczywiście krzywdzący jedną ze stron.

Art. 60. Umowy zobowiązują nietylko do tego, co w nich jest wyrażone, lecz także do wszelkich następstw, wynikających z ustawy, zwyczaju lub słuszności.

Rozdział V.

Zawarcie umowy.

Art. 61. § 1. Rokowania między stronami, chociażby doprowadziły do zgody co do niektórych postanowień, nie mają mocy obowiązującej, dopóki strony nie wyrażą swej zgody co do całości.

§ 2. Jeżeli jednak strony wyraziły swą zgodę co do wszystkich istotnych postanowień umowy, pozostawiając porozumienie się co do szczegółów na przyszłość, bez zastrzeżenia, że w razie niedojścia do porozumienia umowę uważać będą za niedoszłą do skutku, w takim razie umowę poczytywać należy za zawartą, a co do szczegółów, w razie sporu, orzeka sąd na podstawie przepisów ustawy, zwyczaju lub słuszności.

Art. 62. § 1. Umowa przedwstępna, przez którą jedna lub obie strony zobowiązują się do zawarcia oznaczonej umowy w przyszłości, wymaga do swej ważności określenia istotnych postanowień mającej się zawrzeć umowy oraz terminu, w którym ma być zawarta.

§ 2. Umowa przedwstępna powinna być pismem stwierdzona.

§ 3. W razie uchylenia się strony zobowiązanej od zawarcia umowy, sąd może, na żądanie drugiej strony, jeżeli tylko są spełnione warunki potrzebne do ważności umowy przyrzeczonej, a w szczególności zachowana także jej forma, wyznaczyć zobowiązanemu termin do jej zawarcia z tym skutkiem, że w razie niezawarcia jej w ciągu tego terminu wyrok prawomocny będzie równoznaczny z zawarciem umowy.

§ 4. Poza tym przypadkiem niewykonanie zobowiązania zawarcia umowy uzasadnia tylko żądanie odszkodowania.

§ 5. Roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej przedawnia się z upływem roku od chwili, kiedy umowa miała być zawarta.

Art. 63. § 1. Kto w celu zawarcia umowy złoży drugiej stronie oświadczenie, obejmujące istotne postanowienia tej umowy (oferta), i oznaczy termin, w ciągu którego oczekiwać będzie odpowiedzi, ten związany jest ofertą aż do upływu oznaczonego terminu.

§ 2. Gdy termin nie był oznaczony, oferta, uczyniona drugiej stronie w jej obecności, albo bezpośrednio zapomocą telefonu lub innego środka porozumiewania się na odległość, przestaje wiązać, jeżeli nie będzie przyjęta natychmiast; uczyniona zaś w inny sposób przestaje wiązać po upływie czasu, w jakim czyniący ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź, wysłaną bez nieuzasadnionej zwłoki.

Art. 64. Jeżeli z opóźnionej odpowiedzi okazuje się, że była ona wysłana w czasie właściwym, czyniący ofertę winien niezwłocznie wysłać drugiej

stronie zawiadomienie, że odpowiedź nadeszła z opóźnieniem i że umowa nie została zawarta. W braku takiego zawiadomienia umowę poczytywać należy za zawartą.

Art. 65. Oferta traci moc, jeżeli zawiadomienie o jej odwołaniu doszło do drugiej strony przed otrzymaniem lub jednocześnie z otrzymaniem oferty. Przepis ten stosuje się również do odpowiedzi na ofertę.

Art. 66. Oferta lub przyjęcie oferty nie tracą mocy wskutek tego, że osoba, która takie oświadczenie złożyła, zmarła lub utraciła zdolność do działań prawnych przed zawarciem umowy, chyba że co innego wynika z woli stron albo z natury rzeczy.

Art. 67. Przyjęcie oferty pod zmienionemi lub nowemi warunkami poczytuje się za nową ofertę.

Art. 68. Jeżeli czyniący ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy, albo jeżeli zgodnie z treścią oferty lub zwyczajem zawiadomienie o przyjęciu jest niepotrzebne, umowę uważa się za zawartą, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania.

Art. 69. Kto w celu zawarcia umowy spełnia zaofiarowane świadczenie, nie czekając na zawiadomienie o przyjęciu oferty, ten w razie niedojścia umowy do skutku ponosi niebezpieczeństwo spełnionego świadczenia, chociażby druga strona żadnej odpowiedzi nie udzieliła.

Art. 70. W razie wątpliwości co do miejsca i czasu zawarcia umowy uważać należy, że umowę

zawarto w miejscu i czasie otrzymania odpowiedzi na ofertę, a w przypadku, gdy zawiadomienie o przyjęciu jest niepotrzebne, w miejscu i czasie przystąpienia do wykonania umowy przez stronę, która otrzymała ofertę.

Art. 71. § 1. Regulamin, wydany przez jedną ze stron, wiąże drugą stronę tylko wówczas, gdy został jej wręczony przy zawarciu umowy, a jeżeli posługiwanie się regulaminem jest zwyczajowo w danych stosunkach przyjęte — także wówczas, gdy druga strona mogła z łatwością dowiedzieć się o treści regulaminu.

§ 2. Regulamin, wydany w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym, wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane przepisy paragrafu poprzedzającego, a druga strona nie wypowiedziała umowy z najbliższym terminem wypowiedzenia.

§ 3. Regulamin nie może sprzeciwiać się umowie.

Art. 72. Jeżeli istnieje wzór umowy (umowa typowa), wydany lub zatwierdzony przez władzę państwową lub samorządową, wówczas strony, zawierające umowę z powołaniem się na ten wzór, są związane jego postanowieniami.

Art. 73. § 1. Ogłoszenia, reklamy, cenniki i wszelkiego rodzaju wiadomości o podaży i popycie, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób, uważa się, w razie wątpliwości, nie za ofertę, lecz za zaproszenie do rozpoczęcia rokowań.

§ 2. Jeżeli ten, kto wystąpił z tego rodzaju zaproszeniem, odmawia zawarcia umowy bez usprawie-

dliwionego powodu, obowiązany jest do odszkodowania.

Rozdział VI.

Dodatkowe zastrzeżenia umowne.

Oddział 1. Zadatek.

Art. 74. § 1. W braku odmiennego postanowienia umowy albo zwyczaju, uważa się, że zadatek, dany przy zawarciu umowy, zastępuje odszkodowanie z powodu niewykonania umowy przez jedną ze stron.

§ 2. W razie niewykonania umowy przez jedną ze stron, druga strona może, według swego wyboru, bądź dochodzić wykonania umowy, bądź od umowy odstąpić i, chociażby żadna szkoda nie nastąpiła, otrzymany zadatek zatrzymać, a jeżeli sama go dała, domagać się sumy dwukrotnie wyższej.

§ 3. Przepis artykułu niniejszego stosuje się bez względu na to, jaką nazwę strony zadatkowi nadały.

Art. 75. § 1. Przy spełnieniu świadczenia, na które był dany zadatek, zadatek ulega zarachowaniu, a jeżeli zarachowanie jest niemożliwe, winien być zwrócony.

§ 2. Zwrot zadatku należy się również w razie niemożności wykonania umowy wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie odpowiada, oraz rozwiązania umowy z winy obu stron lub za ich zgodą.

Oddział 2. Umowne prawo odstąpienia.

Art. 76. § 1. Przy zawarciu umowy każda ze stron może sobie zastrzec prawo odstąpienia od umowy.

§ 2. Jeżeli strony nie oznaczyły terminu do odstąpienia od umowy, stronie uprawnionej może być wyznaczony przez drugą stronę odpowiedni termin, po którego upływie prawo odstąpienia wygasa.

Art. 77. § 1. Prawo odstąpienia od umowy wykonywa się przez zawiadomienie drugiej strony.

§ 2. Jeżeli wartość przedmiotu umowy przenosi tysiąc złotych, zawiadomienie powinno nastąpić na piśmie.

Art. 78. § 1. W przypadku odstąpienia od umowy uważa się, jak gdyby umowa wcale nie była zawarta.

§ 2. To, co strony sobie już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu.

§ 3. Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy należy się drugiej stronie odpowiednie wynagrodzenie.

Art. 79. Kto nie może zwrócić tego, co otrzymał, w stanie niezmienionym, obowiązany jest do naprawienia szkody, wywołanej utratą, uszkodzeniem lub obciążeniem przedmiotu świadczenia, chyba że szkoda powstała wskutek okoliczności, za które nie odpowiada.

Oddział 3. Odstępne.

Art. 80. Jeżeli strony umówiły się, że jednej albo każdej z nich zosobna wolno będzie odstąpić od umowy za zapłatą pewnej sumy pieniężnej, czyli odstępnego, odstąpienie skuteczne będzie tylko wówczas, gdy odstępne będzie zapłacone jednocześnie z oświadczeniem o odstąpieniu.

Art. 81. Jeżeli przy zawarciu umowy z zadatkiem strony zastrzegły sobie prawo odstąpienia od umowy, zadatek, w braku odmiennego postanowienia umowy, ma znaczenie odstępnego.

Oddział 4. Odszkodowanie umowne.

Art. 82. Jeżeli dłużnik zobowiązał się zapłacić w razie niewykonania zobowiązania określoną sumę pieniężną lub spełnić inne świadczenie, zapłata sumy lub spełnienie takiego świadczenia zastępuje odszkodowanie.

Art. 83. § 1. Dłużnik nie ma prawa zwolnić się od zobowiązania przez zapłatę umówionego odszkodowania.

§ 2. W razie niewykonania zobowiązania wierzyciel ma prawo żądać albo wykonania zobowiązania, albo zapłaty umówionego odszkodowania. Jednego i drugiego łącznie wierzyciel może żądać tylko wtedy, gdy odszkodowanie zastrzeżono za samo opóźnienie lub za nienależyte wykonanie zobowiązania.

Art. 84. § 1. Odszkodowanie umowne należy się wierzycielowi bez potrzeby wykazania przezeń jakiejkolwiek szkody.

§ 2. Odszkodowania wyższego niż umowne wierzyciel może dochodzić na zasadach ogólnych, jeżeli się zrzeknie odszkodowania umownego.

Art. 85. § 1. Jeżeli odszkodowanie umowne jest rażąco wygórowane, albo jeżeli umowa częściowo wykonana została, dłużnik może żądać zmniejszenia odszkodowania umownego, zwłaszcza gdy udowodni, że wierzyciel wskutek niewykonania umowy nie poniósł żadnej szkody, albo poniósł szkodę nieznaczną.

§ 2. Przeciwne postanowienie umowy jest nieważne.

Oddział 5. Odsetki.

Art. 86. § 1. Wierzyciel może żądać odsetek od należnych mu sum pieniężnych tylko wówczas, gdy to wynika z umowy, zwyczaju lub ustawy.

§ 2. W razie nieokreślenia przez strony stopy odsetek, należą się odsetki ustawowe.

Art. 87. W braku umowy co do terminów płatności odsetek dłużnik winien je płacić półrocznie zdołu, a jeżeli umowa była zawarta na krótszy okres czasu, winien zapłacić odsetki jednocześnie z zapłatą dłużnej sumy pieniężnej.

Art. 88. Dłużnik, który dobrowolnie zapłacił odsetki od dłużnej sumy pieniężnej, nie może żądać ani ich zwrotu, ani zaliczenia na poczet długu, chociażby odsetki się nie należały.

Art. 89. Jeżeli dłużnik zapłacił dług, nie żądając zwrotu nadpłaconych zgóry odsetek, uważać należy, że zrzekł się ich zwrotu.

Art. 90. § 1. Jeżeli umówiona stopa procentowa przenosi o dwie jednostki każdorazową stopę odsetek ustawowych a wierzyciel nie zgodzi się na obniżenie odsetek do powyższej wysokości, dłużnik może wypowiedzieć dług z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu wypowiedzenia.

§ 2. Przeciwne postanowienie umowy jest nieważne.

Rozdział VII.

Umowy o świadczenie przez osobę trzecią lub na rzecz osoby trzeciej.

Art. 91. Kto przyrzekł, że osoba trzecia zobowiąże się lub spełni świadczenie, obowiązany jest dać odszkodowanie drugiej stronie, jeżeli osoba trzecia odmawia zaciągnięcia zobowiązania lub nie spełnia przyrzeczonego świadczenia; może jednak zwolnić się od obowiązku odszkodowania przez spełnienie przyrzeczonego świadczenia, jeżeli to jest możliwe bez szkody dla wierzyciela.

Art. 92. § 1. Jeżeli kto, zawierając umowę, zastrzegł świadczenie na rzecz osoby trzeciej, osoba ta, w braku odmiennej umowy, może wprost od dłużnika żądać spełnienia świadczenia.

§ 2. Kto takie zastrzeżenie uczynił, nie może go już odwołać, jeżeli osoba trzecia oświadczyła jemu lub dłużnikowi, że chce z zastrzeżenia skorzystać.

§ 3. Dłużnik może podnieść zarzuty z umowy także i przeciwko osobie trzeciej.

Rozdział VIII.

Przedstawicielstwo.

Art. 93. § 1. Umowę zawrzeć można osobiście lub przez przedstawiciela, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi.

§ 2. Przedstawiciel, który zawiera umowę w granicach swego umocowania, zobowiązuje reprezentowanego i nabywa dlań prawa bezpośrednio.

§ 3. Działanie w cudzem imieniu może być wyraźne lub wynikać z okoliczności.

Art. 94. § 1. Granice umocowania przedstawiciela, ustanowionego z mocy ustawy, określają przepisy szczególne.

§ 2. Granice umocowania przedstawiciela, ustanowionego z woli reprezentowanego, określa treść pełnomocnictwa.

Art. 95. § 1. Udzielenie pełnomocnictwa ogólnego nie obejmuje umocowania do zbywania i obciążania nieruchomości, zaciągania pożyczek i zobowiązań wekslowych, czynienia darowizn, przyjmowania lub zrzekania się spadków, zawierania ugód, wytaczania powództw, czynienia zapisów na sąd polubowny i wykonywania innych czynności, przekraczających zakres zwykłego zarządu.

§ 2. Do powyższych czynności wystarcza pełnomocnictwo, obejmujące dany ich rodzaj, jeżeli ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do poszczególnej czynności.

Art. 96. § 1. Udzielenie pełnomocnictwa ogólnego powinno pod nieważnością nastąpić na piśmie.

§ 2. Jeżeli do ważności umowy potrzebna jest szczególna forma, udzielenie pełnomocnictwa powinno pod nieważnością nastąpić w tej formie.

Art. 97. § 1. Ograniczona zdolność do działań prawnych pełnomocnika nie ma wpływu na ważność umowy, zawartej w imieniu mocodawcy.

§ 2. Jeżeli ograniczenie nastąpiło po udzieleniu pełnomocnictwa, umowa, zawarta przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy po tem ograniczeniu, jest nieważna wówczas, gdy mocodawca o ograniczeniu nie wiedział, albo, dowiedziawszy się, nie miał już czasu odwołać pełnomocnictwa.

Art. 98. Jeżeli nie sprzeciwia się temu stosunek prawny, będący podstawą pełnomocnictwa, może ono być każdego czasu odwołane lub ograniczone i wygasa ze śmiercią mocodawcy lub pełnomocnika.

Art. 99. Po wygaśnięciu pełnomocnictwa pełnomocnik obowiązany jest zwrócić mocodawcy dokument pełnomocnictwa, może jednak żądać wydania poświadczonego odpisu tego dokumentu.

Art. 100. Wygaśnięcie lub ograniczenie pełnomocnictwa nie wpływa na ważność umowy, zawartej przez pełnomocnika w granicach umocowania, chyba że druga strona w chwili zawarcia umowy o wygaśnięciu lub ograniczeniu pełnomocnictwa wiedziała, albo wiedzieć była powinna.

Art. 101. § 1. Jeżeli zawierający umowę w cudzem imieniu nie ma pełnomocnictwa, albo pełno-

mocnictwo przekroczy, skuteczność umowy zależy od potwierdzenia jej przez osobę, w której imieniu umowa została zawarta.

§ 2. Druga strona może wyznaczyć osobie, w której imieniu umowa była zawarta, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie tego terminu.

§ 3. W razie braku potwierdzenia druga strona może żądać od tego, kto działał jako pełnomocnik, naprawienia szkody, jaką poniosła przez to, że zawarła z nim umowę w zaufaniu do istnienia pełnomocnictwa.

§ 4. Potwierdzenie umowy przez osobę, w której imieniu umowa została zawarta, odnosi skutek od chwili jej zawarcia; dobrowolne wykonanie umowy w całości lub w części przez tę osobę jest równoznaczne z potwierdzeniem.

Art. 102. § 1. Pełnomocnik może na swe miejsce podstawić kogo innego, jeżeli ta możność została mu nadana przez pełnomocnictwo, albo wynika z ustawy lub ze stosunku, będącego podstawą pełnomocnictwa.

§ 2. Z kilku pełnomocników, umocowanych do jednej i tej samej czynności, każdy może działać oddzielnie, jeżeli inaczej nie postanowiono.

§ 3. Przepisy te stosuje się również do osób, które pełnomocnik na swe miejsce podstawił.

Art. 103. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do jednostronnych oświadczeń woli, złożonych przez przedstawiciela.

Rozdział IX.

Przyrzeczenie publiczne.

Art. 104. § 1. Kto ogłosi publicznie, że wypłaci nagrodę za wykonanie pewnej czynności, obowiązany jest dotrzymać przyrzeczenia.

§ 2. Jeżeli przyrzekający nie oznaczył terminu do wykonania czynności, ani nie zrzekł się odwołania, wolno mu przyrzeczenie odwołać.

§ 3. Odwołanie winno być ogłoszone publicznie w taki sam sposób, w jaki było uczynione przyrzeczenie.

§ 4. Odwołanie jest bezskuteczne względem tego, kto przedtem czynność wykonał.

Art. 105. § 1. Jeżeli czynność wykona kilka osób oddzielnie i niezależnie od siebie, każdej należy się nagroda, chyba że była przyrzeczona tylko jedna nagroda.

§ 2. W tym drugim przypadku otrzyma nagrodę osoba, która pierwsza się zgłosi, a w razie jednoczesnego zgłoszenia się kilku osób ta, która pierwsza czynność wykonała.

§ 3. Jeżeli czynność wykonało kilka osób wspólnie, w razie sporu sąd odpowiednio podzieli nagrodę.

Art. 106. § 1. Publiczne przyrzeczenie nagrody konkursowej za dzieło najlepsze jest nieważne, jeżeli w ogłoszeniu nie oznaczono terminu, w ciągu którego można się ubiegać o nagrodę.

§ 2. Ocena, czy i które dzieło zasługuje na nagrodę, należy do przyrzekającego, jeżeli w ogło-

szeniu nie oznaczył innego sposobu oceny. Przyrzekający nagrodę tylko wtedy staje się właścicielem nagrodzonego dzieła lub też nabywa prawo autorskie do niego, gdy to zastrzegł w ogłoszeniu.

Rozdział X.

Tłumaczenie oświadczeń woli.

Art. 107. Oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, dobra wiara i zwyczaje uczciwego obrotu.

Art. 108. W umowach należy raczej badać, jaki był wspólny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownem znaczeniu wyrazów.

Rozdział XI.

Forma oświadczeń woli w ogólności.

Art. 109. § 1. Ważność oświadczenia woli zależna jest od zachowania szczególnej formy tylko w przypadkach, w których ustawa lub umowa wyraźnie wymaga zachowania pewnej formy pod rygorem nieważności.

§ 2. Jeżeli według woli stron zawarcie umowy ma nastąpić w pewnej formie, domniemywa się, że strony zastrzegły zachowanie umówionej formy pod rygorem nieważności.

Art. 110. Wymaganie ustawy lub umowy, bez zagrożenia nieważnością, aby zachowana była forma piśmienna, ma tylko to znaczenie, że w razie

sporu niedopuszczalny jest dowód ze świadków bez zgody obu stron.

Art. 111. Jeżeli umowa była zawarta na piśmie, uzupełnienie, zmiana lub rozwiązanie jej za zgodą obu stron, oraz odstąpienie od umowy, winny być pismem stwierdzone.

Art. 112. § 1. Umowa, której zawarcia na piśmie wymaga pod rygorem nieważności ustawa albo wola stron, jest zawarta, skoro ją strony własnoręcznie podpiszą.

§ 2. W przypadku umowy wzajemnej wystarcza wymiana pism, podpisanych przez stronę zobowiązaną.

Art. 113. Za niepiśmiennych lub niemogących pisać, lecz umiejących czytać, może podpisać się inna osoba, której podpis winien być uwierzytelniony przez notarjusza lub władzę gminną z zaznaczeniem, że osoba ta podpisała się na życzenie niepiśmiennego lub niemogącego pisać, lecz umiejącego czytać.

Art. 114. Osoby nieumiejące lub niemogące czytać, mogą składać oświadczenia woli na piśmie jedynie w formie aktu notarjalnego.

DZIAŁ II.

Powstanie zobowiązań z innych źródeł.

Rozdział I.

Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 115. Kto bez zlecenia prowadzi cudze sprawy, obowiązany jest do działania z korzyścią

i zgodnie z rzeczywistą lub domniemaną wolą osoby interesowanej, a w prowadzeniu tych spraw obowiązany jest dokładać należytej staranności.

Art. 116. § 1. Prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia winien, w miarę możności, zawiadomić o tem osobę interesowaną i oczekiwać jej zleceń, chyba że okoliczności wymagają działania bez zwłoki.

§ 2. W każdym razie obowiązany jest doprowadzić sprawę do końca, a przynajmniej prowadzić ją dopóty, dopóki osoba interesowana nie będzie mogła jej objąć.

§ 3. Z czynności swych prowadzący cudzą sprawę winien złożyć rachunek.

Art. 117. § 1. Prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia ma prawo do zwrotu wszelkich wydatków użytecznych, jakie poczynił, wraz z odsetkami od dnia ich wyłożenia, jeżeli działanie było z korzyścią i odpowiadało rzeczywistej lub domniemanej woli osoby interesowanej.

§ 2. Przy istnieniu tych samych warunków osoba interesowana, na żądanie prowadzącego sprawę, obowiązana jest zwolnić go od zobowiązań, jakie na siebie przyjął.

Art. 118. Kto prowadzi cudzą sprawę wbrew wiadomej mu woli osoby interesowanej, nietylko nie ma prawa do zwrotu wydatków, lecz odpowiada za wszelką stąd wynikłą szkodę, chyba że zakaz osoby interesowanej sprzeciwia się porządkowi publicznemu, ustawie lub dobrym obyczajom.

Art. 119. Jeżeli prowadzący cudzą sprawę dokonał zmian w imieniu osoby interesowanej bez wyraźnej potrzeby lub korzyści, albo wbrew wiadomej mu woli tejże osoby, obowiązany jest na jej żądanie przywrócić rzeczy do stanu poprzedniego, a gdyby to nie było możliwe, dać odszkodowanie. Nakłady może zabrać zpowrotem, o ile to jest możliwe bez uszkodzenia rzeczy.

Art. 120. Potwierdzenie osoby interesowanej nadaje prowadzeniu jej sprawy wszelkie skutki zlecenia, nawet gdy prowadzący sprawę mniemał, że prowadzi sprawę własną.

Art. 121. § 1. Kto, celem odwrócenia niebezpieczeństwa, grożącego drugiemu, ratuje jego dobro, ma prawo żądać od niego zwrotu koniecznych wydatków, chociażby działanie nie odniosło skutku i odpowiada tylko za rażące niedbalstwo.

§ 2. Przepisu tego nie stosuje się do osób, obowiązanych chronić cudze dobro.

Art. 122. Kto, w celu odwrócenia grożącej drugiemu szkody lub wspólnego niebezpieczeństwa, dobrowolnie lub nawet przymusowo poniósł szkodę majątkową, ten może żądać od osób, które z tego odniosły korzyść, powetowania w odpowiednim stosunku doznanej straty.

Rozdział II.

Niesłuszne zbogacenie.

Art. 123. Kto niesłusznie uzyskał korzyść z majątku innej osoby, obowiązany jest do wydania tej

osobie uzyskanej korzyści w naturze, a gdyby to nie dało się uskutecznić, do wydania wartości.

Art. 124. Obowiązek wydania korzyści obejmuje nietylko korzyść, bezpośrednio uzyskaną, lecz także i to, co w razie zbycia, utraty lub uszkodzenia uzyskano jako równowartość lub odszkodowanie.

Art. 125. Jeżeli ten, kto uzyskał korzyść z majątku innej osoby, rozporządził tą korzyścią na rzecz osoby trzeciej pod tytułem darmym, wówczas obowiązaną do wydania jest ta osoba trzecia.

Art. 126. Zobowiązany do wydania uzyskanej korzyści ma prawo żądać zwrotu nakładów koniecznych i użytecznych. Jeżeli wiedział, że korzyść mu się nie należy, zwrotu nakładów użytecznych może żądać tylko do wysokości zwiększenia się wartości rzeczy, albo może zabrać je zpowrotem, o ile to jest możliwe bez uszkodzenia rzeczy.

Art. 127. Obowiązek wydania korzyści lub jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto ją uzyskał, wykaże, że korzyść tę zużył lub utracił w taki sposób, iż nie jest już zbogacony, chyba że, pozbywając się korzyści, był w złej wierze, albo powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Rozdział III.

Nienależne świadczenie.

Art. 128. § 1. Kto, celem wykonania zobowiązania, spełnił świadczenie, ma prawo żądać zwrotu

tego, co świadczył, o ile w chwili spełnienia świadczenia nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył.

§ 2. Kto spełnił należne świadczenie, zanim stało się wymagalnem, nie może żądać zwrotu.

Art. 129. Można żądać zwrotu spełnionego świadczenia, gdy podstawa prawna świadczenia odpadła lub nie została urzeczywistniona wskutek tego, że zastrzeżonego celu świadczenia nie osiągnięto.

Art. 130. Nieważność zobowiązania pociąga za sobą obowiązek zwrotu otrzymanego świadczenia, chyba że zobowiązanie po spełnieniu świadczenia stało się ważnem.

Art. 131. Nie można żądać zwrotu świadczenia:

1) jeżeli ustawa odmawia prawa sądowego dochodzenia wierzytelności lub uznaje ją za przedawnioną;

2) jeżeli spełnione świadczenie odpowiada obowiązkowi moralnemu, względom przyzwoitości lub zwyczajom;

3) jeżeli spełniający dobrowolnie świadczenie wiedział, że do świadczenia nie był obowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu, w celu uniknięcia przymusu, albo w wykonaniu czynności prawnej, zakazanej lub mającej cel niegodziwy.

Art. 132. § 1. Kto drugiemu świadomie płaci za spełnienie czynu zabronionego lub przeciwnego

dobrym obyczajom, albo w celu skłonienia go do takiego czynu, ten nie ma prawa żądać zwrotu tego, co zapłacił.

§ 2. Również nie ma prawa żądać zwrotu ten, kto wykonał zobowiązanie z czynności prawnej o celu niegodziwym, jeżeli niegodziwość zachodzi po jego stronie.

Art. 133. § 1. Kto otrzymał nienależne świadczenie, obowiązany jest do zwrotu według przepisów o niesłusznem zbogaceniu.

§ 2. Jeżeli przyjmujący świadczenie wiedział, że ono się nie należy, winien nadto naprawić szkodę.

Rozdział IV.

Czyny niedozwolone.

Oddział 1. Odpowiedzialność za własne czyny.

Art. 134. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 135. Kto rozmyślnie lub przez niedbalstwo wyrządził drugiemu szkodę, wykonywając swe prawo, obowiązany jest do jej naprawienia, jeżeli wykroczył poza granice, zakreślone przez dobrą wiarę lub przez cel, ze względu na który prawo mu służyło.

Art. 136. Za wyrządzoną szkodę odpowiada nietylko ten, kto ją bezpośrednio wywołał, lecz i ten, kto inną osobę do wyrządzenia szkody nakłonił albo był jej pomocny, jak również i ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiemu szkody.

Art. 137. § 1. Jeżeli szkodę wyrządziło kilka osób wspólnie, odpowiedzialność ich jest solidarna, chyba że udowodnione będzie, kto w jakim stopniu przyczynił się do wywołania szkody.

§ 2. Kto z pomiędzy zobowiązanych solidarnie do odszkodowania zapłacił całkowitą wartość szkody, ten ma prawo żądać od każdego z pozostałych zwrotu części, którą oznaczy sąd z uwzględnieniem okoliczności, a zwłaszcza winy każdego.

Oddział 2. Wyłączenie odpowiedzialności za własne czyny.

Art. 138. § 1. Za szkodę, wyrządzoną w stanie niedorozwoju psychicznego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznej, sprawca w ogólności nie odpowiada.

§ 2. Jednakże kto uległ zakłóceniu czynności psychicznej skutkiem użycia napojów odurzających albo innych podobnych środków, ten obowiązany jest do odszkodowania, chybaby udowodnił, że stan taki został wywołany bez jego winy.

Art. 139. Kto działa w obronie koniecznej, odpierając bezpośredni bezprawny zamach na jakiekolwiek dobro własne lub innej osoby, ten nie odpowiada za szkodę, jaką wyrządził przytem napastnikowi.

Art. 140. Kto zniszczył lub uszkodził cudzą rzecz, albo zabił lub zranił cudze zwierzę, w celu odwrócenia od siebie lub od innych niebezpieczeństwa, grożącego bezpośrednio od tej rzeczy lub zwierzęcia, ten nie odpowiada za szkodę, jeżeli niebezpieczeń-

stwa sam nie wywołał, a czyn wyrządzający szkodę był konieczny.

Art. 141. § 1. Posiadacz gruntu ma prawo zwierzę cudze, które na gruncie szkodę wyrządza, zająć celem zabezpieczenia naprawienia szkody.

§ 2. Na zajętem zwierzęciu uzyskuje ustawowe prawo zastawu, celem zabezpieczenia należnego mu odszkodowania oraz kosztów żywienia i utrzymania zajętego zwierzęcia.

Oddział 3. Odpowiedzialność za cudze czyny.

Art. 142. Kto z mocy ustawy lub umowy obowiązany jest do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy przypisać nie można, obowiązany jest do naprawienia szkody, jaką osoba ta wyrządziła, chybaby udowodnił, że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru, albo że szkoda byłaby nastąpiła także i przy starannem wykonywaniu nadzoru.

Art. 143. Gdy poszkodowany nie może uzyskać naprawienia szkody od osób, obowiązanych do nadzoru, obowiązek całkowitego lub częściowego odszkodowania może być włożony na samego sprawcę, jeżeli z okoliczności, a zwłaszcza ze stanu majątkowego poszkodowanego i sprawcy wynika, że odpowiada to względom słuszności.

Art. 144. § 1. Kto powierza wykonanie czynności drugiemu, odpowiada za szkodę, wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, chybaby udowodnił, że nie ponosi żadnej winy w wyborze.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się w przypadku, gdy wykonanie czynności zostało powierzone osobom, przedsiębiorstwom i zakładom, trudniącym się zawodowo wykonywaniem takich czynności.

Art. 145. Kto powierza wykonanie czynności swemu podwładnemu, odpowiada za szkodę, wyrządzoną z jego winy przy wykonywaniu powierzonej mu czynności.

Art. 146. Jeżeli za szkodę odpowiada, w myśl artykułów poprzedzających, nietylko sprawca, lecz i inna osoba, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 147. Osoby, odpowiadające za cudze czyny, mają zwrotne roszczenie do sprawcy, jeżeli udowodnią, że szkoda powstała z jego winy.

Oddział 4. Odpowiedzialność za szkody, wyrządzone przez zwierzęta i rzeczy.

Art. 148. Właściciel zwierzęcia albo ten, kto się zwierzęciem posługuje, odpowiedzialny jest za szkodę, jaką ono wyrządziło, niezależnie od tego, czy było pod jego nadzorem, czy też zabłąkało się lub uciekło, chybaby udowodnił, że nie można poczytać żadnej winy ani jemu, ani osobie, za którą ponosi odpowiedzialność.

Art. 149. Chociażby właściciel zwierzęcia albo ten, kto się zwierzęciem posługuje, nie był odpowiedzialny, w myśl artykułu poprzedzającego, za szkodę, przez zwierzę wyrządzoną, sąd może,

uwzględniając okoliczności, a zwłaszcza stan majątkowy poszkodowanego i właściciela albo posługującego się zwierzęciem, włożyć na właściciela albo na tego, kto się zwierzęciem posługiwał, obowiązek całkowitego lub częściowego odszkodowania, jeżeli to odpowiada względom słuszności.

Art. 150. Za szkodę, wywołaną wyrzuceniem, wylaniem lub spadnięciem czegoś z pomieszczenia, odpowiada ten, kto je zajmuje, chybaby udowodnił, że wypadek nastąpił wskutek siły wyższej, albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za której czyny nie ponosi odpowiedzialności i której działaniu nie mógł przeszkodzić.

Art. 151. § 1. Za szkodę, wyrządzoną przez zawalenie się budynku lub oberwanie się części budynku albo innego urządzenia, odpowiada posiadacz, chybaby udowodnił, że wypadek nie nastąpił skutkiem braku utrzymania budynku w należytym stanie, ani skutkiem wady w jego budowie.

§ 2. Osoba, której grozi szkoda na wypadek zawalenia się budynku lub innego urządzenia, może żądać od posiadacza, ażeby podjął środki zaradcze, jakich wymaga odwrócenie grożącego niebezpieczeństwa, a na przypadek ich niepodjęcia może być upoważniona przez sąd do zastosowania środków zaradczych na koszt posiadacza.

Oddział 5. Odpowiedzialność za szkody, wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody.

Art. 152. § 1. Właściciele przedsiębiorstw lub zakładów, wprawianych w ruch zapomocą sił przy-

rody (pary, gazu, elektryczności, wody i t. p.), albo wytwarzających materjały wybuchowe lub posługujących się niemi, odpowiadają za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu; od tej odpowiedzialności mogą uwolnić się tylko wówczas, gdy udowodnią, że szkoda powstała wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za której czyny nie ponoszą odpowiedzialności, albo wskutek siły wyższej.

§ 2. Jeżeli przedsiębiorstwo lub zakład prowadzi inna osoba na własny rachunek, za szkodę wyrządzoną odpowiada zamiast właściciela ta osoba.

Art. 153. § 1. Odpowiedzialność, w artykule poprzedzającym przewidzianą, ponoszą również właściciele mechanicznych środków komunikacji, poruszanych zapomocą sił przyrody.

§ 2. Jeżeli jednak środek komunikacji oddany był do użytku innej osobie na jej własny rachunek i niebezpieczeństwo, albo jeżeli właściciel pozbawiony został możności rozporządzania nim wskutek cudzego czynu bezprawnego, za szkodę wyrządzoną odpowiada zamiast właściciela ten, kto miał władzę rozporządzania środkiem komunikacji.

Art. 154. § 1. W razie zderzenia się mechanicznych środków komunikacji osoby, które ponoszą odpowiedzialność na podstawie artykułu poprzedzającego, mogą wzajemnie dochodzić naprawienia szkód, poniesionych wskutek zderzenia, tylko na zasadach ogólnych.

§ 2. Również na zasadach ogólnych osoby te odpowiadają za szkody, wyrządzone tym, których przewożą z grzeczności.

Art. 155. Ograniczenie lub wyłączenie zgóry odpowiedzialności, określonej w trzech artykułach poprzedzających, jest nieważne.

Art. 156. Przepisów oddziału niniejszego nie stosuje się, jeżeli odpowiedzialność za wypadki, związane z ruchem przedsiębiorstw i zakładów oraz mechanicznych środków komunikacji unormowana jest w przepisach szczególnych.

Oddział 6. Odszkodowanie w ogólności.

Art. 157. § 1. Odszkodowanie obejmuje stratę, jaką poszkodowany poniósł, i korzyść, której mógł się spodziewać, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

§ 2. Zobowiązany do odszkodowania odpowiada tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, które spowodowało szkodę.

§ 3. W przypadkach, przez ustawę przewidzianych, można żądać, niezależnie od naprawienia szkody majątkowej, zadośćuczynienia za krzywdę moralną.

Art. 158. § 1. Wysokość odszkodowania będzie ustalona z uwzględnieniem wszelkich zachodzących okoliczności.

§ 2. Jeżeli poszkodowany przyczynił się do wyrządzenia szkody, odszkodowanie ulega odpowiedniemu zmniejszeniu.

Art. 159. Odszkodowanie należy się w pieniądzach. Jednak na żądanie poszkodowanego sąd

może, stosownie do okoliczności, nakazać naprawienie szkody przez przywrócenie rzeczy do stanu poprzedniego.

Art. 160. Przy określaniu szkody majątkowej bierze się pod uwagę wartość rzeczy według cen rynkowych, a w razie złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa zobowiązanego do odszkodowania, także szczególną wartość rzeczy dla poszkodowanego.

Oddział 7. Odszkodowanie za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, za pozbawienie życia, pozbawienie wolności i obrazę czci.

Art. 161. § 1. Kto odpowiedzialny jest za uszkodzenie ciała lub za wywołanie rozstroju zdrowia, ponosi wszelkie powstałe z tego powodu koszty, a w razie potrzeby obowiązany jest do wyłożenia zgóry sumy, niezbędnej na leczenie poszkodowanego.

§ 2. Gdyby poszkodowany utracił w całości lub w części zdolność do pracy zarobkowej, albo gdyby zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia w przyszłości, zobowiązany do odszkodowania powinien mu wypłacać rentę w wysokości, odpowiadającej wyrządzonej szkodzie.

§ 3. Jeżeli w czasie wydania wyroku szkoda nie da się jeszcze ustalić dokładnie, poszkodowanemu może być przyznana renta tymczasowa.

Art. 162. § 1. W razie śmierci poszkodowanego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, zobowiązany do odszkodowania winien

zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł.

§ 2. Osobom, do których utrzymywania zmarły był obowiązany z mocy ustawy i które rzeczywiście utrzymywał, zobowiązany do odszkodowania winien wynagrodzić utracone korzyści przez wypłacanie renty, obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanych, do dochodów i prawdopodobnej długości życia zmarłego, a także do prawdopodobnego czasu trwania prawa do alimentacji.

§ 3. Nadto krewni, powinowaci, wychowańcy i inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, mogą żądać przyznania takiej renty, jeżeli z okoliczności, a zwłaszcza ze stosunku stanu majątkowego poszkodowanych i osoby zobowiązanej do odszkodowania wynika, że odszkodowanie odpowiada względom słuszności.

Art. 163. § 1. W przypadkach, przewidzianych w dwóch artykułach poprzedzających, sąd może orzec, zarówno w wyroku przyznającym rentę jak i później, że renta ma być zabezpieczona na majątku dłużnika, i oznaczyć sposób zabezpieczenia.

§ 2. W razie zmiany okoliczności można żądać uchylenia renty lub zmiany jej wysokości.

Art. 164. § 1. Zamiast renty sąd może z ważnych powodów przyznać jednorazowe odszkodowanie.

§ 2. Jednorazowe odszkodowanie nie może przewyższać dziesięcioletniej kapitalizacji renty, chyba że strony zgodzą się na wyższą kapitalizację.

Art. 165. § 1. W razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, pozbawienia życia, pozbawienia wolności lub obrazy czci, sąd może przyznać poszkodowanemu lub instytucji przezeń wskazanej stosowną sumę pieniężną, jako zadośćuczynienie za cierpienia fizyczne i krzywdę moralną.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się również w przypadkach, gdy kobietę albo małoletniego lub psychicznie upośledzonego mężczyznę skłoniono zapomocą podstępu, gwałtu, nadużycia stosunku zależności lub wyzyskania krytycznego położenia do poddania się czynowi nierządnemu.

§ 3. Prawo do zadośćuczynienia przechodzi na spadkobierców, jeżeli zostało umownie lub prawomocnym wyrokiem przyznane za życia poszkodowanego, a w przypadku, przewidzianym w paragrafie pierwszym, także wtedy, gdy powództwo zostało wytoczone za życia poszkodowanego.

Art. 166. W razie śmierci poszkodowanego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego lub instytucji, przez nich wskazanej, stosowną sumę pieniężną, jako zadośćuczynienie za doznaną przez nich krzywdę moralną.

Art. 167. Praw do odszkodowania, w oddziale niniejszym przewidzianych, nie można ustępować osobom trzecim, z wyjątkiem należności umownie lub prawomocnym wyrokiem przyznanych i to jedynie już wymagalnych.

TYTUŁ III.

PRZEJŚCIE PRAW I OBOWIĄZKÓW, WYNIKAJĄCYCH Z ZOBOWIĄZAŃ.

DZIAŁ I.

Zmiana wierzyciela.

Rozdział I.

Przelew wierzytelności.

Art. 168. Wierzyciel może bez zezwolenia dłużnika przelać swą wierzytelność na osobę trzecią, o ile to nie sprzeciwia się właściwości zobowiązania, ani przepisom ustawy.

Art. 169. Jeżeli, wbrew postanowieniu umownemu, wierzyciel przelewa swą wierzytelność bez zezwolenia dłużnika, przelew wiąże dłużnika tylko w przypadku, gdy co do przelanej wierzytelności istniał dokument piśmienny, nie zawierający wzmianki o takiem ograniczeniu praw wierzyciela, a nabywca polegał na dokumencie.

Art. 170. § 1. Nabywca wstępuje w prawa wierzyciela z chwilą zawarcia umowy o przelew wierzytelności.

§ 2. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności prawo do zaległych odsetek, jeżeli nie umówiono się inaczej.

Art. 171. Przelewu wierzytelności z dokumentu na okaziciela dokonywa się przez wydanie dokumentu.

Art. 172. Przelew wierzytelności winien być pismem stwierdzony. Przepisu tego nie stosuje się do przelewu wierzytelności z dokumentu na okaziciela.

Art. 173. Dopóki dłużnik nie otrzymał zawiadomienia na piśmie o przelewie wierzytelności od zbywcy albo od nabywcy, zapłata, dokonana poprzedniemu wierzycielowi, oraz czynności prawne, z nim zdziałane, mają skutek przeciwko nabywcy, chyba że dłużnik wiedział o dokonanym przelewie w chwili zapłaty długu lub w chwili zawarcia czynności z poprzednim wierzycielem.

Art. 174. Dłużnikowi służą przeciwko nabywcy wierzytelności zarzuty, jakie miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

Art. 175. Gdy między kilku osobami toczy się spór o to, która z nich jest wierzycielem, każda strona procesowa może żądać od sądu, aby do czasu ukończenia procesu nakazał dłużnikowi wstrzymać się z zapłatą długu lub złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, jeżeli dług jest wymagalny.

Art. 176. Przepisy o przelewie wierzytelności stosuje się odpowiednio do ustąpienia osobom trzecim wszelkiego rodzaju praw, o ile w tej mierze nie obowiązują przepisy szczególne.

Rozdział II.

Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela.

Art. 177. Osoba trzecia, spłacająca wierzyciela, może wstąpić w jego prawa albo z mocy umowy, albo z mocy ustawy.

Art. 178. Wstąpienie w prawa wierzyciela jest umowne:

1) gdy wierzyciel, otrzymując zapłatę od osoby trzeciej, podstawia ją w swe prawa; podstawienie to powinno być wyraźne i równoczesne z zapłatą;

2) gdy dłużnik spłaca wierzyciela sumą, pożyczoną w celu zapłacenia długu i podstawienia wypożyczającego w prawa wierzyciela; ażeby podstawienie to było ważne, potrzeba, aby oświadczenie o zaciągnięciu pożyczki, pokwitowanie jej odbioru i pokwitowanie spłaty wierzyciela sporządzone były w jednym akcie przed notarjuszem, oraz aby w akcie mieściło się oświadczenie, że spłata dopełniona została pieniędzmi, dostarczonemi w tym celu przez nowego wierzyciela.

Art. 179. Wstąpienie w prawa wierzyciela następuje z mocy ustawy:

1) gdy wierzyciel spłaca innego wierzyciela, mającego przed nim pierwszeństwo co do zaspokojenia;

2) gdy kto płaci cudzy dług, za który odpowiada osobiście albo pewnemi przedmiotami majątkowemi.

Art. 180. Zaspokojony wierzyciel obowiązany jest osobie, wstępującej w jego prawa z mocy umowy lub ustawy, wydać dokumenty, dotyczące wierzytelności, oraz przedmioty, służące do jej zabezpieczenia.

Art. 181. Wstąpienie umowne albo z mocy ustawy nie może szkodzić pierwotnemu wierzycielowi, gdy tylko w części zaspokojony został; może on w tym przypadku wykonywać swe prawa co do pozostałej należności z pierwszeństwem przed tym, od którego otrzymał tylko częściową zapłatę, chyba że zrzekł się tego pierwszeństwa.

DZIAŁ II.

Zmiana dłużnika.

Art. 182. Kto przez umowę z dłużnikiem zobowiązał się zwolnić go od obowiązku świadczenia, powinien w czasie właściwym zaspokoić wierzyciela i odpowiada względem dłużnika za to, że wierzyciel do spełnienia świadczenia pociągać go nie będzie.

Art. 183. § 1. Kto przez umowę z wierzycielem zobowiązuje się do świadczenia zamiast dłużnika, ten wstępuje na jego miejsce i przejmuje wszelkie jego obowiązki.

§ 2. Dotychczasowy dłużnik zostaje zwolniony wówczas, gdy to wyraźnie wypływa z umowy.

§ 3. W razie wątpliwości nowego dłużnika uważać należy za dłużnika solidarnego.

§ 4. Jeżeli nabywca nieruchomości przejmuje ciążące na niej długi, rozumieć należy, w razie wątpliwości, że ma wstąpić na miejsce dotychczasowego dłużnika.

Art. 184. Jeżeli wierzyciel zgadza się na zmianę dłużnika na skutek umowy, zawartej między do-

tychczasowym dłużnikiem a nowym, wstępującym na jego miejsce, dotychczasowy dłużnik zostaje zwolniony, chyba że nowy dłużnik był niewypłacalny w chwili dokonania zmiany, a wierzyciel o tem nie wiedział.

Art. 185. Przejmujący cudzy dług może przeciwstawić wierzycielowi wszelkie zarzuty, jakie wynikają ze stosunku wierzyciela z dotychczasowym dłużnikiem, z wyjątkiem zarzutu potrącenia z wierzytelnością dotychczasowego dłużnika.

Art. 186. Wskutek zmiany dłużnika za zgodą wierzyciela wygasają ustanowione celem zabezpieczenia wierzytelności poręczenia i prawa zastawu, jeżeli poręczyciel lub osoby, do których należy przedmiot prawa zastawu, nie zgodzą się na dalsze ich trwanie.

Art. 187. Jeżeli istnieje co do długu dokument piśmienny, oświadczenie przejmującego dług i zezwolenie wierzyciela na zmianę dłużnika winny być pismem stwierdzone.

Art. 188. § 1. Kto nabywa majątek lub przedsiębiorstwo bez przejęcia lub zaspokojenia długów, jakie na nich ciążą, ten odpowiada solidarnie ze zbywcą za te długi nabytym majątkiem lub przedsiębiorstwem, o ile o ich istnieniu w czasie nabycia wiedział lub wiedzieć był powinien.

§ 2. Jeżeli majątek lub przedsiębiorstwo nabywa osoba bliska zbywcy, domniemywa się, że o istnieniu długów wiedziała.

TYTUŁ IV.

WYGAŚNIĘCIE ZOBOWIĄZAŃ.

DZIAŁ I.

Wykonanie zobowiązań.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne o sposobie, miejscu i czasie wykonania.

Art. 189. Strony winny wykonywać zobowiązania zgodnie z ich treścią, w sposób, odpowiadający wymaganiom dobrej wiary i zwyczajom uczciwego obrotu.

Art. 190. § 1. Dłużnik obowiązany jest spełnić świadczenie w miejscu, wskazanem w umowie lub odpowiadającem naturze zobowiązania.

§ 2. Jeżeli miejsce spełnienia świadczenia nie może być w ten sposób określone, świadczenie winno być spełnione w miejscu zamieszkania dłużnika w czasie spełnienia, albo w miejscu siedziby przedsiębiorstwa dłużnika, jeżeli zobowiązanie ma związek z tem przedsiębiorstwem.

§ 3. Świadczenie, polegające na wydaniu rzeczy co do tożsamości oznaczonej, w razie wątpliwości winno być spełnione w miejscu, w którem rzecz w czasie powstania zobowiązania się znajdowała.

§ 4. Jeżeli w zobowiązaniach wzajemnych miejsce spełnienia jednego ze świadczeń wynika z umowy lub z natury zobowiązania, wówczas, w razie

wątpliwości, świadczenie wzajemne winno być spełnione w tem samem miejscu.

Art. 191. § 1. Sumę pieniężną dłużnik obowiązany jest, w braku odmiennego postanowienia umowy, przesłać wierzycielowi na swój koszt i niebezpieczeństwo do miejsca, gdzie wierzyciel ma swe zamieszkanie albo siedzibę przedsiębiorstwa.

§ 2. Jeżeli wierzyciel zmienił miejsce zamieszkania albo siedzibę swego przedsiębiorstwa po powstaniu zobowiązania, ponosi spowodowaną przez tę zmianę nadwyżkę kosztów przesłania.

Art. 192. § 1. Dłużnik obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie, wskazanym w umowie lub wynikającym z natury zobowiązania.

§ 2. Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie może być w ten sposób określony, dłużnik obowiązany jest spełnić świadczenie niezwłocznie po powstaniu zobowiązania.

Art. 193. Jeżeli z treści zobowiązania wynika, że dłużnik winien spełnić świadczenie, gdy będzie mógł lub gdy będzie miał po temu środki, sąd wyznaczy odpowiedni termin do spełnienia świadczenia.

Art. 194. Terminy, ustanowione przez oświadczenie woli lub ustawę, oblicza się według treści oświadczenia woli lub ustawy. W razie wątpliwości stosuje się przepisy poniższe.

Art. 195. § 1. Przy obliczaniu terminów na dni każdy dzień liczy się od północy do północy.

§ 2. Jeżeli początkiem terminu, obliczonego na dni, jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu doby, w ciągu której zdarzenie to zaszło.

§ 3. W przypadku przedłużenia terminu termin przedłużony biegnie od dnia, następującego po upływie poprzedniego terminu.

Art. 196. Terminy, oznaczone na tygodnie, miesiące lub lata, kończą się w dniu, odpowiadającym nazwą lub datą początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było, w ostatnim dniu tegoż miesiąca.

Art. 197. Za środek miesiąca, niezależnie od ilości w nim dni, uważa się piętnasty dzień miesiąca, a termin półmiesięczny uważa się za równy piętnastu dniom.

Art. 198. Jeżeli termin jest określony na miesiące lub lata, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za pełnych dni trzydzieści, rok za pełnych dni trzysta sześćdziesiąt pięć.

Art. 199. Jeżeli koniec terminu przypada na niedzielę lub dzień ustawowo uznany za świąteczny, albo na dzień, w którym świadczenie nie może być spełnione wobec obowiązujących przepisów, termin upływa w dniu następnym.

Art. 200. Domniemywa się, że termin jest zastrzeżony na korzyść dłużnika, chybaby wynikało z umowy, przepisu ustawy lub okoliczności, że termin był zastrzeżony na korzyść wierzyciela lub stron obu.

Art. 201. Jeżeli dłużnik stał się niewypłacalnym, albo czynem swoim znacznie zmniejszył udzielone zabezpieczenie wierzytelności, zobowiązanie terminowe staje się natychmiast wymagalnem.

Rozdział II.

Osoby uczestniczące w wykonaniu.

Art. 202. § 1. Wierzyciel ma prawo żądać od dłużnika świadczenia osobistego tylko w przypadkach, w których to wynika z umowy albo z natury zobowiązania.

§ 2. Zobowiązanie, nie wymagające osobistego świadczenia dłużnika, może wykonać osoba trzecia nawet bez jego wiedzy.

Art. 203. Świadczenie do rąk wierzyciela jest nieważne, jeżeli był on niezdolny do odbioru, chybaby dłużnik dowiódł, że spełnione świadczenie obrócone zostało na korzyść wierzyciela, albo że spełnienie potwierdził wierzyciel, po uzyskaniu zdolności do odbioru.

Art. 204. Świadczenie do rąk osoby, do odbioru nieumocowanej, zwalnia dłużnika, o ile wierzyciel je potwierdził lub z niego skorzystał.

Art. 205. Spełnienie świadczenia w dobrej wierze do rąk osoby trzeciej, jako prawnego następcy wierzyciela, zwalnia dłużnika, chociażby następstwo po spełnieniu świadczenia zostało unieważnione lub ograniczone.

Rozdział III.

Przedmiot wykonania.

Art. 206. § 1. Wierzyciel może odmówić przyjęcia świadczenia częściowego, jeżeli cały dług jest wymagalny.

§ 2. Jednorazowe lub kilkakrotne przyjęcie przez wierzyciela części wymagalnego długu nie pozbawia go prawa żądania od dłużnika niezwłocznego uiszczenia reszty długu, chyba że wierzyciel zgodził się wyraźnie na odroczenie lub rozłożenie długu na raty.

Art. 207. Jeżeli wierzyciel na zaspokojenie swej wierzytelności przyjmuje świadczenie inne niż to wynika z treści zobowiązania, zobowiązanie wygasa, a dłużnik w tym przypadku obowiązany jest do rękojmi za przyjęte przez wierzyciela świadczenie.

Art. 208. Dłużnik, obowiązany do dania wierzycielowi rzeczy co do tożsamości oznaczonej, ma obowiązek zachowania jej z należytą starannością aż do wydania.

Art. 209. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest rzecz, oznaczona tylko co do gatunku, bez ściślejszego określenia, dłużnik winien dać rzecz średniej jakości i dobroci.

Art. 210. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna, dłużnik może zapłacić sumę dłużną każdym gatunkiem pieniędzy, mających obieg prawny w miejscu i chwili zapłaty według wartości, jaką państwo tym pieniądzom nadaje.

Art. 211. § 1. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma, oznaczona w pieniądzach zagranicznych, dłużnik może zapłacić dług pieniędzmi krajowemi, chyba że zapłata w pieniądzach zagranicznych była wyraźnie zastrzeżona.

§ 2. Wysokość sumy, którą dłużnik płaci pieniędzmi krajowemi, winna być obliczona według kursu pieniędzy zagranicznych w chwili i miejscu zapłaty.

§ 3. Jeżeli dłużnik dopuścił się zwłoki, wierzyciel może żądać zapłaty, według swego wyboru, albo podług kursu pieniędzy zagranicznych w dniu wymagalności, albo podług kursu w dniu zapłaty.

§ 4. Jeżeli zapłata następuje pieniędzmi zagranicznemi, dłużnik może zapłacić sumę dłużną każdym gatunkiem pieniędzy, mających obieg prawny w kraju, którego pieniędzmi płaci.

Rozdział IV.

Zarachowanie zapłaty.

Art. 212. § 1. Dłużnik, mający wobec tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju, może wskazać przy zapłacie, który dług chce uiścić.

§ 2. Jednak z tego, co przypada na rachunek danego długu, wierzyciel ma prawo zaspokoić przedewszystkiem zaległe koszty, odsetki lub raty.

Art. 213. Jeżeli dłużnik nie wskazał, który dług chce uiścić, i przyjął pokwitowanie, w którem

wierzyciel zarachował zapłatę na jeden lub niektóre z długów, dłużnik nie może już żądać zarachowania na inny dług.

Art. 214. W braku jakiegokolwiek oświadczenia zarachowuje się zapłatę naprzód na poczet długu wymagalnego; jeżeli jest kilka długów wymagalnych, na poczet tego, który jest najmniej zabezpieczony; jeżeli jest kilka długów jednakowo zabezpieczonych, na poczet najbardziej uciążliwego dla dłużnika; jeżeli jest kilka długów równie uciążliwych, na poczet najdawniejszego; w jednakowych pod każdym względem okolicznościach — na poczet wszystkich długów stosunkowo.

Rozdział V.

Wykonanie zobowiązań wzajemnych.

Art. 215. § 1. Świadczenia, należące się obu stronom z umów wzajemnych, winny być spełnione jednocześnie, o ile co innego nie wynika z umowy lub z natury zobowiązań.

§ 2. Każda ze stron może wstrzymać się ze swem świadczeniem, dopóki druga strona nie spełni swego świadczenia.

Art. 216. § 1. Kto zobowiązał się do wcześniejszego świadczenia, może wstrzymać się ze swem świadczeniem aż do spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wzajemnego, jeżeli spełnienie wzajemnego świadczenia jest wątpliwe wobec złego stanu majątkowego drugiej strony.

§ 2. Prawo to nie służy stronie, która o złym stanie majątkowym drugiej strony w czasie zawarcia umowy wiedziała lub wiedzieć była powinna.

Art. 217. Niespełnienie nieznacznej części świadczenia nie uprawnia drugiej strony do wstrzymania się od spełnienia świadczenia wzajemnego, chyba że takie wstrzymanie się usprawiedliwiają okoliczności.

Rozdział VI.

Prawo zatrzymania.

Art. 218. § 1. Zobowiązany do wydania cudzej rzeczy może ją zatrzymać, dopóki nie nastąpi zwrot lub należyte zabezpieczenie wyłożonych na rzecz wydatków koniecznych i użytecznych.

§ 2. Przepisu tego nie stosuje się w przypadku, gdy obowiązek wydania cudzej rzeczy wynika z czynu niedozwolonego, albo gdy chodzi o zwrot rzeczy użyczonej, wynajętej lub wydzierżawionej.

Art. 219. Jeżeli wskutek rozwiązania umowy strony obowiązane są do zwrotu wzajemnych świadczeń, każdej z nich służy prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zwróci lub nie zabezpieczy zwrotu otrzymanego świadczenia wzajemnego.

Rozdział VII.

Pokwitowania i inne dowody wykonania zobowiązań.

Art. 220. § 1. Dłużnik, który spełnił świadczenie, ma prawo żądać od wierzyciela pokwitowania.

§ 2. Dłużnik może żądać pokwitowania w pewnej formie, jeżeli ma w tem interes.

§ 3. Koszty pokwitowania ponosi dłużnik, jeżeli co innego nie wynika z treści zobowiązania.

§ 4. Odmowa wydania pokwitowania upoważnia dłużnika do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 221. Kto zgłosi się do dłużnika z pokwitowaniem wierzyciela, tego uważa się za umocowanego do odbioru świadczenia, jeżeli nie było zastrzeżone, że świadczenie ma nastąpić do rąk własnych wierzyciela.

Art. 222. § 1. Gdy istnieje dokument, stwierdzający zobowiązanie, dłużnik ma prawo żądać zwrotu dokumentu jednocześnie ze spełnieniem świadczenia, a jeżeli spełnia świadczenie tylko częściowo, zaznaczenia o tem na dokumencie.

§ 2. Dobrowolny zwrot dokumentu lub zaznaczenie przez wierzyciela na dokumencie, że świadczenie zostało spełnione częściowo lub zmniejszone, uzasadnia domniemanie, że dług w całości lub w części został zapłacony, albo że dłużnik został w całości lub w części z długu zwolniony.

§ 3. Gdy wierzyciel nie chce zwrócić dokumentu lub odmawia zaznaczenia na dokumencie o częściowej zapłacie, dłużnik może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, a w razie utraty dokumentu ma prawo żądać od wierzyciela, niezależnie od pokwitowania z odbioru długu, wydania uwierzytelnionego na koszt wierzyciela oświadczenia na piśmie, że dokument został utracony.

Art. 223. Gdy istnieje dokument, stwierdzający zobowiązanie dania pieniędzy lub rzeczy wartości ponad tysiąc złotych, spełnienie świadczenia winno być pismem stwierdzone, chyba że nastąpił zwrot dokumentu.

Art. 224. Piśmienne potwierdzenie odbioru kapitału uzasadnia domniemanie, że wszelkie należności dodatkowe, jakoto odsetki i t. p. zostały zaspokojone. To samo dotyczy piśmiennego potwierdzenia odbioru świadczenia okresowego w stosunku do świadczeń, wymagalnych wcześniej.

Rozdział VIII.

Dokumenty na okaziciela i znaki legitymacyjne.

Art. 225. Kto wystawi dokument, w którym zobowiąże się spełnić świadczenie na żądanie okaziciela, obowiązany jest do świadczenia za zwrotem wydanego dokumentu, a w razie częściowego świadczenia za zaznaczeniem o tem na okazanym dokumencie.

Art. 226. Jeżeli do wystawiania i puszczania w obieg dokumentów na okaziciela ustawa wymaga zezwolenia władzy, dokument, wystawiony bez zezwolenia właściwej władzy, jest nieważny, a wystawca odpowiedzialny jest za szkodę, jaką komukolwiek wyrządzi przez wystawienie takiego dokumentu.

Art. 227. Posiadaczowi dokumentu na okaziciela może wystawca przeciwstawić tylko takie za-

rzuty, które odnoszą się do autentyczności lub wynikają z treści okazanego dokumentu, albo służą mu przeciw osobie okaziciela.

Art. 228. § 1. Spełnienie świadczenia do rąk okaziciela zwalnia dłużnika od zobowiązania.

§ 2. Dłużnik nie ma obowiązku dochodzenia, czy okaziciel jest prawnym posiadaczem dokumentu.

§ 3. Gdyby jednak dłużnik miał powód do przypuszczenia, że okazany dokument dostał się do rąk okaziciela sposobem bezprawnym, albo gdyby właściwa władza wydała zakaz spełnienia świadczenia, dłużnik ma prawo zwolnić się od zobowiązania przez złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 229. Gdy dokument na okaziciela został prawomocnie umorzony, dłużnik obowiązany jest wydać osobie, na której żądanie nastąpiło umorzenie, na jej koszt nowy dokument, albo, gdy wierzytelność jest wymagalna, spełnić świadczenie.

Art. 230. § 1. Przepisy o dokumentach na okaziciela stosuje się odpowiednio do kontramarek i tym podobnych znaków legitymacyjnych, stwierdzających obowiązek świadczenia na żądanie okaziciela.

§ 2. W razie utraty znaku dłużnik winien spełnić świadczenie na żądanie osoby, która wykaże, że była prawnym posiadaczem znaku i że znak został utracony.

Rozdział IX.

Zwłoka wierzyciela i złożenie do depozytu sądowego.

Art. 231. Wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu uchyla się od przyjęcia świadczenia, rzeczywiście mu zaofiarowanego, lub odmawia wykonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, albo oznajmi, że świadczenia nie przyjmie.

Art. 232. Jeżeli wierzyciel dopuścił się zwłoki w przyjęciu świadczenia, dłużnik ma prawo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, a gdyby przedmiot do tego się nie nadawał, żądać od sądu wyznaczenia dozorcy lub zarządcy, celem jego zachowania.

Art. 233. O złożeniu przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego lub o zarządzeniu sądu co do jego zachowania dłużnik obowiązany jest zawiadomić wierzyciela niezwłocznie na piśmie.

Art. 234. § 1. Po złożeniu przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego lub na zachowanie, wierzyciel może żądać wydania go, lecz dopóki takiego żądania nie zgłosi, dłużnik może odebrać przedmiot zpowrotem.

§ 2. W razie odebrania przedmiotu przez dłużnika złożenie do depozytu sądowego lub na zachowanie uważa się za niebyłe.

Art. 235. § 1. Rzeczy, ulegające szybkiemu zepsuciu lub wymagające znacznych kosztów zachowania, mogą być, na żądanie dłużnika i za zezwoleniem sądu, sprzedane drogą przetargu publicznego,

a cena osiągnięta ze sprzedaży może być złożona do depozytu sądowego.

§ 2. Jeżeli rzeczy mają cenę rynkową lub giełdową, mogą być sprzedane z przetargu publicznego tylko wtedy, gdy nie mogły być sprzedane z wolnej ręki po cenie bieżącej.

Art. 236. Ważne złożenie do depozytu sądowego lub na zachowanie zwalnia dłużnika z zobowiązania oraz wkłada na wierzyciela obowiązek zwrotu dłużnikowi wyłożonych kosztów.

Art. 237. § 1. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio w przypadkach, gdy dłużnik nie wie, kto jest wierzycielem, lub jakie jest miejsce zamieszkania wierzyciela, gdy wierzyciel został ograniczony w zdolności do działań prawnych lub jej pozbawiony, a nie ma przedstawiciela, uprawnionego do przyjęcia świadczenia, gdy wierzytelność jest sporna między kilku osobami lub gdy zachodzą inne ważne powody.

§ 2. Zawiadomienie wierzyciela jest w tych przypadkach niepotrzebne.

Art. 238. Jeżeli wierzyciel dopuścił się zwłoki w przyjęciu świadczenia, dłużnik może żądać naprawienia wynikłej stąd szkody.

Rozdział X.

Skutki niewykonania zobowiązań w ogólności.

Oddział 1. Odszkodowanie.

Art. 239. Dłużnik odpowiedzialny jest wobec wierzyciela za wszelką szkodę, wynikłą z niewyko-

nania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chybaby udowodnił, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które nie odpowiada.

Art. 240. § 1. Dłużnik odpowiedzialny jest nietylko za działanie lub zaniechanie rozmyślne, lecz i za niedołożenie staranności, wymaganej w uczciwym obrocie lub w danym stosunku prawnym.

§ 2. Postanowienie umowy, że dłużnik nie będzie odpowiadał za szkodę, jaką może wyrządzić wierzycielowi rozmyślnie, jest nieważne.

Art. 241. Dłużnik nie może się zasłaniać tem, że wykonanie zobowiązania zlecił komu innemu, chociażby był do tego uprawniony, albo że zobowiązanie, zaciągnięte w jego imieniu, winien wykonać jego przedstawiciel ustawowy. Za działanie i zaniechanie tych osób odpowiada tak, jak za swe własne działanie i zaniechanie.

Art. 242. Odszkodowanie określa się według postanowień umowy lub szczególnych przepisów ustawy; w braku tychże stosuje się odpowiednio przepisy o naprawieniu szkody, wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Oddział 2. Zwłoka dłużnika.

Art. 243. § 1. Dłużnik dopuszcza się zwłoki, jeżeli nie spełnia świadczenia w terminie, oznaczonym w umowie lub w ustawie, a w przypadku gdy termin nie jest oznaczony, jeżeli nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela.

§ 2. Opóźnienie w spełnieniu świadczenia, będące następstwem okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada, nie jest uważane za zwłokę.

Art. 244. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może domagać się, niezależnie od świadczenia, naprawienia szkody, spowodowanej przez zwłokę.

Art. 245. Dłużnik, będący w zwłoce, odpowiada za utratę lub uszkodzenie przedmiotu świadczenia, chybaby udowodnił, iż jedno lub drugie byłoby nastąpiło, chociażby spełnił świadczenie w czasie właściwym.

Art. 246. Jeżeli świadczenie polega na wydaniu rzeczy, oznaczonej tylko co do gatunku, wierzyciel może w razie zwłoki dłużnika nabyć rzecz tego samego gatunku na koszt dłużnika, albo żądać zapłaty wartości rzeczy, zachowując w obu przypadkach prawo do odszkodowania.

Art. 247. § 1. W razie zwłoki dłużnika w wykonaniu zobowiązania czynienia, wierzyciel może żądać upoważnienia sądowego do wykonania czynności na koszt dłużnika, zachowując prawo do odszkodowania.

§ 2. Jeżeli zobowiązanie polega na nieczynieniu, zaprzestaniu lub znoszeniu, wierzyciel może żądać upoważnienia sądowego do usunięcia na koszt dłużnika wszystkiego, co dłużnik wbrew zobowiązaniu uczynił, zachowując prawo do odszkodowania.

§ 3. W przypadkach nagłych wierzyciel może, bez upoważnienia sądowego, wykonać czynność na

koszt dłużnika lub usunąć na jego koszt to, co wbrew zobowiązaniu uczynione zostało.

Art. 248. § 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się z wykonaniem zobowiązania pieniężnego, winien zapłacić wierzycielowi tytułem odszkodowania za opóźnienie odsetki umowne, a w braku umowy w tym względzie odsetki ustawowe, licząc od dnia wymagalności długu.

§ 2. Odsetki te należą się wierzycielowi bez potrzeby wykazania przezeń jakiejkolwiek szkody i bez względu na to, czy dłużnik dopuścił się winy.

§ 3. Wierzyciel może żądać nadto dodatkowego odszkodowania na zasadach ogólnych.

Art. 249. § 1. Od zaległych odsetek wolno liczyć odsetki za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że z woli stron zaległe odsetki zostały skapitalizowane już po powstaniu zaległości.

§ 2. Przepis powyższy nie uchybia odmiennym przepisom i zwyczajom handlowym.

§ 3. Od zaległych świadczeń okresowych wolno liczyć odsetki za opóźnienie, jak przy zobowiązaniach pieniężnych.

Oddział 3. Skutki niewykonania zobowiązań wzajemnych.

Art. 250. § 1. Jeżeli jedna ze stron dopuści się zwłoki w wykonaniu zobowiązania wzajemnego, druga strona może, według swego wyboru, albo dochodzić wykonania zobowiązania i odszkodowania za zwłokę, albo wyznaczyć drugiej stronie odpowie-

dni termin do wykonania z zastrzeżeniem, że po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu od umowy odstępuje.

§ 2. Jeżeli świadczenia obu stron są podzielne, wówczas w razie zwłoki jednej ze stron w wykonaniu zobowiązania co do części świadczenia, prawo do odstąpienia, służące drugiej stronie, ogranicza się, według jej wyboru, do tej części albo do całej reszty niespełnionego świadczenia.

§ 3. Jeżeli wartość przedmiotu umowy przenosi tysiąc złotych, wyznaczenie terminu do wykonania zobowiązania z zagrożeniem o odstąpieniu winno nastąpić na piśmie.

Art. 251. § 1. Jeżeli strony zastrzegły sobie prawo odstąpienia od umowy na przypadek niewykonania zobowiązania wzajemnego w terminie ściśle określonym, strona uprawniona, w razie zwłoki drugiej strony, może bez wyznaczenia dodatkowego terminu oświadczyć, że od umowy odstępuje.

§ 2. Przepis ten stosuje się również w przypadku, gdy wykonanie zobowiązania przez jedną ze stron po terminie nie ma dla drugiej strony znaczenia bądź z uwagi na naturę zobowiązania, bądź z uwagi na niemożność osiągnięcia celu, w którym umowę zawarto.

Art. 252. Gdy zobowiązanie wzajemne stanie się niemożliwem do wykonania skutkiem okoliczności, za które strona zobowiązana odpowiada, strona uprawniona może, według swego wyboru, albo żądać odszkodowania za niewykonanie zobowiązania, albo

oświadczyć, że od umowy odstępuje. W razie częściowej niemożliwości druga strona może od umowy odstąpić, jeżeli z natury zobowiązania lub z celu, zamierzonego przez strony, wynika, że wykonanie częściowe nie ma dla strony uprawnionej znaczenia.

Art. 253. Strona, odstępująca od umowy, winna zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej z mocy umowy, oraz ma prawo żądać nietylko zwrotu tego, co dała, lecz i naprawienia szkody, spowodowanej niewykonaniem zobowiązania wzajemnego.

DZIAŁ II.

Potrącenie.

Art. 254. § 1. Dłużnik ma prawo potrącić ze swego długu to, co wierzyciel chociażby z innego stosunku prawnego jest mu dłużny, jeżeli przedmiotem obu długów są sumy pieniężne albo rzeczy zamienne tego samego gatunku i jakości, a obie wierzytelności są wymagalne i zaskarżalne.

§ 2. Gdy dłużnik oświadczy wierzycielowi, że korzysta z prawa potrącenia, obie wierzytelności uważane będą za wzajemnie umorzone w całości lub w części z chwilą, kiedy stały się możliwe do potrącenia.

Art. 255. Dłużnik może wykonać prawo potrącenia, chociażby miejsca płatności obu długów były różne, jednak winien w tym przypadku powetować stratę, jakąby wierzyciel poniósł z tego powodu.

Art. 256. § 1. Odroczenie wykonania zobowiązania, udzielone przez sąd lub bezpłatnie przez wierzyciela, nie przeszkadza potrąceniu.

§ 2. Wierzytelność przedawniona może być potrącona, jeżeli w czasie, gdy potrącenie stało się możliwe, nie była jeszcze przedawniona.

Art. 257. Jeżeli między dwiema osobami istnieje kilka długów, nadających się do potrącenia, przy potrąceniu ich stosuje się przepisy o zarachowaniu zapłaty.

Art. 258. Zajęcie wierzytelności przez osobę trzecią wyłącza umorzenie jej przez potrącenie tylko wtedy, gdy dłużnik stał się wierzycielem już po zajęciu.

Art. 259. Wbrew woli wierzyciela nie mogą być umorzone przez potrącenie ze strony dłużnika:

1) wierzytelności, dotyczące zwrotu rzeczy, oddanych na przechowanie, użyczonych lub samowolnie zabranych;

2) wierzytelności z tytułu alimentów oraz wierzytelności nie ulegające zajęciu;

3) wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę, jeżeli wynagrodzenie nie przenosi tysiąca dwustu złotych miesięcznie.

Art. 260. Poręczyciel może potrącić to, co wierzyciel winien jest dłużnikowi głównemu, lecz dłużnik główny nie może potrącić tego, co wierzyciel winien jest poręczycielowi.

Art. 261. Dłużnik może potrącić wobec jednego z wierzycieli solidarnych to, co mu jest winien inny wierzyciel solidarny.

Art. 262. Kto z mocy umowy obowiązany jest do świadczenia na rzecz osoby trzeciej, ten nie może potrącić wierzytelności, służącej mu przeciw temu, z kim zawarł umowę.

DZIAŁ III.

Odnowienie.

Art. 263. Jeżeli dłużnik, w celu umorzenia zobowiązania, za zgodą wierzyciela zobowiąże się świadczyć co innego, niż był obowiązany, albo choćby to samo, lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie wygasa przez odnowienie.

Art. 264. § 1. Odnowienia nie domniemywa się.

§ 2. Zmiany w zobowiązaniu, dotyczące jedynie czasu, miejsca lub sposobu spełnienia świadczenia, oraz zmiany w zabezpieczeniu, oprocentowaniu lub innych dodatkowych świadczeniach, jak również wystawienie nowego dokumentu, nie stanowią same przez się odnowienia.

Art. 265. § 1. Wydanie wierzycielowi wekslu lub czeku, opatrzonego wekslowo lub czekowo obowiązującym podpisem dłużnika albo innych osób, nie stanowi odnowienia, jeżeli tego wyraźnie nie umówiono.

§ 2. Kto otrzymuje od dłużnika weksel lub czek, nie zwalniając go z pierwotnego zobowiązania,

ten odpowiedzialny jest względem dłużnika za szkodę, wyrządzoną uchybieniem przepisom wekslowym lub czekowym.

Art. 266. Gdy wierzytelność pierwotna zostaje umorzona przez odnowienie, zabezpieczenia prawem zastawu albo poręczeniem mogą być utrzymane w mocy, jeżeli zastawca i poręczyciel na to się zgodzą.

DZIAŁ IV.

Niemożliwość świadczenia.

Art. 267. § 1. Gdy spełnienie świadczenia stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada, zobowiązanie wygasa.

§ 2. Dłużnik, zwolniony skutkiem niemożliwości od obowiązku świadczenia w całości lub części, traci prawo do świadczenia wzajemnego w całości lub części, a gdy je już otrzymał, obowiązany jest do zwrotu.

§ 3. Gdy w zobowiązaniu wzajemnem świadczenie jednej strony stanie się niemożliwe do wykonania tylko w części, druga strona może odstąpić od umowy, jeżeli z natury zobowiązania albo z celu, zamierzonego przez strony, wynika, że częściowe wykonanie zobowiązania nie ma dla strony uprawnionej znaczenia.

Art. 268. Jeżeli rzecz, będąca przedmiotem świadczenia, została utracona, a dłużnikowi służą z tego tytułu roszczenia odszkodowawcze przeciwko

osobom trzecim, obowiązany on jest ustąpić wierzycielowi te roszczenia lub uzyskane odszkodowanie.

DZIAŁ V.

Wygaśnięcie lub zmiana zobowiązań ze względu na nadzwyczajne wypadki.

Art. 269. Gdyby z powodu nadzwyczajnych wypadków, jako to: wojny, zarazy, zupełnego nieurodzaju i innych klęsk żywiołowych, świadczenie było połączone z nadmiernemi trudnościami lub groziło jednej ze stron rażącą stratą, czego strony nie mogły przewidzieć przy zawarciu umowy, sąd może, jeżeli uzna to za konieczne według zasad dobrej wiary, po rozważeniu interesów obu stron, oznaczyć sposób wykonania, wysokość świadczenia lub nawet rozwiązać umowę.

DZIAŁ VI.

Dobrowolne zwolnienie z długu i rozwiązanie umowy.

Art. 270. Zobowiązanie wygasa, gdy wierzyciel zwalnia dłużnika z długu, a dłużnik zwolnienie to przyjmuje.

Art. 271. Umowne zobowiązania wzajemne wygasają, gdy obie strony zgodnie postanowią, że umowę rozwiązują.

Art. 272. Zobowiązanie bezterminowe o charakterze ciągłym wygasa po wypowiedzeniu przez dłużnika lub wierzyciela z zachowaniem terminów umownych, ustawowych lub zwyczajowych, a w braku tychże, niezwłocznie po wypowiedzeniu.

DZIAŁ VII.

Przedawnienie.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 273. § 1. Dłużnik może uchylić się od świadczenia, gdy powoła się na upływ czasu, pociągający za sobą według ustawy przedawnienie wierzytelności.

§ 2. Sąd nie może z urzędu uwzględnić przedawnienia.

Art. 274. Zrzeczenie się prawa korzystania z przedawnienia, dokonane przed upływem terminu przedawnienia, jako też zgoda stron na skrócenie lub przedłużenie terminu przedawnienia, są nieważne.

Art. 275. Przedawnienie wierzytelności nie pozbawia wierzyciela prawa uzyskania zaspokojenia z rzeczy ruchomej, otrzymanej w zastaw.

Rozdział II.

Bieg przedawnienia.

Art. 276. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym wierzytelność stała się wymagalna, a w przypadku, gdy wymagalność zależy od woli wierzyciela, od dnia, w którym wierzyciel mógł tę wolę wyrazić.

Art. 277. Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty zawiesza się:

1) względem wierzytelności dzieci przeciwko rodzicom, przez czas trwania władzy rodzicielskiej;

2) względem wierzytelności osób, pozbawionych zdolności do działań prawnych lub w niej ograniczonych, przeciwko osobom i władzom, sprawującym opiekę lub kuratelę, przez czas trwania opieki lub kurateli;

3) względem wierzytelności jednego z małżonków przeciwko drugiemu, przez czas trwania małżeństwa;

4) względem wszelkich wierzytelności, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskiemi.

Art. 278. § 1. Przedawnienie biegnie przeciwko osobom pozbawionym zdolności do działań prawnych lub w niej ograniczonym, chociażby osoby te nie miały przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Jednakże termin przedawnienia nie może się skończyć wcześniej, niż po upływie dwóch lat od chwili, gdy ustanowiono przedstawiciela, albo gdy ustała przyczyna jego ustanowienia.

§ 3. Gdy termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, bieg przedawnienia rozpoczyna się od chwili ustanowienia przedstawiciela lub ustania przyczyny jego ustanowienia.

Art. 279. Bieg przedawnienia przerywa się:

1) przez uznanie wierzytelności ze strony dłużnika;

2) przez wniesienie pozwu, przypozwanie, podniesienie zarzutu potrącenia w procesie, wniosek

o nadanie klauzuli wykonalności lub o wszczęcie egzekucji, zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu układowem lub upadłościowem, zgłoszenie u inspektora pracy wierzytelności z tytułu umowy o pracę oraz wogóle przez każdą czynność w postępowaniu sądowem, rozjemczem lub w postępowaniu przed sądem polubownym, przedsięwziętą przez wierzyciela celem ustalenia, zabezpieczenia lub dochodzenia wierzytelności.

Art. 280. § 1. Po każdem przerwaniu bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo.

§ 2. Jeżeli przerwanie nastąpiło przez wniesienie pozwu, przypozwanie lub podniesienie zarzutu potrącenia w procesie, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo dopiero od chwili prawomocnego rozstrzygnięcia lub innego zakończenia sporu. Jeżeli postępowanie uległo zawieszeniu na zgodny wniosek obu stron, albo wskutek niestawiennictwa obu stron lub jednej z nich, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo z ostatnią czynnością procesową stron lub sądu.

§ 3. Jeżeli przerwanie nastąpiło przez zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu układowem lub upadłościowem, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo z chwilą zakończenia tego postępowania.

Rozdział III.

Terminy przedawnienia.

Art. 281. Każda wierzytelność ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi.

Art. 282. Z upływem lat pięciu ulegają przedawnieniu:

1) wierzytelności z tytułu czynszu najmu i czynszu dzierżawnego;

2) wierzytelności z zaległych świadczeń okresowych, powstałe z mocy ustawy lub umów, jeżeli ustawa nie przewiduje innego terminu;

3) odsetki umowne i ustawowe;

4) wierzytelności osób, należących do wolnych zawodów, oraz osób, załatwiających cudze sprawy z urzędu lub dobrowolnie, z tytułu wynagrodzenia za świadczenia i zwrotu poniesionych wydatków, tudzież wierzytelności z tytułu zaliczek, danych tymże osobom.

Art. 283. § 1. Z upływem lat trzech ulegają przedawnieniu wierzytelności z tytułu naprawienia szkody, wyrządzonej czynem niedozwolonym.

§ 2. Termin ten liczy się od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie, obowiązanej do odszkodowania.

§ 3. W każdym razie wierzytelność przedawnia się z upływem lat dwudziestu od dnia spełnienia czynu, wyrządzającego szkodę.

§ 4. Jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, wierzytelność ulega przedawnieniu dwudziestoletniemu, licząc od dnia popełnienia przestępstwa.

Art. 284. Z upływem lat trzech ulegają przedawnieniu wierzytelności pracowników z tytułu wynagrodzenia za pracę i zwrotu poniesionych wydat-

ków, tudzież wierzytelności pracodawców z tytułu udzielonych zaliczek.

Art. 285. Z upływem lat dwóch ulegają przedawnieniu:

1) wierzytelności przemysłowców, rzemieślników i kupców z tytułu dokonania robót i dostarczenia towarów, tudzież wierzytelności rolników z tytułu dostarczenia płodów rolniczych lub leśnych;

2) wierzytelności z tytułu utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki, przypadające osobom, trudniącym się tem zawodowo, albo utrzymującym zakłady, na ten cel przeznaczone;

3) wierzytelności przedsiębiorstw prowadzących hotele, pokoje umeblowane, domy zajezdne i wszelkiego rodzaju jadłodajnie, z tytułu należności za dostarczone gościom mieszkanie, utrzymanie i usługi, oraz z tytułu wydatków dla nich poniesionych.

Art. 286. Przedawnienie, przewidziane w artykułach 282, 284 i 285, następuje, chociażby świadczenia okresowe, praca, roboty i dostarczanie trwały w dalszym ciągu.

Art. 287. § 1. Gdy nastąpiła kapitalizacja zaległych świadczeń okresowych lub odsetek, gdy nastąpiło zamknięcie rachunku, uznanie długu na piśmie lub stwierdzenie długu prawomocnym wyrokiem, wierzytelności w ten sposób ustalone ulegają ogólnemu przedawnieniu dwudziestoletniemu, licząc od dnia ich ustalenia.

§ 2. Jeżeli wierzytelność, ustalona w powyższy sposób, obejmuje świadczenia okresowe lub od-

setki płatne w przyszłości, świadczenia te lub odsetki ulegają przedawnieniu pięcioletniemu.

TYTUŁ V.

ZASKARŻANIE CZYNNOŚCI DŁUŻNIKA, ZDZIAŁANYCH ZE SZKODĄ WIERZYCIELI.

Art. 288. § 1. Wierzyciele mogą żądać, aby czynności prawne, dokonane przez dłużnika z ich szkodą, były uznane w stosunku do nich za bezskuteczne.

§ 2. Z żądaniem tem wierzyciele mogą wystąpić w drodze powództwa albo zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która skutkiem czynności prawnej dłużnika nabyła prawo, albo zwolniona została od obowiązku, jeżeli dłużnik przedsięwziął czynność ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tem wiedziała lub wiedzieć była powinna i jeżeli pozostały majątek dłużnika nie wystarcza na zupełne pokrycie wierzytelności.

§ 3. Jeżeli z czynności prawnej dłużnika osiąga korzyść osoba, będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że wiedziała o świadomem działaniu ze szkodą wierzycieli.

§ 4. Czynność prawna dłużnika może być uznana za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela, chociażby wierzytelność powstała po dokonaniu czynności.

Art. 289. § 1. Jeżeli osoba trzecia osiągnęła korzyść pod tytułem darmym, wierzyciel może zaskarżyć czynność prawną dłużnika bez względu na

to, czy obdarowany wiedział lub powinien był wiedzieć o tem, że dłużnik miał świadomość pokrzywdzenia wierzycieli.

§ 2. Jeżeli czynność taka została dokonana przez dłużnika nie dawniej, niż na rok przed powstaniem wierzytelności, wierzyciel może ją zaskarżyć nawet bez względu na to, czy dłużnik miał świadomość pokrzywdzenia wierzycieli.

Art. 290. Wierzyciel może dochodzić praw, przyznanych mu w tytule niniejszym, przeciwko następcy szczególnemu osoby, która z dłużnikiem czynność zawarła, jeżeli następca uzyskał korzyść pod tytułem darmym, albo jeżeli wiedział o okolicznościach, które uzasadniały prawa wierzycieli przeciwko jego poprzednikowi.

Art. 291. Kto osiągnął korzyść z czynności dłużnika, dokonanej ze szkodą wierzycieli, ten może zwolnić się od ich roszczeń bądź przez zaspokojenie ich wierzytelności, bądź przez wskazanie mienia dłużnika, dostatecznego do ich zaspokojenia.

Art. 292. W razie uznania czynności dłużnika za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela, korzystającego z prawa zaskarżenia, wierzyciel ten z wyłączeniem innych wierzycieli może poszukiwać swego zaspokojenia na tem, co skutkiem zaskarżonej czynności wyszło z majątku dłużnika lub do niego nie weszło.

Art. 293. § 1. Wierzyciele nie mogą dochodzić sądownie praw, przyznanych im w tytule niniejszym, po upływie lat pięciu od daty dokonania czynności przez dłużnika.

§ 2. Jednakże przed upływem powyższego terminu wierzyciel może zawiadomić osobę, przeciwko której chce dochodzić swych roszczeń, o zamiarze zaskarżenia czynności dłużnika, dokonanej z jego szkodą, a wówczas powyższy termin liczyć się będzie od daty zawiadomienia. Zawiadomienie winno nastąpić przez notarjusza lub komornika.

TYTUŁ VI.

SPRZEDAŻ I ZAMIANA.

DZIAŁ I.

Sprzedaż.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 294. Przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść własność rzeczy lub inne prawo majątkowe na kupującego, który zobowiązuje się zapłacić określoną cenę.

Art. 295. Przedmiotem sprzedaży mogą być także prawa, mające powstać w przyszłości.

Art. 296. § 1. Cenę można określić przez wskazanie podstaw do ustalenia jej w przyszłości.

§ 2. Jeżeli strony zgodziły się na cenę rynkową lub giełdową, rozumieć należy, w razie wątpliwości, przeciętną cenę rynkową lub giełdową w miej-

scu i czasie, w których przedmiot sprzedaży ma być kupującemu wydany.

§ 3. Jeżeli w tem miejscu ceny takiej niema, stosuje się cenę rynkową lub giełdową miejsca, którego ceny według przyjętego zwyczaju uważane są tam za rozstrzygające.

Art. 297. Jeżeli określenie ceny pozostawiono słusznemu uznaniu jednej ze stron lub osoby trzeciej, w razie sporu sąd cenę ustali.

Art. 298. Brak określenia ceny przez strony nie pociąga za sobą nieważności sprzedaży, jeżeli z okoliczności wynika, że strony miały na myśli zwykłe ceny, przyjęte wogóle w obrocie lub w ich stosunkach wzajemnych.

Rozdział II.

Obowiązki sprzedawcy.

Art. 299. § 1. Sprzedawca jest obowiązany spełnić wszystko, czego wymaga przeniesienie sprzedanego prawa na kupującego i powstrzymać się od wszelkich czynności, któreby mogły udaremnić lub utrudnić przeniesienie prawa.

§ 2. Sprzedawca własności rzeczy nieruchomej winien zwolnić nieruchomość od obciążeń, wynikających z hipotek i zaległości uprzywilejowanych, o ile kupujący nie przyjął na siebie tych obciążeń i zaległości, niemniej obowiązany jest postarać się o wykreślenie praw, które są wpisane do księgi hipotecznej (gruntowej), lecz nie istnieją.

Art. 300. § 1. Sprzedawca własności rzeczy obowiązany jest wydać tę rzecz kupującemu w umówionym czasie i miejscu z wszystkiemi przynależnościami, w umowie nie wyłączonemi.

§ 2. Sprzedawca innego prawa obowiązany jest umożliwić kupującemu jego wykonywanie, a jeżeli do tego potrzebne jest posiadanie rzeczy, obowiązany jest ją wydać.

Art. 301. § 1. Jeżeli rzecz ma być przesłana kupującemu, uważa się ją, w braku odmiennej umowy, za wydaną, gdy sprzedawca odda ją, celem dostarczenia na miejsce przeznaczenia, osobie lub zakładowi, zawodowo trudniącym się przewozem rzeczy tego rodzaju.

§ 2. Sprzedawca winien z należytą starannością dokonać wyboru osoby lub zakładu, którym poleca przesłanie rzeczy.

§ 3. Jeżeli kupujący dał sprzedawcy szczególne wskazówki co do sposobu dostarczenia rzeczy sprzedanej, a sprzedawca bez usprawiedliwionych powodów od tych wskazówek odstąpił, odpowiada za wynikłą stąd szkodę.

Art. 302. Sprzedawca winien udzielić kupującemu potrzebnych wyjaśnień o stosunkach prawnych i faktycznych, dotyczących przedmiotu sprzedaży, oraz wydać posiadane przez siebie dokumenty, odnoszące się do sprzedanego prawa i sposobu korzystania z niego. Jeżeli treść takiego dokumentu dotyczy także innych praw, sprzedawca winien wydać wyciąg uwierzytelniony.

Art. 303. Koszty wydania, w szczególności zmierzenia, zważenia i opakowania, ponosi sprzedawca, koszty odbioru i przesłania ponosi kupujący, wszelkie zaś inne koszty, związane ze sprzedażą, ponoszą obie strony po połowie.

Rozdział III.

Korzyści i ciężary. Niebezpieczeństwo.

Art. 304. § 1. Z chwilą wydania rzeczy sprzedanej przechodzą na kupującego korzyści i ciężary oraz niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia.

§ 2. Jeżeli własność sprzedanej nieruchomości przechodzi na kupującego przed jej wydaniem, skutki te, w braku odmiennej umowy, powstają już z chwilą przejścia własności.

§ 3. Jeżeli strony przyjęły inną chwilę rozliczenia się co do korzyści i ciężarów, wówczas, w razie wątpliwości, niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przechodzi na kupującego z tąż chwilą.

Art. 305. § 1. Jeżeli umowę sprzedaży zawarto pod warunkiem zawieszającym, a rzecz została wydana, korzyści i ciężary oraz niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przechodzą na kupującego dopiero z chwilą ziszczenia się warunku.

§ 2. Jeżeli umowę sprzedaży zawarto pod warunkiem rozwiązującym, korzyści i ciężary oraz niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przechodzą na kupującego jak przy sprze-

daży bezwarunkowej; jednakże w razie ziszczenia się warunku przechodzą one zpowrotem na sprzedawcę z chwilą, gdy rzecz została mu zwrócona, a przy nieruchomościach z chwilą odzyskania własności, jeżeli sprzedawca odzyskał własność rzeczy przed jej zwrotem.

Rozdział IV.

Rękojmia za wady prawne i fizyczne.

Oddział 1. Przepisy ogólne.

Art. 306. § 1. Sprzedawca obowiązany jest do rękojmi, jeżeli się okaże, iż sprzedane przezeń prawo służy w całości lub części osobie trzeciej, jest ograniczone lub obciążone, albo nie istnieje (wady prawne).

§ 2. Sprzedawca obowiązany jest do rękojmi, jeżeli rzecz sprzedana nie posiadała w chwili wydania właściwości, o których istnieniu zapewnił kupującego, albo jeżeli miała wady, zmniejszające jej wartość lub użyteczność ze względu na cel, w umowie oznaczony, albo z natury lub przeznaczenia rzeczy wynikający (wady fizyczne).

Art. 307. Sprzedawca jest zwolniony od obowiązku rękojmi, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w czasie zawarcia umowy, a gdy chodzi o rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w czasie wydania.

Art. 308. Strony mogą przez umowę odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć

lub wyłączyć. Jednakże wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest nieważne, jeżeli sprzedawca zataił podstępnie przed kupującym wadę przedmiotu sprzedaży.

Art. 309. Jeżeli kupujący odstępuje od umowy z powodu wady, obie strony winny sobie nawzajem zwrócić otrzymane świadczenia według przepisów, dotyczących umownego prawa odstąpienia.

Art. 310. Jeżeli kupujący żąda obniżenia ceny z powodu wady, następuje ono w takim stosunku, w jakim wartość przedmiotu sprzedaży, wolnego od wad, pozostaje do jego wartości, obliczonej z uwzględnieniem istniejących wad.

Oddział 2. Rękojmia za wady prawne.

Art. 311. Sprzedawca nieruchomości nie jest obowiązany do rękojmi za publiczno-prawne ciężary i ograniczenia, którym nieruchomość podlega.

Art. 312. § 1. Sprzedawca wierzytelności odpowiada za wypłacalność dłużnika w chwili przelewu tylko o tyle, o ile taką odpowiedzialność na siebie przyjął.

§ 2. Przy sprzedaży papierów wartościowych sprzedawca odpowiada z tytułu rękojmi w razie wszczęcia postępowania umarzającego, gdy ogłoszenie o wszczęciu tego postępowania nastąpiło przed zawarciem umowy.

Art. 313. Kupujący może dochodzić praw z tytułu rękojmi, chociażby osoba trzecia nie wystąpiła przeciw niemu sądownie z roszczeniem do przed-

miotu sprzedaży, jeżeli udowodni istnienie wady prawnej.

Art. 314. Kupujący, pozwany sądownie przez osobę trzecią, roszczącą sobie prawo do przedmiotu sprzedaży, obowiązany jest niezwłocznie przypozwać sprzedawcę. Gdyby tego zaniechał, a osoba trzecia uzyskała wyrok dla siebie korzystny, sprzedawca zwolniony będzie od rękojmi, o ile wykaże, iż jego udział w procesie przyczyniłby się do zapadnięcia wyroku, pomyślnego dla kupującego.

Art. 315. § 1. Jeżeli sprzedane prawo służy w całości osobie trzeciej albo nie istnieje, kupujący może od umowy odstąpić.

§ 2. Jeżeli sprzedane prawo służy osobie trzeciej tylko częściowo, albo istnieje tylko w mniejszej rozciągłości, kupujący może żądać obniżenia ceny, a jeżeli z okoliczności wynika, że nie zawarłby umowy, gdyby był o tem wiedział, może od umowy odstąpić. Te same prawa służą kupującemu w przypadku, gdy przedmiot sprzedaży jest obciążony.

Art. 316. Umowne wyłączenie rękojmi za wady prawne przedmiotu sprzedaży nie zwalnia sprzedawcy od obowiązku zwrotu otrzymanej ceny kupującemu, pozbawionemu przedmiotu sprzedaży, chybaby kupujący wiedział, iż nabyte prawo jest sporne lub nabył je na własne niebezpieczeństwo.

Art. 317. § 1. Kupujący, który odstępuje od umowy albo domaga się obniżenia ceny, może żądać od sprzedawcy naprawienia szkody, jaką poniósł przez to, że zawarł umowę, nie wiedząc o wadzie

prawnej; w szczególności może żądać zwrotu kosztów spowodowanych procesem, a także zwrotu nakładów poczynionych na rzecz, o ile wskutek pozbawienia go rzeczy nie miał z nich korzyści, a nie otrzymał wynagrodzenia od osoby trzeciej.

§ 2. Sprzedawca odpowiada wobec kupującego również za wszelką inną szkodę, chybaby udowodnił, że nie ponosi żadnej winy.

Art. 318. Jeżeli kupujący uniknął utraty nabytego prawa w całości lub w części, albo skutków ograniczenia lub obciążenia prawa na rzecz osoby trzeciej przez zapłatę sumy pieniężnej lub spełnienie innego świadczenia, sprzedawca może zwolnić się od obowiązku rękojmi, zwracając kupującemu zapłaconą sumę lub wartość spełnionego świadczenia wraz z odsetkami ustawowemi i kosztami.

Art. 319. § 1. Roszczeń z tytułu rękojmi za wady prawne nie można dochodzić sądownie po upływie lat trzech, jeżeli chodzi o nieruchomości, w innych zaś przypadkach po upływie roku; terminy te biegną od chwili, kiedy kupujący dowiedział się o faktach, uzasadniających rękojmię; w przypadkach, gdy kupujący dowiedział się o tych faktach dopiero z pozwu, wniesionego przez osobę trzecią, terminy powyższe biegną od daty uprawomocnienia się wyroku.

§ 2. W drodze zarzutu kupujący może żądać rękojmi także po upływie powyższych terminów, jeżeli przed ich upływem zawiadomił sprzedawcę o wadzie.

§ 3. Sprzedawca nie może korzystać z upływu tych terminów, jeżeli wadę podstępnie zataił.

Oddział 3. Rękojmia za wady fizyczne.

Art. 320. Jeżeli sprzedawca nieruchomości zapewnił kupującego, że ma ona oznaczony obszar, odpowiada za obszar tak, jak za pewną oznaczoną właściwość.

Art. 321. Przy sprzedaży według próbki lub wzoru rozumie się, że istnienie właściwości, jakie ma próbka lub wzór, jest przez sprzedawcę zapewnione.

Art. 322. Sprzedawca nie odpowiada z tytułu rękojmi za wady fizyczne, powstałe po przejściu niebezpieczeństwa na kupującego, chyba że wady wynikły z przyczyny, tkwiącej już poprzednio w rzeczy sprzedanej.

Art. 323. Jeżeli w chwili zawarcia umowy, a gdy chodzi o rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, w chwili wydania, kupujący mógł dowiedzieć się o wadach rzeczy przy dołożeniu zwykłej uwagi, ma on prawa z tytułu rękojmi tylko wtedy, gdy go sprzedawca zapewnił, że wady nie istnieją, albo gdy ich istnienie podstępnie zataił.

Art. 324. § 1. Kupujący traci prawa z tytułu rękojmi:

1) jeżeli nie zawiadomi sprzedawcy o wadzie w ciągu miesiąca od jej wykrycia;

2) jeżeli w przypadkach, w których zbadanie rzeczy jest przyjęte, nie zawiadomi sprzedawcy o wadzie w ciągu miesiąca po upływie czasu, w którym przy należytej staranności mógł ją wykryć.

§ 2. Jeżeli zawiadomienie było piśmienne lub telegraficzne, wystarcza, aby w powyższym terminie pismo lub telegram były wysłane.

§ 3. Utrata praw w tych przypadkach nie następuje, jeżeli sprzedawca wadę podstępnie zataił, albo jeżeli miejsce zamieszkania sprzedawcy nie jest kupującemu wiadome.

Art. 325. § 1. W przypadku rękojmi za wady fizyczne kupujący może od umowy odstąpić albo żądać obniżenia ceny.

§ 2. Jeżeli przedmiotem sprzedaży są rzeczy zamienne, kupującemu służy wybór między prawami, przewidzianemi w paragrafie poprzedzającym, a żądaniem dostarczenia, zamiast rzeczy wadliwych, takiej samej ilości rzeczy tego samego gatunku, wolnych od wad, oraz naprawienia szkody, wynikłej z opóźnienia.

Art. 326. Jeżeli kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie fizycznej sprzedanej rzeczy, sprzedawca może mu wyznaczyć odpowiedni termin do oświadczenia, czy pragnie od umowy odstąpić. Po upływie tego terminu odstąpienie jest niedopuszczalne.

Art. 327. Kupujący nieruchomość może odstąpić od umowy z powodu niezupełności zapewnionego obszaru tylko wtedy, gdy niezupełność jest tak znaczna, że utrzymanie umowy w mocy nie przedstawia dlań interesu.

Art. 328. Jeżeli kupujący odstępuje od umowy, obowiązany jest w szczególności zwrócić rzecz

ze wszystkiemi uzyskanemi korzyściami, sprzedawca zaś winien zwrócić otrzymaną cenę z odsetkami ustawowemi oraz wartość poczynionych przez kupującego nakładów koniecznych i użytecznych.

Art. 329. § 1. Jeżeli z powodu wad fizycznych rzeczy, nadesłanej z innej miejscowości, kupujący chce od umowy odstąpić, nie może odesłać rzeczy bez uprzedniego porozumienia się ze sprzedawcą; obowiązany jest postarać się o przechowanie rzeczy na koszt sprzedawcy aż do chwili, w której w normalnych warunkach sprzedawca będzie miał możność nią rozporządzić.

§ 2. Jeżeli zachodzi obawa, że rzecz ulegnie pogorszeniu, kupujący ma prawo, a nawet, gdy tego interes sprzedawcy wymaga, obowiązek sprzedać rzecz z zachowaniem należytej staranności. Powyższe prawo służy kupującemu również wtedy, gdy sprzedawca zwleka z rozporządzeniem rzeczą lub gdy jej przechowanie wymaga znacznych kosztów.

§ 3. O zamiarze sprzedaży kupujący powinien, w miarę możności, zawiadomić sprzedawcę, w każdym zaś razie powinien wysłać mu zawiadomienie niezwłocznie po dokonaniu sprzedaży.

Art. 330. § 1. Gdy z pomiędzy rzeczy sprzedanych tylko niektóre są wadliwe i dadzą się odłączyć od wolnych od wad, bez szkody dla obu stron, prawo kupującego do odstąpienia od umowy ogranicza się do rzeczy wadliwych.

§ 2. Odstąpienie od umowy co do rzeczy głównej pociąga za sobą odstąpienie od umowy co do rzeczy dodatkowej, ale nie odwrotnie.

Art. 331. § 1. Kupujący, który odstępuje od umowy albo domaga się obniżenia ceny lub dostarczenia rzeczy wolnych od wad zamiast wadliwych, może żądać naprawienia szkody, jakiej doznał przez to, że zawarł umowę, albo, gdy chodzi o rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, przez to, że przyjął rzecz, nie wiedząc o jej wadzie.

§ 2. Sprzedawca odpowiada wobec kupującego również za wszelką inną szkodę, chybaby udowodnił, że nie ponosi żadnej winy.

Art. 332. Do sprzedaży zwierząt domowych, jako to: koni, bydła rogatego, owiec, kóz, trzody chlewnej, oraz innych zwierząt, które wymieni rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, stosuje się przepisy o rękojmi ze zmianami, wskazanemi w artykułach poniższych.

Art. 333. § 1. Sprzedawca odpowiada tylko za wady główne i tylko o tyle, o ile wyjdą najaw w ciągu oznaczonego terminu.

§ 2. Wady główne i terminy ich ujawnienia się (terminy rękojmi) oznaczy rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. Za wady, nieoznaczone w tem rozporządzeniu, sprzedawca odpowiada wtedy, jeżeli taką odpowiedzialność wyraźnie na siebie przyjął.

Art. 334. Jeżeli w ciągu oznaczonego terminu wyjdzie najaw wada, za którą sprzedawca odpowiada, domniemywa się, że istniała już w chwili wydania zwierzęcia.

Art. 335. § 1. Kupujący traci prawa z tytułu rękojmi, jeżeli w ciągu tygodnia po wykryciu wady głównej nie zawiadomi o niej sprzedawcy.

§ 2. Jeżeli zawiadomienie było piśmienne lub telegraficzne, wystarcza, aby w powyższym terminie pismo lub telegram były wysłane.

§ 3. Utrata praw nie następuje, jeżeli sprzedawca wadę podstępnie zataił, albo jeżeli miejsce zamieszkania sprzedawcy nie jest kupującemu wiadome.

Art. 336. § 1. Roszczeń z tytułu rękojmi za wady fizyczne nie można dochodzić sądownie po upływie roku, a gdy chodzi o wady budynku po upływie lat pięciu licząc od dnia otrzymania rzeczy przez kupującego.

§ 2. Jeżeli chodzi o wady zwierząt, termin ten wynosi sześć tygodni i biegnie od końca terminu rękojmi, ustanowionego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. W drodze zarzutu kupujący może żądać rękojmi także po upływie powyższych terminów, jeżeli przed ich upływem zawiadomił sprzedawcę o wadzie.

§ 4. Sprzedawca nie może korzystać z upływu tych terminów, jeżeli wadę podstępnie zataił.

Rozdział V.

Obowiązki kupującego.

Art. 337. § 1. Kupujący obowiązany jest zapłacić umówioną cenę, oraz odebrać rzecz, jeżeli sprzedawca ma obowiązek ją wydać.

§ 2. Jeżeli rzecz ma być przesłana z innej miejscowości, kupujący obowiązany jest zapłacić cenę dopiero po nadejściu rzeczy do miejsca przeznaczenia i po umożliwieniu mu jej zbadania.

Art. 338. Kupujący obowiązany jest zapłacić odsetki ustawowe od umówionej ceny od chwili, w której uzyskał możność korzystania z nabytego prawa, chyba że według umowy cena ma być zapłacona w terminie późniejszym.

Rozdział VI.

Sprzedaż na próbę.

Art. 339. § 1. Sprzedaż na próbę lub z zastrzeżeniem obejrzenia uważa się, w razie wątpliwości, za zawartą pod warunkiem zawieszającym, że kupujący uzna przedmiot sprzedaży za dobry. W braku oznaczenia w umowie czasu próby lub obejrzenia sprzedawca może wyznaczyć kupującemu odpowiedni termin.

§ 2. Warunek uważa się za ziszczony, jeżeli kupujący rzecz odebrał, a nie złożył oświadczenia przed upływem terminu umówionego lub wyznaczonego.

Rozdział VII.

Prawo odkupu.

Art. 340. Prawo odkupu może być zastrzeżone w umowie sprzedaży na czas nie przenoszący lat pięciu, zastrzeżone zaś na czas dłuższy ulega skró-

ceniu do lat pięciu. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie sprzedawcy, skierowane do kupującego.

Art. 341. § 1. Z chwilą wykonania prawa odkupu kupujący obowiązany jest przenieść zpowrotem na sprzedawcę nabyte prawo za zwrotem ceny i kosztów sprzedaży oraz nakładów koniecznych i użytecznych; zwrot nakładów użytecznych należy się kupującemu tylko do wysokości przyrostu wartości, istniejącego w chwili odkupu, w porównaniu z wartością rzeczy w chwili otrzymania jej przez kupującego.

§ 2. Jeżeli strony określiły w umowie sprzedaży cenę odkupu przenoszącą cenę i koszty sprzedaży, sprzedawca może żądać obniżenia ceny odkupu do wartości przedmiotu sprzedaży w chwili wykonania prawa odkupu, jednak nie niżej kwoty, którą musiałby zapłacić w myśl paragrafu poprzedzającego.

Art. 342. Jeżeli kupujący, mimo zastrzeżenia prawa odkupu przez sprzedawcę, zbył lub obciążył nabyte prawo albo dokonał istotnych zmian rzeczy, obowiązany jest usunąć prawa osób trzecich albo dokonane zmiany, a gdyby to było niemożliwe, dać odszkodowanie.

Art. 343. Prawo odkupu służy sprzedawcy przeciwko osobom trzecim, jeżeli przedmiot sprzedaży nabyły, wiedząc o zastrzeżonem prawie odkupu, albo jeżeli prawo to było ujawnione w księdze hipotecznej (gruntowej).

Art. 344. § 1. Prawo odkupu jest niezbywalne i niepodzielne.

§ 2. Jeżeli jest kilku uprawnionych do odkupu, a niektórzy z nich nie wykonywają tego prawa, pozostali mogą je wykonać w całości.

Rozdział VIII.

Prawo pierwokupu.

Art. 345. Kto zastrzegł sobie prawo pierwokupu, może je wykonać przez oświadczenie skierowane do zobowiązanego, gdy ten zawarł z osobą trzecią umowę sprzedaży prawa, do którego się odnosi zastrzeżenie pierwokupu.

Art. 346. § 1. Zobowiązany może zawrzeć z osobą trzecią umowę sprzedaży prawa, do którego się odnosi zastrzeżenie pierwokupu, jedynie pod warunkiem zawieszającym, że uprawniony nie wykona prawa pierwokupu.

§ 2. Zobowiązany powinien niezwłocznie zawiadomić uprawnionego do pierwokupu o treści umowy, zawartej z osobą trzecią.

§ 3. Prawo pierwokupu co do nieruchomości można wykonać w ciągu miesiąca, co do innych rzeczy w ciągu tygodnia od otrzymania tego zawiadomienia, jeżeli nie ustanowiono innych terminów.

§ 4. Jeżeli zawiadomienie uprawnionego o sprzedaży jest niewykonalne z powodu okoliczności, za które zobowiązany nie odpowiada, prawo pierwokupu upada.

Art. 347. Jeżeli zobowiązany sprzedał nabyte prawo osobie trzeciej bezwarunkowo, albo jeżeli nie

zawiadomił uprawnionego do pierwokupu o sprzedaży lub podał do jego wiadomości warunki sprzedaży niezgodne z rzeczywistemi, uprawniony może żądać od niego odszkodowania, a w przypadku złej wiary osoby trzeciej może wykonać prawo pierwokupu wobec tej osoby; termin do wykonania pierwokupu biec będzie wówczas od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o uchybieniu ze strony zobowiązanego.

Art. 348. § 1. Przez wykonanie prawa pierwokupu przychodzi do skutku umowa sprzedaży między zobowiązanym a uprawnionym, pod temi samemi warunkami, pod jakiemi zobowiązany zawarł umowę z osobą trzecią. Jednakże postanowienia umowy z osobą trzecią, mające na celu udaremnienie prawa pierwokupu, są bezskuteczne względem uprawnionego.

§ 2. Jeżeli umowa z osobą trzecią przewiduje świadczenia dodatkowe, których uprawniony do pierwokupu nie mógłby spełnić, może on wykonać prawo pierwokupu, uiszczając wartość tych świadczeń; jeżeli nie dają się ocenić w pieniądzach, a bez nich umowa z osobą trzecią nie byłaby doszła do skutku, prawo pierwokupu upada.

Art. 349. § 1. Jeżeli przedmiotem umowy z osobą trzecią jest sprzedaż prawa, do którego się odnosi zastrzeżenie pierwokupu, łącznie z innemi prawami, nie związanemi z prawem pierwokupu, zobowiązany może żądać rozciągnięcia prawa pierwokupu na te prawa, o ile nie dają się one oddzielić bez uszczerbku dla niego. Żądanie takie winien połą-

czyć z zawiadomieniem uprawnionego do pierwokupu o zamierzonej sprzedaży.

§ 2. Jeżeli osoba trzecia na mocy umowy ma zapłacić cenę kupna w terminie późniejszym, uprawniony do pierwokupu może skorzystać z tego terminu tylko wtedy, gdy zabezpieczy zapłatę ceny.

Art. 350. § 1. Prawo pierwokupu jest niepodzielne i w braku odmiennej umowy niezbywalne.

§ 2. Jeżeli jest kilku uprawnionych do pierwokupu, a niektórzy z nich nie wykonywają tego prawa, pozostali mogą wykonać je w całości.

Art. 351. Jeżeli ustawa inaczej nie stanowi, przepisy rozdziału niniejszego stosuje się także w przypadkach, gdy prawo pierwokupu wynika z innych tytułów niż umowne.

DZIAŁ II.

Zamiana.

Art. 352. Przez umowę zamiany każda ze stron zobowiązuje się przenieść na drugą stronę własność rzeczy lub inne prawo majątkowe wzamian za zobowiązanie się do przeniesienia własności rzeczy lub innego prawa majątkowego.

Art. 353. Do zamiany stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży.

TYTUŁ VII.

DAROWIZNA.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 354. § 1. Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się dokonać kosztem swego majątku bezpłatnego przysporzenia majątkowego na rzecz osoby obdarowanej.

§ 2. Darczyńca może obciążyć obdarowanego obowiązkiem spełnienia oznaczonego świadczenia.

Art. 355. Przepisów o darowiźnie nie stosuje się:

1) jeżeli kto bez wynagrodzenia zobowiązuje się do usług lub daje drugiemu używanie rzeczy, chociażby zazwyczaj za te usługi lub danie używania pobierał wynagrodzenie;

2) jeżeli kto zrzeka się prawa, którego jeszcze nie nabył lub które nabył w takich warunkach, że w razie zrzeczenia się prawo uważa się za nienabyte;

3) o ile przyrzeczone lub dokonane przysporzenie majątkowe odpowiada obowiązkowi moralnemu, względom przyzwoitości lub zwyczajom.

Art. 356. Przedmiotem darowizny nie może być zbycie lub obciążenie użytkowaniem majątku przyszłego ani w całości, ani w części.

Art. 357. Kto wolę uczynienia darowizny oświadczył w sposób inny niż między obecnymi i nie bezpośrednio zapomocą telefonu lub innego środka porozumiewania się na odległość, a nie oznaczył ter-

minu, w ciągu którego ma nastąpić przyjęcie, związany jest swem oświadczeniem aż do chwili przyjęcia go lub odrzucenia przez drugą stronę; jednak może wezwać drugą stronę do złożenia oświadczenia, wyznaczając jej w tym celu odpowiedni termin. W razie bezskutecznego upływu tego terminu uważa się, że darowizna nie przyszła do skutku.

Art. 358. § 1. Jeżeli przysporzenie majątkowe na rzecz obdarowanego nie następuje przez samo zawarcie umowy lub równocześnie z nią, potrzeba do ważności darowizny, aby oświadczenie darczyńcy sporządzone było w formie aktu notarjalnego.

§ 2. Jednakże późniejsze wykonanie darowizny uchyla skutki braku formy.

Rozdział II.

Obowiązki darczyńcy.

Art. 359. Do obowiązków darczyńcy stosuje się odpowiednio przepisy o obowiązkach sprzedawcy, z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 360. § 1. Darczyńca odpowiada za szkodę, wynikłą z niespełnienia lub nienależytego spełnienia świadczenia, tylko w razie złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa.

§ 2. W przypadku opóźnienia w zapłacie darowanej sumy pieniężnej odsetki za opóźnienie należą się dopiero od dnia wniesienia pozwu.

Art. 361. Jeżeli rzecz darowana ma wady prawne lub fizyczne, darczyńca odpowiada za szkodę, jaką wyrządził obdarowanemu przez to, że, wie-

dząc o wadach, nie zawiadomił go o nich najpóźniej w chwili wydania rzeczy.

Rozdział III.

Spełnienie świadczenia, obciążającego obdarowanego.

Art. 362. § 1. Darczyńca ma prawo domagać się spełnienia świadczenia, obciążającego obdarowanego, jeżeli wykonał swe zobowiązania, wynikające z umowy darowizny, a świadczenie nie ma na celu wyłącznie korzyści obdarowanego.

§ 2. Prawo to przechodzi na spadkobierców darczyńcy.

§ 3. Jeżeli świadczenie leży w interesie publicznym, spełnienia świadczenia może żądać po śmierci darczyńcy także właściwa władza.

§ 4. Osoba trzecia, która odnosi korzyść ze świadczenia, może się domagać jego spełnienia według przepisów o umowach na rzecz osób trzecich.

Art. 363. § 1. Jeżeli obdarowany nie spełnia świadczenia bez uzasadnionej przyczyny, darczyńca lub jego spadkobiercy mogą żądać zwrotu przysporzenia majątkowego według przepisów o niesłusznem zbogaceniu o tyle, o ile to przysporzenie musiałoby być użyte na spełnienie świadczenia.

§ 2. Zwrot przysporzenia uskutecznia się przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej, chociażby przedmiotem darowizny nie były pieniądze; jednak obdarowany może zwolnić się od obowiązku zapłaty tej sumy, zwracając przedmiot darowizny w naturze w stanie, w jakim się znajduje.

Rozdział IV.

Odwołanie darowizny.

Art. 364. Darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli od chwili, kiedy ją był przyrzekł, jego stosunki majątkowe tak się zmieniły, że nie może wykonać darowizny bez uszczerbku dla własnego utrzymania, odpowiadającego jego stanowisku społecznemu, oraz bez uszczerbku dla ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych.

Art. 365. Jeżeli darczyńca popadnie w niedostatek po wykonaniu darowizny, obdarowany, o ile jest jeszcze zbogacony skutkiem darowizny, ma obowiązek dostarczać darczyńcy środków, których mu brakuje do utrzymania, odpowiadającego jego stanowisku społecznemu, i do dopełnienia ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Obdarowany nie jest obowiązany płacić z tego tytułu więcej, niż wynoszą ustawowe odsetki od wartości zbogacenia. Może się zwolnić od tego obowiązku, zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia, będącego następstwem darowizny.

Art. 366. Darczyńca może odwołać darowiznę, nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności, zwłaszcza przez popełnienie czynu, stanowiącego przestępstwo albo ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych.

Art. 367. § 1. Darowizna nie może być odwołana z powodu niewdzięczności, jeżeli darczyńca

przebaczył obdarowanemu, jak również po śmierci obdarowanego.

§ 2. Prawo odwołania darowizny z powodu niewdzięczności służy spadkobiercom darczyńcy, jeżeli istniało jeszcze w chwili jego śmierci, albo gdy powstało skutkiem tego, że obdarowany rozmyślnie pozbawił darczyńcę życia.

§ 3. Prawo odwołania darowizny z powodu niewdzięczności wygasa z upływem roku od chwili, kiedy uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Art. 368. § 1. Odwołanie wykonywa się przez oświadczenie na piśmie, skierowane do obdarowanego.

§ 2. Zwrot przedmiotu darowizny następuje według przepisów o niesłusznem zbogaceniu. Od chwili popełnienia czynu, uzasadniającego odwołanie, obdarowanego uważa się za będącego w złej wierze.

Art. 369. § 1. Przedstawiciel ustawowy osoby, pozbawionej zdolności do działań prawnych lub w niej ograniczonej, może domagać się sądownie unieważnienia darowizny, dokonanej przez tę osobę przed pozbawieniem jej zdolności do działań prawnych lub ograniczeniem tej zdolności, o ile darowizna, ze względu na wartość darowanego przedmiotu i brak poważnych pobudek moralnych, jest nadmierna.

§ 2. Unieważnienia darowizny nie można dochodzić sądownie po upływie lat dwóch od chwili jej wykonania.

TYTUŁ VIII.

NAJEM I DZIERŻAWA.

DZIAŁ I.

Najem.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 370. § 1. Przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się dać najemcy używanie rzeczy przez czas oznaczony lub nieoznaczony za zapłatą umówionego czynszu.

§ 2. Czynsz może być oznaczony w pieniądzach lub w świadczeniach innego rodzaju.

Art. 371. Umowa najmu nieruchomości lub pomieszczenia, zawarta na czas oznaczony, dłuższy niż rok, powinna być pismem stwierdzona. To samo obowiązuje co do umów, zawartych na czas życia wynajmującego lub najemcy.

Art. 372. § 1. Najem nieruchomości, zawarty na czas dłuższy niż lat dwadzieścia pięć, i najem pomieszczenia, zawarty na czas dłuższy niż lat dziesięć, uważa się po upływie tych terminów za zawarty na czas nieoznaczony.

§ 2. Jeżeli czynsz w całości lub części jest oznaczony w pracy osobistej na rzecz wynajmującego, najem, zawarty na czas dłuższy niż lat pięć, uważa się po upływie lat pięciu za zawarty na czas nieoznaczony.

Rozdział II.

Obowiązki wynajmującego.

Art. 373. § 1. Wynajmujący powinien wydać najemcy rzecz w terminie umówionym w stanie do umówionego użytku zdatnym i utrzymywać ją w takim stanie przez czas trwania najmu.

§ 2. Drobne naprawy i wydatki, połączone ze zwykłem używaniem rzeczy, obciążają najemcę.

§ 3. Wynajmujący nie jest obowiązany do odbudowy rzeczy najętej, zniszczonej wskutek wypadku.

Art. 374. Gdyby przy wydaniu rzeczy najętej okazała się potrzeba napraw, które obciążają wynajmującego, albo gdyby taka potrzeba powstała w czasie trwania najmu, a wynajmujący, mimo otrzymania zawiadomienia, nie uskutecznił tych napraw w czasie odpowiednim, najemca może je uskutecznić na koszt wynajmującego.

Art. 375. § 1. Gdy w czasie wydania rzecz najęta ma wady, sprzeciwiające się umowie albo utrudniające jej używanie lub zmniejszające użyteczność, albo gdy takie wady powstaną później wskutek okoliczności, za które najemca nie odpowiada, wolny on jest przez czas trwania wady od obowiązku płacenia odpowiedniej części czynszu.

§ 2. Gdyby mimo istnienia wady czynsz został w całości zapłacony, najemca może żądać zwrotu w odpowiednim stosunku.

§ 3. Roszczenia o zwrot czynszu, zapłaconego mimo istnienia wady, nie można dochodzić sądownie

po upływie sześciu miesięcy od chwili zapłaty, a gdyby zapłata nastąpiła przed okazaniem się wady, od chwili okazania się wady.

Art. 376. § 1. Gdy rzecz najęta ma wady, które czynią przewidziany w umowie użytek niemożliwym, najemca może odstąpić od umowy, jeżeli wady te istniały już przy wydaniu, a gdy powstały później, jeżeli wynajmujący nie usunął ich w odpowiednim czasie, mimo że został o nich zawiadomiony, albo jeżeli usunąć się nie dadzą.

§ 2. Jeżeli wady najętego pomieszczenia są tego rodzaju, że zagrażają zdrowiu najemcy lub jego domowników, może on odstąpić od umowy, chociażby zgóry zrzekł się tego prawa.

Art. 377. Przepisy dwóch artykułów poprzedzających stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy ze względu na prawa osoby trzeciej rzecz najęta zostanie odebrana w całości lub w części, jak również w przypadku, gdy ze względu na te prawa najemca dozna przeszkody w używaniu rzeczy, określonem w umowie.

Art. 378. § 1. Gdy osoba trzecia dochodzi przeciwko najemcy praw do rzeczy najętej, któreby mu mogły przeszkodzić w wykonywaniu uprawnień, wynikających z umowy najmu, powinien on niezwłocznie zawiadomić o tem wynajmującego.

§ 2. Gdy najemca zaniecha tego zawiadomienia, odpowiada względem wynajmującego za wynikłą stąd szkodę.

Art. 379. W przypadku, gdy najemca dozna przeszkody w używaniu rzeczy najętej wskutek samowolnych czynów osób trzecich, nie roszczących sobie żadnego prawa do tej rzeczy, może on, nawet nie zawiadamiając wynajmującego, wystąpić w imieniu własnem przeciwko tym osobom nietylko o odszkodowanie, lecz również o ochronę zakłóconego lub o przywrócenie utraconego posiadania.

Rozdział III.

Obowiązki najemcy.

Art. 380. § 1. Najemca ma obowiązek przez czas trwania najmu używać rzeczy najętej z należytą starannością, w sposób określony umową, a gdy umowa nie określa sposobu używania, w sposób, odpowiadający przeznaczeniu rzeczy.

§ 2. Jeżeli w czasie najmu okaże się potrzeba napraw, które obciążają wynajmującego, najemca powinien zawiadomić go o tem niezwłocznie, w przeciwnym razie odpowiada za szkodę.

§ 3. Jeżeli przedmiotem najmu jest pomieszczenie, najemca powinien stosować się do porządku domowego, o ile ten nie jest sprzeczny z uprawnieniami, z umowy wynikającemi, nadto zaś powinien liczyć się w miarę możności z potrzebami innych mieszkańców i sąsiadów.

Art. 381. § 1. Bez pozwolenia wynajmującego nie wolno najemcy czynić w rzeczy najętej zmian, któreby naruszały jej substancję.

§ 2. Nie są uważane za zmiany substancji: zaprowadzenie w pomieszczeniu oświetlenia elektrycznego, gazu, telefonu, radja i innych tego rodza-

ju urządzeń, jeżeli sposób ich zaprowadzenia nie sprzeciwia się obowiązującym przepisom, chybaby wynajmujący wykazał, że w danych okolicznościach zmiany takie zagrażają bezpieczeństwu nieruchomości. O ile do powyższych urządzeń potrzebne jest współdziałanie wynajmującego, najemca może domagać się tego współdziałania za zwrotem wynikłych stąd kosztów.

Art. 382. Gdy najemca używa rzeczy w sposób niezgodny z jej przeznaczeniem lub umową i mimo upomnienia nie przestaje jej używać w ten sposób, albo gdy zaniedbuje rzecz tak, że jest narażona na znaczne uszkodzenie, wreszcie gdy najemca pomieszczenia wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko obowiązującemu porządkowi domowemu, albo gdy przez nieprzyzwoite zachowanie się wywołuje zgorszenie u innych mieszkańców lub sąsiadów, wynajmujący może odstąpić od umowy i żądać odszkodowania.

Art. 383. § 1. Jeżeli w ciągu trwania najmu pomieszczenia budynek wymaga napraw, których nie można odłożyć aż do ukończenia najmu, najemca winien znosić niedogodności, jakie mu naprawy sprawiają, jednakże ma prawo żądać obniżenia czynszu w stosunku do czasu i do części budynku, której używania był pozbawiony.

§ 2. Jeżeli naprawy są tego rodzaju, że w czasie ich wykonywania pomieszczenie jest niezdatne do użytku, określonego w umowie, najemca ma prawo od umowy odstąpić.

Art. 384. § 1. Najemca obowiązany jest uiszczać czynsz w terminie umówionym, a gdy ter-

min nie jest w umowie oznaczony, w terminie zwyczajowo przyjętym.

§ 2. Jeżeli termin płatności nie jest oznaczony ani przez umowę, ani przez zwyczaj, czynsz winien być płacony zgóry, a mianowicie: gdy najem ma trwać nie dłużej niż miesiąc, za cały czas najmu, gdy ma trwać dłużej niż miesiąc, lub gdy umowa była zawarta na czas nieoznaczony — miesięcznie.

Art. 385. § 1. Gdy najemca z własnej winy albo z przyczyn, dotyczących jego osoby, nie może używać rzeczy najętej lub może jej używać tylko w ograniczonym zakresie, obowiązany jest mimo to płacić czynsz, jeżeli wynajmujący gotów był mu wydać albo pozostawić rzecz w stanie zdatnym do umówionego używania.

§ 2. W takim przypadku najemca może potrącić to, co skutkiem nieużywania przez niego rzeczy wynajmujący oszczędził lub uzyskał przez inne jej użycie.

Art. 386. Celem zabezpieczenia czynszu, zalegającego nie dłużej niż rok, służy wynajmującemu ustawowe prawo zastawu na wniesionych do przedmiotu najmu ruchomościach najemcy i członków jego rodziny, z nim razem mieszkających, o ile ruchomości te nie są zwolnione od zajęcia w drodze egzekucji.

Art. 387. § 1. Ustawowe prawo zastawu wynajmującego wygasa, gdy rzeczy zostaną z przedmiotu najmu wyniesione.

§ 2. Wynajmujący może się sprzeciwić wyniesieniu rzeczy i zatrzymać je na własne niebezpieczeństwo, dopóki zaległy czynsz nie będzie zapłacony albo zabezpieczony.

§ 3. Gdy rzeczy mają być wyniesione skutkiem zarządzenia władzy, wynajmujący zachowuje swoje prawo zastawu, jeżeli w ciągu dni trzech zgłosi je u władzy, która wyniesienie zarządziła.

Art. 388. Wynajmujący może odstąpić od umowy z powodu niepłacenia czynszu przez najemcę, gdy najemca zalega z zapłatą czynszu co najmniej za dwa okresy płatności.

Rozdział IV.

Zakończenie najmu.

Art. 389. § 1. Najem kończy się z upływem czasu, na który był zawarty, jeżeli w umowie nie zastrzeżono, że w razie zaniechania wypowiedzenia na pewien czas przed końcem najmu przedłuża się on na czas oznaczony lub nieoznaczony.

§ 2. Jeżeli czas trwania najmu nie jest oznaczony, zarówno wynajmujący jak i najemca mogą rozwiązać najem przez wypowiedzenie z zachowaniem terminów wypowiedzenia umownych, zwyczajowych, a w ich braku ustawowych.

§ 3. Umowa, zawarta na czas życia wynajmującego lub najemcy, nie może być wypowiedziana przez wynajmującego.

Art. 390. Ustawowe terminy wypowiedzenia najmu są następujące: gdy czynsz jest płatny w odstępach czasu dłuższych niż miesiąc — najem można wypowiedzieć najpóźniej na trzy miesiące naprzód na koniec kwartału kalendarzowego; gdy czynsz jest płatny miesięcznie — na miesiąc naprzód na koniec miesiąca kalendarzowego; gdy czynsz jest płatny w krótszych odstępach czasu — na trzy dni naprzód; gdy najem jest dzienny — na jeden dzień naprzód.

Art. 391. § 1. Najem nie rozwiązuje się ani przez śmierć wynajmującego, ani przez śmierć najemcy.

§ 2. W razie śmierci najemcy mieszkania jego małżonek, wstępni, zstępni, przysposobieni i rodzeństwo, mieszkający z nim stale razem aż do chwili jego śmierci, wstępują w umowę najmu. Jednak osoby te mogą wypowiedzieć najem z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia.

§ 3. W razie wypowiedzenia najmu przez niektóre z wymienionych osób najem rozwiązuje się względem tych, które wypowiedzenia dokonały.

Art. 392. Osoby, pozostające w służbie państwowej lub samorządowej, mogą w razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości rozwiązać umowę najmu mieszkania, zawartą na czas oznaczony, z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia.

Art. 393. Gdy po upływie czasu, określonego w umowie albo w wypowiedzeniu, najemca używa nadal rzeczy za wyraźną lub milczącą zgodą wynaj-

mującego, uważa się, że najem został przedłużony na czas nieoznaczony.

Art. 394. § 1. Po zakończeniu najmu najemca lub osoba, której najemca rzecz oddał do bezpłatnego używania lub w podnajem, obowiązani są zwrócić ją wynajmującemu w stanie niepogorszonym.

§ 2. Jednakże najemca nie odpowiada ani za zużycie, będące następstwem prawidłowego używania, ani za uszkodzenie lub utratę wskutek wypadku.

§ 3. Domniemywa się, iż rzecz była wydana najemcy w stanie dobrym, do użytku zdatnym.

Art. 395. Roszczeń o odszkodowanie z powodu, że rzecz została zwrócona w stanie gorszym niż ten, w jakim była wydana najemcy, nie można dochodzić sądownie po upływie miesięcy sześciu od dnia zwrotu.

Art. 396. Jeżeli najemca rzecz ulepszył, wynajmujący, w braku odmiennej umowy, ma prawo zatrzymać ulepszenia za zapłatą sumy, odpowiadającej ich wartości w chwili zwrotu, lub żądać, aby najemca je usunął.

Art. 397. Po upływie miesięcy sześciu od dnia zwrotu rzeczy najętej najemca nie może dochodzić sądownie roszczeń o zwrot wydatków na naprawy, obciążające wynajmującego, oraz wydatków, poniesionych na ochronę rzeczy od utraty lub uszkodzenia.

Rozdział V.

Odstąpienie używania rzeczy najętej i podnajem.

Art. 398. § 1. Najemca może rzecz najętą oddać w całości lub części osobie trzeciej do bezpłat-

nego używania albo w podnajem, jeżeli mu tego umowa nie zabrania.

§ 2. Najemca odpowiada za to, że osoba trzecia będzie używała rzeczy najętej zgodnie z jego obowiązkami.

§ 3. Umowa o używanie lub o podnajem rozwiązuje się przez zakończenie stosunku najmu, jeżeli jej rozwiązanie nie nastąpiło wcześniej z innych przyczyn.

Rozdział VI.

Zbycie rzeczy najętej.

Art. 399. § 1. W razie zbycia rzeczy najętej w czasie trwania najmu nabywca wstępuje z mocy samego prawa w stosunek najmu na miejsce zbywcy, może jednak wypowiedzieć najem z zachowaniem terminów ustawowych.

§ 2. Powyższe prawo wypowiedzenia nie służy mu, jeżeli najem był ujawniony w księdze hipotecznej (gruntowej), albo jeżeli w chwili nabycia rzecz była już wydana najemcy, a umowa najmu była zawarta na piśmie z datą urzędownie zaświadczoną.

Art. 400. § 1. Jeżeli wskutek wypowiedzenia przez nabywcę najemca musi oddać rzecz najętą wcześniej, niż byłby obowiązany stosownie do umowy najmu, może żądać od zbywcy odszkodowania z powodu niewykonania umowy.

§ 2. W przypadku takim najemca powinien niezwłocznie zawiadomić zbywcę o przedwczesnem

wypowiedzeniu, w przeciwnym razie zbywca może mu przeciwstawić wszelkie zarzuty, których podniesienie uczyniłoby wypowiedzenie ze strony nabywcy bezskutecznem, a których najemca nie podniósł.

Art. 401. Najemca nie może powoływać się wobec nabywcy na zapłatę czynszu, dokonaną zgóry do rąk zbywcy więcej niż za jeden okres płatności, chyba że zapłata była ujawniona w księdze hipotecznej (gruntowej).

DZIAŁ II.

Dzierżawa.

Rozdział I

Przepisy ogólne.

Art. 402. § 1. Przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się dać dzierżawcy używanie i użytkowanie rzeczy lub prawa majątkowego, w szczególności prawo wytwarzania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony za zapłatą umówionego czynszu.

§ 2. Czynsz może być oznaczony w pieniądzach lub rzeczach zamiennych innego rodzaju, albo w ułamkowej części pożytków.

Art. 403. Przepisy o najmie stosuje się odpowiednio do dzierżawy ze zmianami, wskazanemi w artykułach poniższych.

Art. 404. Umowa dzierżawy zawarta na czas oznaczony, dłuższy niż rok, powinna być pismem stwierdzona.

Art. 405. Dzierżawę, zawartą na czas dłuższy niż lat trzydzieści, uważa się po upływie lat trzydziestu za zawartą na czas nieoznaczony.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 406. Wydzierżawiający wtedy tylko obowiązany jest wydać dzierżawcy inwentarz żywy i martwy, znajdujący się na gruncie, gdy inwentarz ten został również wydzierżawiony.

Art. 407. § 1. Jeżeli dzierżawca obejmuje inwentarz wydzierżawiającego, obowiązany jest utrzymywać go według zasad prawidłowej gospodarki. Jeżeli obejmuje inwentarz żywy, obowiązany jest utrzymywać poszczególne jego sztuki i zastępować sztuki ubywające w naturalnym toku rzeczy młodemi, uzyskanemi z inwentarza w granicach prawidłowej gospodarki.

§ 2. Poza tym przypadkiem do zastąpienia sztuk, ubywających skutkiem okoliczności, za które dzierżawca nie odpowiada, obowiązany jest wydzierżawiający. Jeżeli nie uczyni tego niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o ubytku, albo gdy porozumienie się z nim spowodowałoby zwłokę, niepożądaną ze względu na prawidłowy tok gospodarki, dzierżawca może uzupełnić braki na rachunek wydzierżawiającego i potrącić ten wydatek z najbliższej raty dzierżawnej.

Art. 408. § 1. Naprawy, połączone ze zwykłem używaniem przedmiotu dzierżawy, w szczególności przy dzierżawie gruntów rolnych naprawy dróg, mostów, ogrodzeń, studzien, budynków mieszkalnych i gospodarczych, obciążają dzierżawcę.

§ 2. Do napraw, obciążających wydzierżawiającego, należy w szczególności odbudowa wydzierżawionych budynków, zniszczonych wskutek wypadku, jeżeli dzierżawca nie może bez nich prowadzić prawidłowej gospodarki.

Art. 409. § 1. Dzierżawca ma obowiązek korzystać z przedmiotu dzierżawy według zasad prawidłowej gospodarki. W szczególności przy dzierżawie gruntów rolnych obowiązany jest utrzymywać odpowiedni inwentarz żywy i martwy, uprawiać i użyźniać ziemię.

§ 2. Bez zezwolenia wydzierżawiającego dzierżawca nie może przedsiębrać takich zmian w zagospodarowaniu przedmiotu dzierżawy, które byłyby niezgodne z jego dotychczasowem przeznaczeniem.

Art. 410. Jeżeli terminy płatności czynszu nie są określone ani przez umowę, ani przez zwyczaj, należy płacić czynsz półrocznie zdołu.

Art. 411. Jeżeli wskutek niezwykłych wypadków, zwłaszcza klęsk żywiołowych, zwyczajny przychód z przedmiotu dzierżawy uległ znacznemu zmniejszeniu, sąd może przy dzierżawie, zawartej na krótki okres czasu, obniżyć odpowiednio czynsz, przypadający za odnośny okres gospodarczy.

Art. 412. Do ruchomości, objętych ustawowem prawem zastawu wydzierżawiającego, należą także, pod warunkami ustalonemi przez odpowiednie przepisy o najmie, rzeczy, znajdujące się w obrębie przedmiotu dzierżawy i służące do prowadzenia gospodarstwa lub przemysłu, a w szczególności przy dzierżawie gruntów płody oraz inwentarz żywy i martwy.

Rozdział III.

Zakończenie dzierżawy.

Art. 413. W braku odmiennej umowy można wypowiedzieć dzierżawę gruntów rolnych na rok zgóry najpóźniej przed początkiem roku dzierżawnego ze skutkiem na koniec tego roku, inną zaś dzierżawę najpóźniej na sześć miesięcy przed upływem roku dzierżawnego.

Art. 414. Po zakończeniu dzierżawy dzierżawca powinien, w braku odmiennej umowy, zwrócić przedmiot dzierżawy w takim stanie, jaki odpowiada prawidłowej gospodarce.

Art. 415. § 1. Jeżeli dzierżawca otrzymał inwentarz z obowiązkiem zwrotu według wartości szacunkowej, ustalonej przy rozpoczęciu dzierżawy, obowiązany jest zwrócić inwentarz tego samego rodzaju i tej samej wartości szacunkowej. Ubytek wartości szacunkowej powinien wynagrodzić, gdyby zaś okazała się nadwyżka, może żądać jej zwrotu.

§ 2. Nie odpowiada za ubytek, spowodowany winą wydzierżawiającego lub siłą wyższą.

§ 3. Nie może żądać zwrotu nadwyżki wartości, do której się nie przyczynił.

Art. 416. Dzierżawca gruntów rolnych może żądać zwrotu wydatków na zasiewy, które zgodnie ze swym obowiązkiem pozostawia przy zakończeniu dzierżawy, o ile wbrew zasadom prawidłowej gospodarki nie otrzymał takich zasiewów przy rozpoczęciu dzierżawy, albo gdy dzierżawa kończy się przed upływem roku dzierżawnego, w którym plony z tych zasiewów miały być zebrane.

Art. 417. Jeżeli dzierżawa kończy się przed upływem roku dzierżawnego, dzierżawca obowiązany jest zapłacić czynsz w takim stosunku, w jakim pożytki, które pobrał lub mógł pobrać w czasie trwania dzierżawy w tym roku, pozostają do pożytków z całego roku dzierżawnego.

Rozdział IV.

Odstąpienie używania przedmiotu dzierżawy i poddzierżawa.

Art. 418. § 1. Bez zgody wydzierżawiającego dzierżawca nie ma prawa oddawać przedmiotu dzierżawy w całości osobie trzeciej do bezpłatnego używania i użytkowania, ani go poddzierżawiać choćby w części.

§ 2. Gdyby to uczynił, wydzierżawiający może od umowy odstąpić i żądać odszkodowania.

TYTUŁ IX.

UŻYCZENIE.

Rozdział I.

Przepis ogólny.

Art. 419. Przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się dać biorącemu bezpłatne używanie rzeczy użyczonej.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 420. Użyczający obowiązany jest wydać biorącemu rzecz użyczoną.

Art. 421. Gdy rzecz użyczona ma takie wady, że może wyrządzić szkodę temu, kto jej używa, użyczający obowiązany jest względem biorącego do naprawienia wynikłej stąd szkody, jeżeli znając wady nie ostrzegł go o nich najpóźniej w chwili wydania.

Art. 422. § 1. Jeżeli w umowie nie określono sposobu używania, biorący może używać rzeczy w sposób odpowiadający jej naturze i przeznaczeniu.

§ 2. Nie wolno mu bez zezwolenia użyczającego oddawać jej do używania innej osobie.

Art. 423. § 1. Biorący do używania obowiązany jest czuwać starannie nad zachowaniem rzeczy w stanie, w jakim ją otrzymał.

§ 2. Nie ma prawa oddawać rzeczy na przechowanie innej osobie, chyba że zmuszają go do tego okoliczności albo upoważnia umowa.

§ 3. W przypadku, gdy mu prawo takie służy, obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie użyczającego, gdzie i u kogo rzecz złożył, i odpowiada wtedy tylko za winę w wyborze tej osoby.

Art. 424. Biorący do używania odpowiada za przypadkową utratę lub uszkodzenie rzeczy, jeżeli używa rzeczy w sposób niezgodny z umową lub z jej naturą i przeznaczeniem, albo gdy, nie będąc do tego upoważniony przez umowę ani zmuszony przez okoliczności, odda rzecz innej osobie, a rzecz nie byłaby uległa utracie lub uszkodzeniu, gdyby jej używał w sposób właściwy albo gdyby ją był u siebie zatrzymał.

Art. 425. Biorący do używania ponosi zwykłe koszty utrzymania rzeczy, ma natomiast prawo żądać od użyczającego zwrotu innych nakładów, stosownie do przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 426. Gdy kilka osób wspólnie wzięło rzecz do używania, odpowiadają solidarnie.

Rozdział III.

Zakończenie użyczenia.

Art. 427. § 1. Jeżeli umowę użyczenia zawarto na czas nieoznaczony, użyczenie kończy się, gdy biorący uczynił z rzeczy użytek, odpowiadający umowie, albo gdy upłynął czas, w którym mógł był uczynić ten użytek.

§ 2. Użyczający może żądać wcześniejszego zwrotu, gdy biorący używa rzeczy niezgodnie z umo-

wą albo z naturą lub przeznaczeniem rzeczy, gdy ją zaniedbuje, gdy odda ją innej osobie, nie będąc do tego upoważniony przez umowę ani zmuszony przez okoliczności, wreszcie gdy rzecz stanie się potrzebna samemu użyczającemu z powodów, nieprzewidzianych w chwili zawarcia umowy.

§ 3. Użyczenie kończy się ze śmiercią biorącego, jeżeli umowa inaczej nie stanowi.

Art. 428. Po zakończeniu użyczenia biorący do używania, jak również osoba, której biorący rzecz oddał, obowiązani są zwrócić rzecz użyczającemu, w stanie niepogorszonym.

Art. 429. Po upływie miesięcy sześciu od dnia zwrotu rzeczy użyczonej nie może użyczający dochodzić sądownie roszczeń o odszkodowanie za uszkodzenie rzeczy, a biorący do używania—roszczeń o zwrot wydatków i nakładów oraz o odszkodowanie.

TYTUŁ X.

POŻYCZKA.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 430. § 1. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego przedmiot pożyczki, a biorący zobowiązuje się zwrócić przedmiot pożyczki w rzeczach tego samego gatunku i takiej samej jakości.

§ 2. Przedmiotem pożyczki mogą być pieniądze lub inne rzeczy zamienne.

Art. 431. Zobowiązanie udzielenia oraz odebranie pożyczki pieniężnej ponad dwieście pięćdziesiąt złotych powinny być pismem stwierdzone.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 432. § 1. Dający pożyczkę może odstąpić od umowy i odmówić wydania przedmiotu pożyczki, jeżeli zwrot przedmiotu pożyczki jest wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego drugiej strony.

§ 2. Prawo to nie służy stronie, która w czasie zawarcia umowy o złym stanie majątkowym drugiej strony wiedziała lub wiedzieć była powinna.

Art. 433. Roszczenie biorącego pożyczkę o wydanie przedmiotu pożyczki przedawnia się z upływem miesięcy sześciu od chwili, gdy dający pożyczkę dopuścił się zwłoki.

Art. 434. § 1. Biorący pożyczkę oprocentowaną obowiązany jest do odebrania przedmiotu pożyczki.

§ 2. Roszczenie dającego pożyczkę o odebranie przedmiotu pożyczki przedawnia się z upływem miesięcy sześciu od chwili, gdy biorący pożyczkę mógł domagać się wydania.

Art. 435. Jeżeli przedmiotem pożyczki są pieniądze, biorący pożyczkę powinien zwrócić taką sumę pieniężną, jaką otrzymał.

Art. 436. Jeżeli przedmiotem pożyczki są rzeczy zamienne, inne niż pieniądze, biorący pożyczkę obowiązany jest zwrócić taką samą ilość rzeczy tego samego gatunku i jakości, jaką otrzymał.

Art. 437. § 1. Jeżeli według umowy pożyczka ma być zwrócona w równowartości szlachetnego kruszcu lub pieniędzy zagranicznych, przelicza się pożyczkę na odpowiednią ilość kruszcu lub pieniędzy zagranicznych podług kursu z czasu i miejsca wypłaty pożyczki, a biorący pożyczkę obowiązany jest w takim przypadku zapłacić tytułem zwrotu pożyczki kwotę, odpowiadającą wartości, jaką przerachowana w powyższy sposób ilość kruszcu lub pieniędzy zagranicznych przedstawia w pieniądzach krajowych w czasie i miejscu zwrotu pożyczki.

§ 2. Jeżeli dłużnik dopuścił się zwłoki, wierzyciel może żądać zapłaty, według swego wyboru, albo podług kursu kruszcu lub pieniędzy zagranicznych w dniu wymagalności, albo podług kursu w dniu zapłaty.

Art. 438. Jeżeli przedmiotem pożyczki są papiery na okaziciela, a w terminie wymagalności zwrotu pożyczki papierów tych niema już w obrocie, biorący pożyczkę obowiązany jest zapłacić ich wartość w chwili zwrotu, a w razie wycofania ich z obiegu ich wartość według ceny umorzenia.

Art. 439. Jeżeli czas zwrotu pożyczki nie jest oznaczony, dłużnik obowiązany jest zwrócić pożyczkę poniżej dwustu pięćdziesięciu złotych w ciągu

miesiąca, a pożyczkę powyżej tej sumy — w ciągu trzech miesięcy po wypowiedzeniu przez dającego pożyczkę.

Art. 440. § 1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, biorący pożyczkę może ją zwrócić w każdej chwili, bez względu na to czy termin oddania był oznaczony czy nieoznaczony.

§ 2. Jeżeli pożyczka była oprocentowana, dłużnik nie może, w braku odmiennej umowy, zwrócić przedmiotu pożyczki przed nadejściem oznaczonego terminu.

TYTUŁ XI.

UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG.

DZIAŁ I.

Umowa o pracę.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 441. Przez umowę o pracę pracownik zobowiązuje się do pełnienia dla pracodawcy pracy za wynagrodzeniem.

Art. 442. § 1. Zrzeczenie się zgóry wynagrodzenia za pracę jest nieważne.

§ 2. Jeżeli ani umowa indywidualna, ani układ zbiorowy nie określa rodzaju i rozmiaru pracy albo rodzaju i wysokości wynagrodzenia, można żądać pracy i wynagrodzenia, jakie w danych okoliczno-

ściach są ustalone zwyczajem, a w braku zwyczaju jakie uchodzą za odpowiednie.

Art. 443. Umowa o pracę na czas życia pracodawcy lub pracownika albo na okres czasu powyżej lat trzech powinna być pismem stwierdzona.

Art. 444. § 1. Prawo pracownika do wynagrodzenia może być zbyte lub oddane w zastaw tylko w granicach, w których podlega egzekucji.

§ 2. Umową nie można granic tych przekroczyć.

Art. 445. § 1. Układ co do warunków umów indywidualnych o pracę, zawarty między pracodawcą albo prawnie istniejącym związkiem pracodawców z jednej strony a prawnie istniejącym związkiem pracowników z drugiej strony (układ zbiorowy), wiąże, w braku szczególnego przepisu ustawy, tylko strony, które układ zawarły, oraz członków związku, będącego stroną.

§ 2. Układ zbiorowy powinien być pod nieważnością zawarty na piśmie.

§ 3. Gdy czas mocy obowiązującej albo termin wypowiedzenia nie jest w samym układzie zbiorowym oznaczony, każda ze stron może układ wypowiedzieć na miesiąc naprzód.

§ 4. Postanowienia umów indywidualnych, mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia układu zbiorowego, są nieważne. Zamiast nich mają moc odpowiednie postanowienia układu zbiorowego.

Art. 446. Jeżeli dla pewnej kategorji pracowników istnieje lub wydana będzie szczególna ustawa, regulująca stosunek pracy, przepisy działu niniejsze-

go stosuje się jedynie w przedmiotach, ustawą szczególną nie objętych.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 447. Pracownik obowiązany jest pełnić pracę osobiście, jeżeli z umowy lub okoliczności nie wynika nic innego.

Art. 448. § 1. Pracownik powinien pełnić pracę sumiennie i ze starannością, jakiej wymaga rodzaj pracy lub zwyczaj oraz słuszny interes pracodawcy.

§ 2. W tych granicach pracownik powinien stosować się do poleceń pracodawcy, nie sprzeciwiających się umowie, ustawom i dobrym obyczajom. O ile natura stosunku na to pozwala, pracodawca może poruczyć kierownictwo innej osobie.

Art. 449. Pracodawca powinien przyzwoicie obchodzić się z pracownikiem i szanować jego godność osobistą.

Art. 450. Pracodawca obowiązany jest dokonywać wypłaty wynagrodzenia pieniężnego gotówką, w przeciwnym razie odpowiada za powstałą stąd szkodę.

Art. 451. § 1. Terminy płatności wynagrodzenia określa umowa lub zwyczaj.

§ 2. W braku odmiennej umowy lub zwyczaju pracodawca obowiązany jest płacić wynagrodzenie zdołu, a mianowicie: jeżeli w umowie oznaczono wy-

nagrodzenie miesięcznie lub według krótszych okresów czasu — z końcem każdego okresu; jeżeli je oznaczono według dłuższych okresów — z końcem każdego miesiąca kalendarzowego. Wynagrodzenie dniówkowe albo obliczone od godziny i wynagrodzenie akordowe jest płatne z końcem każdego tygodnia.

§ 3. W każdym przypadku wynagrodzenie jest płatne najpóźniej z chwilą zakończenia stosunku pracy.

Art. 452. § 1. Jeżeli według umowy oprócz stałego wynagrodzenia albo zamiast niego należy się pracownikowi udział w zysku pracodawcy (umowa tantjemowa), prowizja albo procenty od obrotu, produkcji, oszczędności lub tym podobne korzyści, pracodawca powinien dać pracownikowi piśmienne obliczenie należności.

§ 2. Pracownikowi, albo zamiast niego mężowi zaufania, którego w braku zgody między stronami wyznacza sąd, pracodawca obowiązany jest umożliwić przejrzenie odpowiednich zapisów w księgach celem sprawdzenia obliczenia. To samo obowiązuje, jeżeli pracodawca nie udzielił pracownikowi obliczenia.

Art. 453. Jeżeli według umowy lub zwyczaju należy się pracownikowi oprócz stałego wynagrodzenia gratyfikacja (świąteczne, bilansowe i t. p.), a wynagrodzenie przypada mu tylko za pewną część roku, należy mu się również stosunkowa część gratyfikacji. To samo obowiązuje w przypadku umowy tantjemowej.

Art. 454. W przypadkach, gdy obliczenie należności z tytułów, określonych w dwóch artykułach poprzedzających, następuje na podstawie bilansu, wynagrodzenie jest płatne bezzwłocznie po ustaleniu bilansu. W innych przypadkach obliczenie i wypłata tych należności powinny nastąpić, w braku odmiennej umowy lub zwyczaju, po upływie każdego miesiąca.

Art. 455. Pracownikowi należy się wynagrodzenie także za pracę niespełnioną, jeżeli był gotów do jej pełnienia a doznał przeszkody z przyczyn, dotyczących pracodawcy.

Art. 456. § 1. Pracownik, który zobowiązał się pełnić pracę przez czas oznaczony lub nieoznaczony za wynagrodzeniem akordowem, może domagać się, aby pracodawca dostarczył mu pracy odpowiedniej co do rodzaju i rozmiarów.

§ 2. W razie niedopełnienia tego obowiązku przez pracodawcę pracownik może żądać stosownego wynagrodzenia za czas, w którym był gotów do pracy.

Art. 457. Pracodawca obowiązany jest do zapłacenia pracownikowi, znajdującemu się w potrzebie, wynagrodzenia przed terminem płatności za pracę już spełnioną, jeżeli może to uczynić bez szkody dla siebie.

Art. 458. § 1. Pracownik, dla którego stosunek pracy stanowi wyłączne lub główne źródło utrzymania, zachowuje prawo do wynagrodzenia, chociażby w pełnieniu pracy doznał bez swej winy

przeszkody skutkiem choroby, wypadku, powołania go na ćwiczenia wojskowe albo z innych podobnych ważnych przyczyn.

§ 2. Jeżeli ustawa lub umowa nie zawiera korzystniejszych dla pracownika postanowień, prawo, określone w paragrafie poprzedzającym, służy mu tylko przez okres dwóch tygodni i jedynie wówczas, gdy stosunek pracy trwał już pół roku przed powstaniem przeszkody.

§ 3. Wynagrodzenie to należy się pracownikowi, choćby stosunek pracy skończył się przed upływem powyższego dwutygodniowego terminu wskutek wypowiedzenia, dokonanego w okresie przeszkody przez pracodawcę, albo wskutek przedwczesnego rozwiązania umowy przez pracodawcę bez winy pracownika.

Art. 459. Jeżeli stosunek pracy trwał mniej niż pół roku, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia w razie niemożności pełnienia pracy z ważnej przyczyny przez krótki okres czasu.

Art. 460. § 1. Zrzeczenie się zgóry wynagrodzenia, przypadającego za czas przeszkody, jest nieważne.

§ 2. Pracodawca może odliczyć od przypadającego za czas przeszkody wynagrodzenia sumy, które pracownik otrzymał za ten czas z funduszów publicznych, z wyjątkiem sum, otrzymywanych w czasie ćwiczeń wojskowych.

Art. 461. § 1. Pracodawca powinien co do pomieszczeń i narzędzi, jakich dostarcza, poczynić

odpowiednie zarządzenia celem zabezpieczenia życia i zdrowia pracownika.

§ 2. Jeżeli zobowiązał się dostarczać pracownikowi mieszkania, noclegu lub żywności, powinien przy tych świadczeniach mieć na względzie zdrowie i przyzwoitość.

§ 3. Umowa nie może zmienić ani ograniczyć obowiązków pracodawcy, przewidzianych w artykule niniejszym.

Art. 462. § 1. Gdy w stosunku pracy, stanowiącym wyłączne lub główne źródło utrzymania pracownika, pracownik przyjęty został przez pracodawcę w poczet domowników, to w razie choroby pracownika, nie spowodowanej przezeń rozmyślnie, pracodawca obowiązany jest zapewnić mu potrzebne utrzymanie i opiekę lekarską oraz konieczne środki lecznicze w ciągu dwóch tygodni, jeżeli stosunek pracy trwał już dwa tygodnie, a w ciągu czterech tygodni, jeżeli stosunek pracy trwał już pół roku.

§ 2. Zrzeczenie się tych praw zgóry jest nieważne.

§ 3. Pracodawca może potrącić wydatki na opiekę lekarską i środki lecznicze z wynagrodzenia pieniężnego, należącego się pracownikowi.

§ 4. Pracodawca nie ma powyższych obowiązków, jeżeli stosunek pracy zawiązany był jedynie na czas przemijającej potrzeby, a nie trwał jeszcze miesiąca.

§ 5. Obowiązki te odpadają również w przypadku, gdy pracownik ma prawo do świadczeń z ty-

tułu ubezpieczenia publiczno-prawnego na przypadek choroby.

Art. 463. § 1. Utrzymanie i opieka lekarska oraz środki lecznicze przez czas choroby należą się pracownikowi, chociażby stosunek pracy skończył się przed upływem okresów trwania obowiązków pracodawcy, wymienionych w artykule poprzedzającym.

§ 2. Jednakże obowiązki te ustają wcześniej wraz z zakończeniem stosunku pracy, jeżeli nastąpiło ono wskutek upływu czasu, na jaki stosunek był zawarty, albo skutkiem wypowiedzenia, dokonanego przed chorobą pracownika, lub skutkiem przedwczesnego rozwiązania umowy przez pracodawcę z ważnych powodów, wyjąwszy chorobę.

Art. 464. Pracownikowi, przyjętemu w poczet domowników, pracodawca obowiązany jest pozostawić odpowiedni czas do wypoczynku i praktyk religijnych.

Art. 465. Pracownikowi, dla którego stosunek pracy stanowi wyłączne lub główne źródło utrzymania, pracodawca po rocznem trwaniu stosunku obowiązany jest corocznie, w terminie przez siebie oznaczonym, udzielić urlopu tygodniowego.

Rozdział III.

Zakończenie stosunku pracy.

Art. 466. § 1. Stosunek pracy, zawarty na czas oznaczony lub do wykonania oznaczonej pracy, kończy się z upływem tego czasu lub z wykonaniem tej pracy.

§ 2. Jeżeli po upływie oznaczonego w umowie czasu pracownik pełni nadal pracę bez sprzeciwu ze strony pracodawcy, należy uważać umowę za przedłużoną na czas nieoznaczony.

Art. 467. § 1. Umowa o pracę, zawarta na próbę, może być w pierwszym miesiącu rozwiązana przez każdą ze stron każdego czasu za tygodniowem wypowiedzeniem.

§ 2. Jeżeli wypowiedzenie nie nastąpi na tydzień przed końcem tego miesięcznego okresu, uważa się umowę za zawartą na czas nieoznaczony.

§ 3. Okres próbny nie może trwać dłużej niż miesiąc; przedłużenie jest niedopuszczalne.

Art. 468. Umowa o pracę, zawarta na czas życia pracodawcy lub pracownika bądź na czas dłuższy niż lat trzy, może być po upływie lat trzech rozwiązana przez pracownika za sześciomiesięcznem wypowiedzeniem.

Art. 469. § 1. Jeżeli czas trwania stosunku pracy nie jest w umowie oznaczony ani nie wynika z rodzaju lub celu pracy, każda ze stron może rozwiązać umowę przez wypowiedzenie.

§ 2. Jeżeli stosunek pracy pracownika umysłowego stanowi wyłączne lub główne źródło jego utrzymania, pracodawca może umowę wypowiedzieć najpóźniej na sześć tygodni naprzód na koniec kwartału kalendarzowego.

§ 3. Jeżeli stosunek pracy trwa już lat dziesięć, pracodawca może wypowiedzieć umowę naj-

później na sześć miesięcy naprzód na koniec kwartału kalendarzowego.

§ 4. W innych przypadkach termin wypowiedzenia dla obu stron wynosi dwa tygodnie.

§ 5. Terminy wypowiedzenia mogą być oznaczone w umowie z tem ograniczeniem, że termin wypowiedzenia przez pracodawcę nie może być krótszy od terminów, określonych wyżej, oraz że termin wypowiedzenia przez pracownika nie może być dłuższy niż termin wypowiedzenia przez pracodawcę.

Art. 470. § 1. Z ważnych powodów każda ze stron może odstąpić od umowy o pracę przed upływem umówionego czasu i bez zachowania terminu wypowiedzenia (rozwiązanie przedwczesne).

§ 2. Ważnemi powodami rozwiązania umowy są okoliczności, które sprawiają, że nie można zgodnie z wymaganiami dobrej wiary żądać od strony.

§ 3. Rozwiązanie umowy następuje przez zawiadomienie drugiej strony.

§ 4. Prawo rozwiązania umowy z ważnego powodu wygasa, jeżeli strona nie dokonała rozwiązania w ciągu dwóch tygodni od powzięcia wiadomości o istnieniu ważnego powodu.

§ 5. Jeżeli ważne powody rozwiązania mają charakter ciągły lub powtarzający się, termin dwutygodniowy liczy się od chwili, kiedy ustał stan rzeczy, uzasadniający rozwiązanie umowy.

Art. 471. § 1. Gdy pracodawca rozwiązał przedwcześnie umowę o pracę bez ważnego powodu, albo gdy z winy swej dał ważny powód do przedwczesnego rozwiązania umowy przez pracownika, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia za

czas, jakiby upłynął do zakończenia stosunku pracy przez nadejście umówionego terminu lub przez należyte wypowiedzenie umowy ze strony pracodawcy, co nie uwłacza prawu do wyższego odszkodowania na zasadach ogólnych.

§ 2. Wynagrodzenie stałe jest płatne odrazu z chwilą rozwiązania umowy.

§ 3. Gdy pracownik rozwiązał przedwcześnie umowę bez ważnego powodu, albo gdy z winy swej dał ważny powód do rozwiązania umowy przez pracodawcę, pracodawca może żądać naprawienia szkody, spowodowanej niewykonaniem umowy; pracownikowi jednak należy się wynagrodzenie za pracę już spełnioną.

Art. 472. Umowa o pracę rozwiązuje się ze śmiercią pracownika.

Art. 473. Pracodawcy i pracownicy nie mogą dochodzić sądownie roszczeń, wynikających z umowy o pracę, po upływie roku od dnia zakończenia stosunku pracy.

Art. 474. § 1. Pracodawca obowiązany jest na żądanie pracownika wydać mu piśmienne świadectwo o czasie i rodzaju pracy oraz zwrócić mu świadectwa i inne dokumenty, jakie ma w swem przechowaniu.

§ 2. W świadectwie nie wolno zamieszczać uwag, któreby mogły utrudnić pracownikowi otrzymanie innego zatrudnienia.

Art. 475. § 1. Jeżeli rodzaj zajęcia przeszkadza pracownikowi w poszukiwaniu innej pracy, pra-

codawca obowiązany jest po wypowiedzeniu pozostawić pracownikowi na jego żądanie odpowiedni po temu czas, nie uszczuplając wynagrodzenia.

§ 2. Jeżli czas ten nie jest określony ustawą, oznaczy go inspektor pracy, a w braku tegoż w danej miejscowości, sąd.

Rozdział IV.

Przejście zakładu pracy na inną osobę.

Art. 476. § 1. W razie przejścia przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego lub innego zakładu pracy na inną osobę, nabywca wstępuje mocą samego prawa w stosunki, wynikające z umów o pracę.

§ 2. Jeżeli przejście nastąpiło na mocy umowy, nabywca odpowiada solidarnie ze zbywcą za zapłatę wynagrodzenia z umów o pracę, w które wstąpił, przypadającego za czas przed zmianą pracodawcy nie więcej jednak niż za rok.

§ 3. W razie przejścia przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego lub innego zakładu pracy na inną osobę, pracownik może w ciągu miesiąca a w gospodarstwie rolnem w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym się o tem dowiedział, wypowiedzieć umowę z zachowaniem terminów ustawowych, chociażby była zawarta na czas oznaczony.

Rozdział V.

Umowa o naukę.

Art. 477. § 1. W braku szczególnych przepisów ustawy przepisy działu niniejszego stosuje

się odpowiednio do umowy, przez którą pracodawca zobowiązuje się przygotować ucznia do praktycznego zawodu w związku z pracą wykonywaną dla pracodawcy.

§ 2. Pracodawca obowiązany jest zatrudniać ucznia w sposób odpowiadający jego przyszłemu zawodowi oraz powinien pozostawić mu odpowiedni czas wolny od pracy do uzupełnienia wykształcenia zawodowego w szkole oraz do wypoczynku i praktyk religijnych.

DZIAŁ II.

Umowa o dzieło.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 478. Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania zamówionego dzieła, zamawiający zaś do zapłaty wynagrodzenia.

Art. 479. Jeżeli nie umówiono się o wysokość wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie, odpowiadające wartości pracy i wydatkom przyjmującego zamówienie.

Rozdział II.

Obowiązki przyjmującego zamówienie.

Art. 480. Jeżeli obowiązek osobistego wykonania lub kierowania wykonaniem dzieła nie wyni-

ka z umowy ani z natury świadczenia, przyjmujący zamówienie może poruczyć wykonanie innej osobie pod własną odpowiedzialnością.

Art. 481. Jeżeli nic innego nie wynika z umowy lub ze zwyczaju, przyjmujący zamówienie winien dostarczyć potrzebnych do wykonania dzieła materjałów, narzędzi i środków pomocniczych.

Art. 482. Jeżeli materjałów dostarcza zamawiający, przyjmujący zamówienie winien użyć ich w odpowiedni sposób i zdać sprawę z zużycia zamawiającemu oraz zwrócić mu niezużytą resztę.

Art. 483. Gdy materjał, dostarczony przez zamawiającego, nie nadaje się do prawidłowego wykonania dzieła, albo gdy istnieją lub zajdą okoliczności, które mogą przeszkodzić należytemu wykonaniu, przyjmujący zamówienie winien o tem niezwłocznie zawiadomić zamawiającego, w przeciwnym razie odpowiada za szkodę.

Art. 484. Jeżeli przyjmujący zamówienie zwleka z rozpoczęciem albo wykończeniem dzieła tak, że nie można przewidywać, iżby zdołał ukończyć je w czasie umówionym, zamawiający może od umowy odstąpić, nie czekając terminu wykonania.

Art. 485. § 1. Gdy w ciągu wykonywania dzieła okaże się, że przyjmujący zamówienie wykonywa je w sposób wadliwy albo przeciwny umowie, zamawiający może go wezwać o zmianę sposobu wykonywania i w miarę potrzeby wyznaczyć mu w tym celu odpowiedni termin, a po bezskutecznym upływie tego terminu odstąpić od umowy albo powie-

rzyć poprawienie lub dalsze wykonanie innej osobie na koszt i niebezpieczeństwo przyjmującego zamówienie.

§ 2. W razie odstąpienia od umowy lub powierzenia wykonania innej osobie, zamawiający może, jeśli sam dostarczył materjału, żądać wydania materjału albo rozpoczętego dzieła.

Rozdział III.

Rękojmia za wady dzieła.

Art. 486. § 1. Gdy dzieło ma wady, które czynią je niezdatnem do zwykłego użytku, albo które sprzeciwiają się wyraźnej umowie, zamawiający może od umowy odstąpić; w przypadku innych wad zamawiający może żądać obniżenia wynagrodzenia w odpowiednim stosunku.

§ 2. Jeżeli wady dadzą się usunąć, zamawiający może uprzednio zażądać ich usunięcia i w tym celu wyznaczyć przyjmującemu zamówienie odpowiedni termin z zagrożeniem, że po bezskutecznym upływie tego terminu nie przyjmie naprawy.

§ 3. Przyjmujący zamówienie może odmówić naprawy, gdyby była połączona z nadmiernemi kosztami.

Art. 487. Prawa, wymienione w artykule poprzedzającym, nie służą zamawiającemu, jeżeli wskazówkami swemi wbrew przestrogom przyjmującego zamówienie albo w inny sposób sam spowodował wadliwość dzieła.

Art. 488. O ile z artykułów poprzedzających nie wynika nic innego, do rękojmi za wady fizyczne i prawne dzieła stosuje się odpowiednio przepisy o rękojmi przy umowie sprzedaży z tą zmianą, że roszczeń z tytułu rękojmi za wady budynku nie można dochodzić sądownie po upływie lat pięciu od chwili oddania.

Rozdział IV.

Obowiązki zamawiającego.

Art. 489. § 1. W braku odmiennej umowy przyjmującemu zamówienie należy się wynagrodzenie w chwili oddania dzieła.

§ 2. Jeśli dzieło ma być oddawane częściami, a wynagrodzenie obliczono za każdą część zosobna, wynagrodzenie należy się w chwili oddania każdej części.

Art. 490. § 1. Gdy strony zawarły umowę o ryczałtowe wynagrodzenie, przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiarów lub kosztu robót.

§ 2. Gdyby jednak skutkiem zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, wykonanie dzieła groziło przyjmującemu zamówienie rażącą stratą, sąd może podwyższyć ryczałt lub rozwiązać umowę, jeżeli uzna to za konieczne zgodnie z wymaganiami dobrej wiary, po rozważeniu interesów stron obu.

Art. 491. § 1. Gdy umowa zawarta była na podstawie kosztorysu, a w toku wykonania zajdzie konieczność znacznego przekroczenia kosztorysu, przyjmujący zamówienie obowiązany jest zawiadomić o tem zamawiającego, w przeciwnym razie traci prawo żądania nadwyżki kosztów.

§ 2. W razie konieczności znacznego przekroczenia kosztorysu zamawiający ma prawo odstąpić od umowy, jednakże obowiązany jest uczynić to bezzwłocznie i w tym przypadku obowiązany jest zapłacić przyjmującemu zamówienie godziwe wynagrodzenie za wykonaną pracę.

Art. 492. Gdy wykonanie dzieła nie dojdzie do skutku, zamawiający nie może odmówić wynagrodzenia, jeśli przyjmujący zamówienie był gotów do wykonania umowy, a doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego. Jednakże w tym przypadku zamawiający może potrącić to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu zaniechania dzieła.

Art. 493. § 1. Gdy dzieło przed oddaniem ulegnie utracie skutkiem wypadku, przyjmujący zamówienie nie może żądać wynagrodzenia, chybaby zamawiający dopuścił się przedtem zwłoki w odbiorze.

§ 2. Zamawiający może żądać zwrotu wartości dostarczonego przez siebie materjału, jeżeli przyjmujący zamówienie był w zwłoce, a nie dowiedzie, że utrata dzieła byłaby nastąpiła, chociażby oddał dzieło w czasie właściwym.

§ 3. Jeżeli dzieło uległo zniszczeniu skutkiem wadliwości materjału, dostarczonego przez zamawiającego, przyjmujący zamówienie, jeśli zwrócił uwagę zamawiającego na wadliwość materjału, ma prawo żądać godziwego wynagrodzenia za wykonaną pracę.

Art. 494. Jeżeli wykonanie dzieła wymaga spółdziałania zamawiającego, przyjmujący może, gdy zamawiający nie współdziała, wyznaczyć mu odpowiedni termin z zagrożeniem odstąpienia, a po jego bezskutecznym upływie od umowy odstąpić.

Art. 495. Zamawiający obowiązany jest odebrać dzieło, które przyjmujący zamówienie oddaje mu zgodnie ze swem zobowiązaniem.

Rozdział V.

Rozwiązanie umowy.

Art. 496. Dopóki dzieło nie jest skończone, zamawiający może w każdej chwili odstąpić od umowy za zapłatą umówionego wynagrodzenia; może jednak potrącić to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu zaniechania dzieła.

Art. 497. § 1. Umowa o dzieło, którego wykonanie zależy od osobistych przymiotów przyjmującego zamówienie, rozwiązuje się skutkiem jego śmierci lub niezdolności do pracy. Przyjmujący zamówienie lub jego spadkobiercy mogą żądać zwrotu ceny przygotowanego materjału i zapłaty części wynagrodzenia, odpowiadającej wykonanej pracy, o ile jedno i drugie ma wartość dla zamawiającego.

§ 2. Jeżeli umrze zamawiający, spadkobiercy jego są nadal umową związani.

DZIAŁ III.

Zlecenie.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 498. § 1. Przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności dla dającego zlecenie.

§ 2. Umowy o świadczenie usług, nieuregulowane jako szczególny rodzaj umowy, podlegają przepisom o zleceniu.

Art. 499. Zlecenie, dotyczące czynności prawnej, obejmuje, w braku odmiennej umowy umocowanie do wykonania czynności w imieniu dającego zlecenie.

Art. 500. § 1. Jeżeli z umowy lub z okoliczności nie wynika, że przyjmujący zlecenie zobowiązał się wykonać je bez wynagrodzenia, uważa się, że zlecenie ma być wykonane za wynagrodzeniem.

§ 2. Gdy w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie, odpowiadające nakładowi pracy.

Art. 501. § 1. Kto jest ustanowiony przez władzę do spełniania czynności dla drugich, albo kto zawodowo tem się trudni, powinien, jeżeli nie chce

przyjąć zlecenia, zawiadomić o tem niezwłocznie dającego zlecenie.

§ 2. Taki sam obowiązek ciąży na osobie, która dającemu zlecenie oświadczyła gotowość załatwiania czynności pewnego rodzaju.

§ 3. Zaniechanie zawiadomienia pociąga za sobą odpowiedzialność za wynikłą stąd szkodę.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 502. § 1. Przyjmujący zlecenie powinien je wykonać sumiennie i ze starannością, jakiej wymaga rodzaj czynności.

§ 2. Może bez uprzedniej zgody dającego zlecenie odstąpić od wskazanego sposobu wykonania zlecenia, gdy nie ma możności uzyskania tej zgody, a zachodzi uzasadniony powód do przypuszczenia, że dający zlecenie zgodziłby się na zmianę, gdyby wiedział o istniejącym stanie rzeczy.

Art. 503. § 1. Przyjmujący zlecenie ma prawo powierzyć wykonanie zlecenia osobie trzeciej tylko wtedy, gdy wynika to z umowy lub ze zwyczaju, albo gdy go do tego zmuszają okoliczności.

§ 2. W przypadkach takich obowiązany jest donieść natychmiast dającemu zlecenie o osobie i miejscu zamieszkania swego zastępcy i wówczas odpowiada tylko za winę w wyborze zastępcy.

§ 3. Zastępca odpowiedzialny jest za swe czynności również wobec dającego zlecenie.

§ 4. W przypadkach, gdy przyjmujący zlecenie odpowiada za czynności swego zastępcy jak za swe własne czynności, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 504. Jeżeli przyjmujący zlecenie powierza jego wykonanie osobie trzeciej, nie będąc do tego uprawniony, odpowiada także za przypadkową utratę lub uszkodzenie rzeczy dającego zlecenie, które w przeciwnym razie nie byłoby nastąpiło.

Art. 505. Kto zobowiązał się wykonać zlecenie bez wynagrodzenia, odpowiada tylko za szkodę, wyrządzoną rozmyślnie lub wskutek braku staranności, jakiej zwykł dokładać we własnych sprawach.

Art. 506. § 1. Przyjmujący zlecenie powinien udzielać dającemu zlecenie potrzebnych wiadomości o przebiegu sprawy, a po wykonaniu zlecenia lub po wcześniejszem rozwiązaniu umowy złożyć mu sprawozdanie.

§ 2. Powinien mu wydać wszystko, co przy wykonaniu zlecenia dla niego uzyskał, choćby działając w imieniu własnem, w szczególności powinien przelać na niego wierzytelności, jakie nabył we własnem imieniu na jego rachunek.

Art. 507. Przyjmującemu zlecenie nie wolno używać rzeczy i kapitałów dającego zlecenie. Od kapitałów, zatrzymanych ponad potrzebę, powinien płacić dającemu zlecenie odsetki ustawowe.

Art. 508. Dający zlecenie powinien zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki i nakłady, poczynione przez niego celem należytego wykonania zlece-

nia, wraz z odsetkami ustawowemi od chwili, kiedy wydatki i nakłady były uczynione, oraz zwolnić go od zobowiązań, które przyjmujący zlecenie w powyższym celu zaciągnął w imieniu własnem.

Art. 509. Jeżeli wykonanie zlecenia wymaga wydatków i nakładów, dający zlecenie winien na żądanie przyjmującego udzielić mu odpowiedniej zaliczki.

Art. 510. W przypadku płatnego zlecenia wynagrodzenie należy uiścić, w braku odmiennej umowy, po wykonaniu zlecenia.

Art. 511. Jeżeli kilka osób dało lub przyjęło zlecenie wspólnie, odpowiadają względem drugiej strony solidarnie.

Rozdział III.

Wygaśnięcie zlecenia.

Art. 512. § 1. Dający zlecenie może odwołać je w każdym czasie, powinien jednak w takim przypadku zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki i nakłady, jakie ten poczynił celem należytego wykonania zlecenia; w przypadku płatnego zlecenia obowiązany jest zapłacić mu część wynagrodzenia, odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom, oraz jeżeli odwołanie nastąpiło bez ważnego powodu, naprawić wynikłą stąd szkodę.

§ 2. Przyjmującemu zlecenie wolno również w każdym czasie przez wypowiedzenie uchylić się od wykonania zlecenia. Jeżeli jednak zlecenie było

płatne, a wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, przyjmujący zlecenie odpowiada za szkodę.

§ 3. Zrzeczenie się zgóry prawa odwołania lub wypowiedzenia z ważnych powodów jest nieważne.

Art. 513. Jeżeli odwołanie lub wypowiedzenie zlecenia nastąpiło w czasie nieodpowiednim, strona odwołująca lub wypowiadająca obowiązana jest naprawić wynikłą stąd szkodę.

Art. 514. W braku odmiennej umowy zlecenie nie wygasa ani wskutek śmierci dającego zlecenie, ani skutkiem okoliczności, że dający zlecenie stał się niezdolnym do działań prawnych; chociażby jednak zlecenie wygasło, przyjmujący zlecenie powinien, o ile z przerwania powierzonych mu czynności mogłaby wyniknąć szkoda, prowadzić te czynności nadal, dopóki spadkobiercy albo przedstawiciel ustawowy dającego zlecenie nie będą mogli zarządzić inaczej.

Art. 515. W braku odmiennej umowy zlecenie wygasa wskutek śmierci przyjmującego zlecenie. Jego spadkobiercy powinni niezwłocznie donieść o jego śmierci dającemu zlecenie i, o ile z przerwania powierzonych przyjmującemu zlecenie czynności mogłaby wyniknąć szkoda, prowadzić te czynności nadal, dopóki dający zlecenie nie będzie mógł zarządzić inaczej.

Art. 516. Jeżeli zlecenie wygasło, uważa się je mimo to za istniejące na korzyść przyjmującego zlecenie aż do chwili, kiedy dowiedział się o wygaśnięciu zlecenia.

DZIAŁ IV.

Pośrednictwo.

Art. 517. Kto przyrzeka drugiemu wynagrodzenie za nastręczenie sposobności do zawarcia umowy z inną osobą, albo za pośredniczenie przy zawarciu takiej umowy, obowiązany jest zapłacić wynagrodzenie tylko wtedy, gdy umowa zostanie zawarta wskutek zabiegów pośrednika.

Art. 518. Jeżeli strony nie oznaczyły wysokości wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie, określone przez zwyczaj.

Art. 519. § 1. Jeżeli za nastręczenie sposobności do zawarcia umowy o pracę, o najem mieszkania lub o zbycie nieruchomości, albo za pośrednictwo przy zawarciu takich umów umówiono się o wynagrodzenie niewspółmiernie wysokie, sąd na wniosek dłużnika może je obniżyć.

§ 2. Po zapłacie wynagrodzenia obniżenie jest niedopuszczalne.

Art. 520. Pośrednik ma prawo żądać zwrotu wydatków tylko wtedy, gdy prawo takie wynika z umowy.

Art. 521. Pośrednik traci prawo do wynagrodzenia oraz do zwrotu wydatków, jeżeli pośredniczył także na korzyść drugiej strony mimo zakazu zawartego w umowie, albo w sposób przeciwny wymaganiom dobrej wiary i zwyczajom uczciwego obrotu.

Art. 522. Przepisy działu niniejszego nie uchybiają odmiennym przepisom o prawach i obowiązkach pośredników i agentów handlowych i giełdowych oraz zawodowych pośredników pracy.

DZIAŁ V.

Przechowanie.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 523. § 1. Przez umowę o przechowanie przechowawca zobowiązuje się czuwać przez czas oznaczony lub nieoznaczony nad zachowaniem w stanie niepogorszonym rzeczy ruchomej, oddanej na przechowanie.

§ 2. Jeżeli ani z umowy, ani z okoliczności nie wynika, że przechowawca zobowiązał się przechować rzecz bez wynagrodzenia, uważa się, że rzecz ma być przechowana za wynagrodzeniem.

Art. 524. W przypadkach płatnego przechowania, jeżeli w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie oznaczone przez obowiązującą taryfę. W braku taryfy wysokość wynagrodzenia oznaczy sąd z uwzględnieniem zwyczajów miejscowych albo zasad słuszności.

Rozdział II.

Obowiązki stron.

Art. 525. § 1. Przechowawca powinien czuwać nad rzeczą w sposób, do jakiego się zobowiązał,

a w braku umowy w tym względzie w sposób, jaki wynika z przyjętego zwyczaju lub z natury przechowywanej rzeczy.

§ 2. Ma prawo i obowiązek zmienić miejsce i sposób przechowania rzeczy, w umowie określone, gdy okaże się to konieczne celem ochrony rzeczy od utraty lub uszkodzenia. Jeżeli uprzednie uzyskanie zgody składającego jest możliwe, przechowawca powinien postarać się o nią przed dokonaniem zmiany.

Art. 526. Jeżeli używanie rzeczy nie jest konieczne do zachowania jej w stanie niepogorszonym, nie wolno przechowawcy używać jej bez pozwolenia składającego.

Art. 527. § 1. Przechowawca nie ma prawa oddawać rzeczy na przechowanie innej osobie, chyba, że go do tego zmuszają okoliczności.

§ 2. W przypadkach, gdy mu prawo takie służy, obowiązany jest donieść niezwłocznie składającemu, gdzie i u kogo rzecz złożył i odpowiada wówczas tylko za winę w wyborze tej osoby.

§ 3. Zastępca w przechowaniu odpowiedzialny jest za swe czynności również względem składającego.

§ 4. W przypadkach, gdy przechowawca odpowiada za czynności swego zastępcy, jak za swe własne czynności, odpowiedzialność ich jest solidarna.

Art. 528. Jeżeli przechowawca przyjął rzecz na przechowanie bez wynagrodzenia, odpowiada tylko za szkodę, wyrządzoną rozmyślnie lub wskutek bra-

ku staranności, jakiej zwykł dokładać przy przechowaniu rzeczy własnych.

Art. 529. Jeżeli przechowawca zmieni bezprawnie miejsce lub sposób przechowania rzeczy, albo bez pozwolenia składającego i bez potrzeby używa rzeczy złożonej albo, nie mając do tego prawa, odda ją na przechowanie komu innemu, odpowiada także za przypadkową utratę lub uszkodzenie rzeczy, które w przeciwnym razie nie byłoby nastąpiło.

Art. 530. Składający powinien zwrócić przechowawcy wydatki i nakłady, połączone z należytem przechowaniem rzeczy, wraz z odsetkami ustawowemi od chwili ich uskutecznienia, oraz zwolnić przechowawcę od zobowiązań, które ten zaciągnął w imieniu własnem; powinien udzielić mu na żądanie odpowiedniej zaliczki.

Art. 531. Składający odpowiada za szkodę, jakiej przechowawca doznał skutkiem właściwości rzeczy przechowywanej, chyba że przechowawca w chwili przyjęcia rzeczy wiedział lub wiedzieć był powinien o jej niebezpiecznych właściwościach.

Art. 532. § 1. W przypadkach płatnego przechowania składający powinien, w braku odmiennej umowy, zapłacić przechowawcy wynagrodzenie najpóźniej przy odbiorze rzeczy.

§ 2. Jeżeli odbiór nastąpił przed upływem umówionego terminu, przechowawcy należy się tylko odpowiednia część wynagrodzenia.

Art. 533. Gdy kilka osób wspólnie przyjęło lub oddało rzecz na przechowanie, odpowiadają względem drugiej strony solidarnie.

Rozdział III.

Zakończenie przechowania.

Art. 534. § 1. Składający ma prawo żądać w każdym czasie zwrotu rzeczy, chociażby oznaczono dłuższy czas przechowania.

§ 2. Przechowawca może żądać odebrania rzeczy przed upływem czasu, oznaczonego w umowie, jeżeli zachodzą ważne ku temu powody. Jeżeli czas przechowania nie był oznaczony, albo jeżeli rzecz była przyjęta na przechowanie bez wynagrodzenia, przechowawca może żądać odebrania rzeczy w każdym czasie, byleby jej zwrot nie nastąpił w chwili nieodpowiedniej dla składającego.

Art. 535. Zwrot rzeczy powinien nastąpić w miejscu, gdzie miała być przechowywana.

Art. 536. § 1. Przechowawca powinien zwrócić rzecz składającemu, chociażby osoba trzecia rościła sobie do niej prawo.

§ 2. Jeżeli przechowawca otrzyma sądowy zakaz zwrotu rzeczy składającemu, powinien niezwłocznie zawiadomić go o tem.

Art. 537. Przepisy działu niniejszego nie uchybiają przepisom, dotyczącym depozytu sądowego i przechowania u innych władz publicznych, oraz przepisom prawa o domach składowych.

DZIAŁ VI.

Odpowiedzialność i prawo zastawu utrzymujących hotele, zajazdy i podobne zakłady.

Art. 538. § 1. Osoby, utrzymujące zarobkowo hotele, zajazdy i podobne zakłady, odpowiadają za szkody, poniesione przez gości wskutek utraty lub uszkodzenia rzeczy przez nich wniesionych, chyba by udowodniły, że szkodę spowodował sam gość lub osoba, towarzysząca mu albo go odwiedzająca, albo że szkoda wynikła z właściwości samej rzeczy lub skutkiem nieprzewidzianego wypadku, któremu nie można było zapobiec nawet przy dołożeniu najwyższego stopnia staranności.

§ 2. Wyłączenie lub ograniczenie tej odpowiedzialności przez ogłoszenie nie ma skutku prawnego.

Art. 539. Za wniesione uważa się rzeczy, które oddano utrzymującemu zakład lub jego służbie, albo umieszczono w miejscu przez nich wskazanem lub na ten cel przeznaczonem.

Art. 540. § 1. Poszkodowany traci prawo do odszkodowania, jeżeli po otrzymaniu wiadomości o szkodzie nie zawiadomi niezwłocznie utrzymującego zakład.

§ 2. Odszkodowania nie można dochodzić sądownie po upływie miesięcy sześciu od daty otrzymania wiadomości o szkodzie.

§ 3. Przepisów artykułu niniejszego nie stosuje się, gdy utrzymujący zakład przyjął rzeczy na przechowanie, albo gdy jemu lub jego służbie można poczytać zły zamiar lub rażące niedbalstwo.

Art. 541. Jeżeli ani utrzymującemu zakład, ani jego służbie nie można poczytać złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa, odszkodowanie polega na zapłacie zwykłej wartości rzeczy utraconej, a w przypadku uszkodzenia na zapłacie sumy pieniężnej, potrzebnej do przywrócenia rzeczy do stanu poprzedniego.

Art. 542. W razie utraty lub uszkodzenia kosztowności, pieniędzy, papierów wartościowych lub przedmiotów sztuki, utrzymujący zakład odpowiada za pełną szkodę tylko wtedy, gdy przyjął je na przechowanie, albo gdy można poczytać jemu lub jego służbie zły zamiar lub rażące niedbalstwo. W innych przypadkach odszkodowanie nie może przenosić tysiąca złotych dla każdego z poszkodowanych gości.

Art. 543. Narówni z utrzymującymi hotele, zajazdy i podobne zakłady odpowiadają przedsiębiorcy zakładów kąpielowych i wagonów sypialnych za rzeczy, które goście zazwyczaj z sobą przynoszą.

Art. 544. Celem zabezpieczenia roszczeń, wynikających z pomieszczenia i żywienia, oraz wydatków, poczynionych na gości, służy utrzymującym hotele, zajazdy i podobne zakłady, narówni z wynajmującymi, ustawowe prawo zastawu na rzeczach, wniesionych przez gości.

DZIAŁ VII.

Depozyt nieprawidłowy.

Art. 545. § 1. Jeżeli oddano na przechowanie sumę pieniężną bez zastrzeżenia, że zwrócone być

mają te same sztuki pieniędzy, przechowawca ma prawo rozporządzać otrzymaną sumą. Czas i miejsce zwrotu określa się według przepisów o przechowaniu, pozatem stosuje się odpowiednio do takiej umowy przepisy o pożyczce.

§ 2. Jeżeli oddano na przechowanie papiery wartościowe lub rzeczy zamienne inne niż pieniądze, przepisy powyższe stosuje się wówczas, gdy było wyraźnie zastrzeżone, że przechowawca może rozporządzać rzeczami oddanemi na przechowanie i ma zwrócić tylko taką samą ilość rzeczy tego samego gatunku i takiej samej jakości.

TYTUŁ XII.

SPÓŁKA.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 546. Przez umowę spółki spólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów.

Art. 547. § 1. W braku odmiennej umowy wkłady są równe.

§ 2. Wkład spólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw, na dozwoleniu używania rzeczy lub praw, albo na wykonywaniu pracy.

§ 3. Domniemywa się, że rzeczy, które spólnik zobowiązał się wnieść do spółki, mają być wniesione na własność.

Art. 548. Rzeczy i prawa, wniesione tytułem wkładu, a także nabyte lub uzyskane dla spółki w jakibądź sposób w czasie jej istnienia, stanowią majątek spółki.

Art. 549. Przez czas trwania spółki żaden ze spólników nie może domagać się podziału majątku spółki.

Art. 550. Umowa spółki powinna być pismem stwierdzona.

Art. 551. § 1. Zmiana postanowień umowy spółki wymaga zgody wszystkich spólników.

§ 2. Nieważne są postanowienia umowy spółki, według których może być dokonana bez zgody wszystkich spólników istotna jej zmiana.

Rozdział II.

Stosunki wewnętrzne spółki.

Art. 552. § 1. Każdy spólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki.

§ 2. Każdy spólnik może prowadzić bez uprzedniej uchwały spólników sprawy, nie przekraczające zakresu zwykłych czynności spółki.

§ 3. Jeżeli jednak przed załatwieniem takiej sprawy choćby jeden z pozostałych spólników sprzeciwi się jej przeprowadzeniu, potrzeba uprzedniej uchwały spólników.

§ 4. Spólnik może bez uchwały spólników wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby wyrządzić spółce niepowetowane straty.

Art. 553. Uchwały spólników zapadają jednomyślnie.

Art. 554. § 1. Prowadzenie spraw spółki może być powierzone jednemu lub kilku spólnikom bądź na mocy umowy spółki, bądź na podstawie późniejszej uchwały. W tym razie pozostali spólnicy są wyłączeni od prowadzenia spraw spółki.

§ 2. Jeżeli prowadzenie spraw spółki powierzono kilku spólnikom, stosuje się co do sposobu prowadzenia spraw przepisy o prowadzeniu spraw przez wszystkich spólników z tą różnicą, że uchwałę wszystkich spólników zastępuje uchwała spólników, którym prowadzenie spraw spółki zostało powierzone.

Art. 555. Prawa i obowiązki spólników, prowadzących sprawy spółki, ocenia się, w stosunku między nimi a spółką, według przepisów o zleceniu, a w przypadkach, gdy spólnik działa imieniem spółki, nie posiadając prawa prowadzenia jej spraw, albo gdy spólnik, uprawniony do prowadzenia spraw, przekracza swą władzę — według przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 556. § 1. Jeżeli spółka trwa dłużej niż rok, spólnicy, prowadzący jej sprawy, powinni składać rachunki corocznie.

§ 2. Spólnik, prowadzący sprawy spółki, nie otrzymuje wynagrodzenia za pracę osobistą.

Art. 557. § 1. Prowadzenie spraw spółki może być powierzone na mocy umowy spółki lub uchwały spólników osobom trzecim nawet z wyłączeniem spólników.

§ 2. Odwołanie tego upoważnienia lub jego ograniczenie może nastąpić tylko na mocy uchwały spólników lub przez sąd z ważnych powodów. Ważnym powodem jest w szczególności dopuszczenie się przez prowadzących sprawy spółki ciężkiego naruszenia obowiązków, albo utrata zdolności do dobrego prowadzenia spraw.

Art. 558. § 1. Jeżeli prowadzenie spraw spółki powierzono jednemu lub niektórym ze spólników, z wyłączeniem pozostałych, wówczas odwołanie tego upoważnienia lub jego ograniczenie może nastąpić tylko z ważnych powodów na podstawie uchwały pozostałych spólników, lub przez sąd na żądanie większości spólników.

§ 2. Spólnik może wypowiedzieć powierzone sobie w umowie spółki prowadzenie jej spraw tylko z ważnych powodów. Do wypowiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu zlecenia.

Art. 559. W przypadku, gdy spólnik zobowiązał się wnieść do spółki rzeczy inne niż pieniądze na własność lub do używania, wówczas do jego obowiązku świadczenia, odpowiedzialności z tytułu rękojmi i ponoszenia niebezpieczeństwa stosuje się odpowiednio przepisy jużto o sprzedaży, jużto o najmie.

Art. 560. Spólnik nie jest obowiązany do podwyższenia umówionego wkładu, ani do uzupełnienia wkładu, zmniejszonego wskutek strat.

Art. 561. Spólnik nie może potrącać ze szkodami, za które odpowiada, korzyści, jakich przysporzył spółce w innych sprawach.

Art. 562. Spólnik obowiązany jest powstrzymać się od wszelkiej działalności, sprzecznej z interesami spółki.

Art. 563. § 1. Każdy spólnik ma prawo do równego udziału w zyskach i uczestniczy w stratach w tym samym stosunku, bez względu na rodzaj i wartość wkładu.

§ 2. W umowie spółki można inaczej ustalić stosunek udziału spólników w zyskach i stratach, a nawet zwolnić jednego lub kilku spólników w zupełności od udziału w stratach.

§ 3. Spólnik, który wniósł tytułem wkładu swą pracę, nie uczestniczy w stratach, jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej.

§ 4. Ustalony w umowie stosunek udziału spólników w zyskach odnosi się w razie wątpliwości także do udziału w stratach.

Art. 564. § 1. Spólnik może żądać podziału i wypłaty zysków dopiero po rozwiązaniu spółki.

§ 2. Jeżeli spółkę zawarto na dłuższy okres czasu, spólnicy mogą żądać podziału i wypłaty całości zysków z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art. 565. § 1. W stosunku do spółki spólnikowi nie wolno rozporządzać prawami, służącemi mu z tytułu należenia do niej, z wyjątkiem praw do świadczeń w pieniądzach lub innych rzeczach, przypadających mu w czasie trwania spółki jako udział w zyskach, zwrot wydatków, wynagrodzenie za prowadzenie spraw, oraz praw z tytułu podziału majątku po ustąpieniu spólnika lub rozwiązaniu spółki.

§ 2. Jeżeli spólnik przyjmie sobie spólnika lub ustąpi osobie trzeciej w całości lub w części prawa, służące mu z tytułu należenia do spółki, to ani jego spólnik, ani ta osoba trzecia nie zyskują charakteru spólnika w stosunku do spółki, a w szczególności nie mogą zasięgać wiadomości o stanie jej interesów.

Rozdział III.

Stosunek do osób trzecich.

Art. 566. Domniemywa się, że spólnik jest umocowany do reprezentowania spółki w granicach, w których ma prawo prowadzenia jej spraw.

Art. 567. Za zobowiązania spółki względem osób trzecich spólnicy odpowiadają majątkiem spółki bez ograniczenia, osobistym zaś majątkiem według ogólnych przepisów o odpowiedzialności spółdłużników.

Art. 568. Spólnik może odmówić zaspokojenia wierzyciela spółki, dopóki wierzyciel spółki może się zaspokoić przez potrącenie swojej wierzytelności z wierzytelnością, jaka służy spółce przeciwko niemu.

Art. 569. § 1. W czasie trwania spółki spólnik nie może żądać od dłużnika spółki zapłaty przypadającego nań udziału w wierzytelności spółki, ani wierzycielowi osobistemu przedstawiać do potrącenia wierzytelności spółki.

§ 2. Dłużnik spółki nie może przedstawić spółce do potrącenia wierzytelności, jaka mu służy przeciwko jednemu ze spólników.

Rozdział IV.

Ustąpienie spólników ze spółki.

Art. 570. Przestaje się być spólnikiem przez:

1) śmierć;

2) upadłość;

3) pozbawienie lub ograniczenie zdolności do działań prawnych;

4) wypowiedzenie udziału lub wystąpienie ze spółki z ważnych powodów;

5) wyłączenie ze spółki;

6) wypowiedzenie udziału przez osobistego wierzyciela spólnika.

Art. 571. Jeżeli umowa spółki stanowi, że w razie śmierci spólnika spółka ma istnieć nadal z jego spadkobiercami, wówczas wchodzą oni do spółki z mocy prawa; służą im wszystkim wspólnie te prawa, jakie miał zmarły spólnik. Do wykonywania tych praw winni wskazać spółce jedną osobę. Czynności, dokonane przez pozostałych spólników przed takiem wskazaniem, są dla spadkobierców spólnika wiążące.

Art. 572. § 1. Jeżeli spółkę zawarto na czas nieoznaczony, spólnik może wypowiedzieć swój udział na trzy miesiące przed końcem roku obrachunkowego.

§ 2. Z ważnych powodów spólnik może wystąpić ze spółki natychmiast i bez wypowiedzenia, chociażby spółka była zawarta na czas oznaczony. Odmienne postanowienie umowy jest nieważne.

§ 3. Wypowiedzenie lub oświadczenie o wystąpieniu uskutecznia się przez zawiadomienie pozostałych spólników lub osób, umocowanych do reprezentowania spółki.

Art. 573. § 1. Z ważnych powodów spólnik może być wyłączony ze spółki jednomyślną uchwałą pozostałych spólników.

§ 2. Odmienne postanowienie umowy jest nieważne.

Art. 574. § 1. W czasie trwania spółki wierzyciele spólnika mogą uzyskać zajęcie tylko tych praw, służących spólnikowi z tytułu należenia do spółki, któremi spólnikowi wolno w stosunku do niej rozporządzać.

§ 2. Jeżeli w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przeprowadzono bezskutecznie egzekucję z ruchomości spólnika, wówczas jego wierzyciel osobisty, który na podstawie prawomocnego tytułu egzekucyjnego uzyskał zajęcie praw, służących spólnikowi na przypadek jego ustąpienia ze spółki lub jej rozwiązania, może wypowiedzieć jego udział w spółce na trzy miesiące przed upływem roku obrachunkowego, nawet gdy spółka była zawarta na czas oznaczo-

ny. Jeżeli umowa spółki przewiduje krótszy termin wypowiedzenia, wierzyciel może skorzystać z terminu umownego.

Art. 575. § 1. Ze spólnikiem, ustępującym ze spółki, albo z jego spadkobiercami należy dokonać rozliczenia. W tym celu majątek spółki będzie oszacowany według jego rzeczywistej wartości w chwili ustąpienia spólnika i przypadający spólnikowi udział będzie wypłacony w pieniądzach. Przy ustaleniu wysokości udziału stosuje się odpowiednio przepisy o likwidacji spółki.

§ 2. Rzeczy, oddane spółce przez spólnika tylko do używania, zwraca się w naturze.

§ 3. Jeżeli przy rozliczeniu udział spólnika ustępującego okaże się bierny, spólnik jest obowiązany zapłacić spółce przypadającą nań część niedoboru.

§ 4. Spólnik ustępujący albo jego spadkobiercy uczestniczą w zyskach i stratach ze spraw jeszcze nie zakończonych, nie mają jednak wpływu na ich prowadzenie, a mogą tylko żądać wyjaśnień, rachunków i podziału zysków i strat z końcem każdego roku obrachunkowego.

§ 5. Przepisy powyższe stosuje się również w przypadku, gdy wskutek ustąpienia wszystkich spólników z wyjątkiem jednego spółka ulega rozwiązaniu.

Rozdział V.

Rozwiązanie spółki.

Art. 576. Rozwiązanie spółki następuje:

1) z powodów, przewidzianych w umowie;

2) jeżeli jej cel został osiągnięty lub stał się niemożliwy do osiągnięcia;

3) jeżeli pozostał w niej tylko jeden spólnik wskutek ustąpienia innych;

4) wskutek jednomyślnej uchwały spólników;

5) wskutek wyroku sądowego, orzekającego jej rozwiązanie.

Art. 577. Spółkę uważa się za przedłużoną milcząco na czas nieoznaczony, jeżeli mimo istnienia powodów rozwiązania, przewidzianych w umowie, prowadzi ona nadal swe czynności za zgodą wszystkich spólników.

Art. 578. § 1. Każdy spólnik może żądać z ważnych powodów rozwiązania spółki przez sąd.

§ 2. Odmienne postanowienie umowy jest nieważne.

Rozdział VI.

Likwidacja spółki.

Art. 579. W razie rozwiązania spółki odbywa się likwidacja jej majątku w sposób, przewidziany w umowie spółki, a w braku umowy co do likwidacji, w sposób wskazany w artykułach poniższych.

Art. 580. Aż do ukończenia likwidacji majątku rozwiązanej spółki uważa się spółkę za istniejącą, o ile cel likwidacji tego wymaga, zarówno w stosunku między spólnikami, jak i wobec osób trzecich.

Art. 581. Prawo prowadzenia spraw spółki, służące spólnikowi z mocy umowy spółki lub póź-

niejszej uchwały, wygasa z chwilą rozwiązania spółki, uważa się jednak za istniejące na korzyść spólnika aż do chwili, w której o rozwiązaniu spółki się dowiedział.

Art. 582. § 1. Likwidację przeprowadzają wszyscy spólnicy łącznie.

§ 2. Spadkobiercy spólnika winni wskazać spółce do wykonywania ich praw jedną osobę. Czynności, dokonane przez pozostałych spólników przed takiem wskazaniem, są dla spadkobierców spólnika wiążące.

§ 3. Na miejsce spólnika upadłego wchodzi zarządca masy upadłości.

Art. 583. § 1. Spólnicy mogą jednomyślną uchwałą wyznaczyć do przeprowadzenia likwidacji jednego lub kilku likwidatorów w liczbie nieparzystej z pośród siebie lub z poza swego grona.

§ 2. W braku zgody spólników co do osoby likwidatora lub z innych ważnych powodów sąd na wniosek spólnika lub innej osoby interesowanej może ustanowić jednego lub kilku likwidatorów.

Art. 584. Likwidatorowie mogą być odwołani na mocy jednomyślnej uchwały spólników.

Art. 585. § 1. Z ważnych powodów może sąd na wniosek spólnika lub innej osoby interesowanej odwołać likwidatorów.

§ 2. Likwidatorów, ustanowionych przed sąd, tylko sąd może odwołać.

§ 3. Odmienne postanowienia umowy są nieważne.

Art. 586. § 1. Likwidacja ma na celu ukończenie spraw bieżących, wykonanie zobowiązań oraz ściągnięcie wierzytelności i wogóle zrealizowanie masy czynnej. Nowe sprawy można podejmować tylko o tyle, o ile jest to konieczne w celu zakończenia dawnych. Sumy, potrzebne do spłaty długów niewymagalnych lub spornych, składa się do depozytu sądowego.

§ 2. Osoby, przeprowadzające likwidację, załatwiają sprawy, wchodzące w zakres likwidacji, większością głosów.

Art. 587. Domniemywa się, że osoby, przeprowadzające likwidację, są umocowane do reprezentowania spółki w granicach, w których są upoważnione do prowadzenia jej spraw.

Art. 588. § 1. Z pozostałości po zapłaceniu długów spółki i zachowaniu sum, potrzebnych do spłaty należności niezaspokojonych, zwraca się spólnikom przedewszystkiem wkłady, przyczem za wkłady niepieniężne płaci się ich cenę, oznaczoną w umowie spółki, a w braku takiego oznaczenia zwraca się wartość, jaką wkłady miały w chwili wniesienia. Wartość wkładu pracy osobistej, użytkowania lub używania rzeczy nie ulega zwrotowi.

§ 2. Rzeczy, oddane spółce przez spólników tylko do używania, zwraca się w naturze, według zasad o zwrocie rzeczy najętej.

Art. 589. Przewyżka, pozostała po pokryciu wszystkich długów oraz zwrocie wkładów, dzieli się

między spólników według stosunku, w jakim uczestniczą w zyskach.

Art. 590. Ani umowa spółki, ani uchwała spólników nie mogą przewidywać spłaty udziałów poszczególnych spólników poniżej rzeczywistej wartości w chwili ostatecznego ustalenia udziałów.

Art. 591. Gdyby majątek spółki nie wystarczał na spłatę długów i zwrot wkładów, niedobór dzieli się między spólników w stosunku, w jakim uczestniczą w stratach. W przypadku niewypłacalności jednego ze spólników przypadająca nań część niedoboru dzieli się między pozostałych spólników w tym samym stosunku.

TYTUŁ XIII.

RENTA I DOŻYWOCIE.

DZIAŁ I.

Renta.

Art. 592. Przez umowę o rentę jedna ze stron zobowiązuje się do oznaczonych świadczeń okresowych w pieniądzach lub innych rzeczach zamiennych na rzecz drugiej strony lub osoby trzeciej.

Art. 593. Jeżeli nie oznaczono inaczej terminów płatności renty, rentę pieniężną należy uiszczać miesięcznie zgóry, renta zaś, polegająca na świad-

czeniu innych rzeczy zamiennych, jest płatna w terminach, wskazanych przez jej właściwości i cel.

Art. 594. Jeżeli uprawniony dożył dnia płatności renty, płatnej zgóry, należy mu się cała renta, przypadająca za dany okres. Jeżeli renta jest płatna zdołu, powinna być zapłacona za okres czasu do dnia, w którym obowiązek ustał.

Art. 595. § 1. Jeżeli z umowy lub z natury rzeczy nic innego nie wynika, należy uiszczać rentę aż do śmierci osoby, na której rzecz ustanowioną została (renta dożywotnia).

§ 2. Jeżeli rentę dożywotnią ustanowiono na rzecz kilku osób, a obowiązek płacenia renty ustał względem niektórych z nich, renta, w braku odmiennej umowy, ulega zmniejszeniu w odpowiednim stosunku.

Art. 596. § 1. Do renty, ustanowionej za wynagrodzeniem, stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży.

§ 2. Do renty, ustanowionej bez wynagrodzenia, stosuje się odpowiednio przepisy o darowiźnie.

Art. 597. Przepisy działu niniejszego stosuje się, w braku odmiennych przepisów, również do wszelkich rent, powstałych z tytułów innych niż umowne.

Art. 598. Przepisy działu niniejszego nie uchybiają przepisom, dotyczącym ubezpieczenia na życie w zakładach ubezpieczeń.

DZIAŁ II.

Umowa o dożywocie.

Art. 599. § 1. Kto wzamian za prawo własności nieruchomości zobowiąże się do dożywotniego utrzymywania zbywcy (dożywocie, wymowa, wymiar) powinien w braku odmiennej umowy przyjąć go do wspólności domowej i dostarczać mu mieszkania, ubrania i żywności, odpowiadających stanowi i dotychczasowej stopie życiowej uprawnionego, a także zapewnić mu pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz postarać się własnym kosztem o pogrzeb, odpowiadający zwyczajom miejscowym.

§ 2. Dożywocie można ustanowić także na rzecz małżonka i innych osób bliskich zbywcy nieruchomości.

§ 3. Obowiązki nabywcy nieruchomości mogą również obejmować spełnienie oznaczonych świadczeń na rzecz innych osób.

Art. 600. Umowa o dożywocie powinna być pod nieważnością zawarta w formie aktu notarjalnego.

Art. 601. Wpis prawa własności nieruchomości na rzecz zobowiązanego z tytułu dożywocia może nastąpić tylko równocześnie z wpisem praw, z umowy o dożywocie wynikających.

Art. 602. Jeżeli nieruchomość została oddana w posiadanie zobowiązanego przed wpisaniem go jako właściciela, obowiązek utrzymywania dożywotnika

rozpoczyna się dopiero od dnia wpisu, w przeciwnym zaś razie od objęcia nieruchomości w posiadanie.

Art. 603. Jeżeli dożywocie ustanowiono na rzecz kilku osób, ulega ono, w przypadku śmierci jednej z nich, odpowiedniemu zmniejszeniu.

Art. 604. Zobowiązany z tytułu dożywocia może żądać usług w gospodarstwie od dożywotnika tylko wtedy, gdy to było wyraźnie zastrzeżone w umowie i tylko w miarę sił i zdolności dożywotnika.

Art. 605. § 1. Jeżeli wskutek niedopełnienia obowiązków przez zobowiązanego albo z innych przyczyn wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, aby nadal pozostawały w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd, na żądanie którejkolwiek z nich, przyzna dożywotnikowi, wzamian za prawa w umowie określone, odpowiednią rentę dożywotnią.

§ 2. W przypadkach wyjątkowych sąd może, na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, będącego zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie.

Art. 606. Dożywotnik nie może przelać na inną osobę praw, z umowy o dożywocie wynikających.

Art. 607. W przypadku, gdy zobowiązany zbył otrzymaną nieruchomość, dożywotnik może żądać, zamiast świadczeń z umowy wynikających, dożywotniej renty, odpowiadającej wartości jego praw.

Art. 608. § 1. Osoby, względem których dożywotnik ma ustawowy obowiązek alimentacji, mogą żądać uznania umowy o dożywocie za bezskuteczną

w stosunku do nich, o ile wskutek zbycia nieruchomości dożywotnik utracił możność dopełnienia tego obowiązku.

§ 2. Powyższe prawo zaskarżenia służy tym osobom bez względu na to, czy dożywotnik miał świadomość ich pokrzywdzenia, oraz bez względu na czas zawarcia umowy o dożywocie.

Art. 609. Przepisów działu niniejszego nie stosuje się do umów z zakładami ubezpieczeń.

TYTUŁ XIV.

GRA I ZAKŁAD.

Art. 610. § 1. Niedopuszczalne jest sądowe dochodzenie wierzytelności, pochodzących z gry lub zakładu.

§ 2. Wierzytelności te nie mogą również być przedmiotem ugody, uznania ani odnowienia.

Art. 611. Za grę uważa się również umowę o dostawę towarów lub papierów wartościowych, jeżeli według wyraźnej lub domniemanej woli stron rzeczywiste spełnienie wzajemnych świadczeń jest wyłączone, a tylko jedna lub druga ze stron obowiązana jest zapłacić różnicę między umówioną ceną sprzedaży a ceną rynkową w czasie wykonania umowy.

Art. 612. Przepisów powyższych nie stosuje się do gier i losowań, zarządzonych lub zatwierdzonych przez państwo oraz do umów zawieranych na giełdach.

TYTUŁ XV.

PRZEKAZ.

Art. 613. Kto przekazuje drugiemu (odbiorcy przekazu) świadczenie osoby trzeciej (przekazanego), upoważnia tem samem odbiorcę przekazu do przyjęcia, a przekazanego do spełnienia świadczenia na rachunek przekazującego.

Art. 611. § 1. Jeżeli przekazany oświadczy odbiorcy, że przekaz przyjmuje, obowiązany jest względem odbiorcy do spełnienia przekazanego świadczenia i może przeciwstawić odbiorcy tylko te zarzuty, które wynikają z treści przekazu, albo służą mu osobiście przeciwko odbiorcy.

§ 2. Przepisy powyższe stosuje się również w przypadku, gdy odbiorcy wydano przekaz piśmienny, na którym znajduje się już oświadczenie przekazanego, że przekaz przyjmuje.

Art. 615. Prawa odbiorcy przeciwko przekazanemu, wynikające z przyjęcia przekazu, przedawniają się z upływem roku.

Art. 616. Jeżeli przekazany odmawia przyjęcia przekazu lub spełnienia świadczenia, albo jeżeli odbiorca nie chce lub nie może uczynić użytku z przekazu, odbiorca winien niezwłocznie zawiadomić o tem przekazującego.

Art. 617. § 1. Przekazujący może przekaz odwołać, dopóki przekazany nie przyjął go wobec odbiorcy, albo nie spełnił świadczenia.

§ 2. Odwołanie jest dokonane z chwilą, gdy doszło do przekazanego.

§ 3. Przekaz uważa się za odwołany, jeżeli w czasie, w którym odwołanie jest możliwe, ogłoszono upadłość przekazującego.

Art. 618. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się również w przypadku, gdy przekaz piśmienny wystawiony został na okaziciela jako odbiorcę. W przypadku takim przekazany może spełnić świadczenie na rachunek przekazującego tylko za zwrotem przekazu.

Art. 619. O ile przekazany jest już dłużnikiem przekazującego co do przekazanego świadczenia, jest on obowiązany względem przekazującego do zadośćuczynienia przekazowi.

Art. 620. § 1. Jeżeli zapomocą przekazu ma być umorzony dług przekazującego względem odbiorcy, który przyjął przekaz, odbiorca obowiązany jest wezwać przekazanego do spełnienia świadczenia.

§ 2. Umorzenie długu następuje dopiero przez spełnienie świadczenia, jeżeli nie umówiono się inaczej.

TYTUŁ XVI.

UGODA.

Art. 621. Przez ugodę strony czynią sobie wzajemne ustępstwa co do istniejącego między niemi stosunku prawnego w tym celu, aby uchylić spór

istniejący lub powstać mogący lub niepewność co do roszczeń, wynikających ze stosunku prawnego, albo by zapewnić realizację tych roszczeń.

Art. 622. § 1. Z powodu błędu można uchylić się od skutków prawnych ugody tylko wtedy, gdy błąd dotyczy stanu faktycznego, który według treści ugody obie strony uważały za niewątpliwy, a spór albo niepewność nie byłyby powstały, gdyby w czasie zawarcia ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy.

§ 2. To samo dotyczy błędu co do ważności czynności prawnej.

Art. 623. Odnalezienie dowodów co do roszczeń, które były przedmiotem ugody, nie może pozbawić jej mocy prawnej, jeżeli była zawarta w dobrej wierze.

Art. 624. Jeżeli w ugodzie strony zobowiązały się do przeniesienia prawa, stosuje się przepisy o rękojmi przy sprzedaży.

TYTUŁ XVII.

PORĘCZENIE.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 625. Przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela do wykonania zobowiązania dłużnika w przypadku, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał.

Art. 626. Kto poręczy za dług nieważny z powodu braku zdolności dłużnika do działań prawnych, powinien wykonać zobowiązanie jako dłużnik główny, jeżeli w chwili poręczenia wiedział lub powinien był wiedzieć o braku zdolności dłużnika.

Art. 627. Można poręczyć również za dług przyszły do wysokości zgóry oznaczonej, albo za dług warunkowy.

Art. 628. Bezterminowe poręczenie za dług przyszły może być przed powstaniem długu odwołane w każdym czasie.

Art. 629. Jeżeli kto dał drugiemu zlecenie udzielenia kredytu osobie trzeciej, to zlecenie takie, w braku odmiennej umowy, znaczy tyle, co poręczenie za dług przyszły.

Art. 630. W przypadku, przewidzianym w artykule poprzedzającym, poręczyciel zostaje zwolniony, jeżeli w chwili powstania długu, za który poręczył, wierzyciel wiedział lub wiedzieć był powinien, że położenie dłużnika uległo znacznemu pogorszeniu, a nie otrzymał potwierdzenia zlecenia ze strony poręczyciela.

Art. 631. Zobowiązanie poręczyciela powinno być pismem stwierdzone.

Rozdział II.

Obowiązki poręczyciela.

Art. 632. § 1. O rozciągłości zobowiązania poręczyciela rozstrzyga każdoczesny stan zobowiązania dłużnika.

§ 2. Czynność prawna, zdziałana przez dłużnika z wierzycielem po udzieleniu poręczenia, nie może zwiększyć zobowiązania poręczyciela.

Art. 633. § 1. Jeżeli dłużnik opóźnił się z zapłatą długu, wierzyciel powinien zawiadomić o tem niezwłocznie poręczyciela.

§ 2. Poręczyciel obowiązany jest wykonać zobowiązanie, za które poręczył, w ciągu tygodnia od chwili, gdy wierzyciel zawiadomił go o opóźnieniu dłużnika.

§ 3. W razie spóźnionego zawiadomienia poręczyciel może żądać od wierzyciela naprawienia szkody, jaką wskutek tego poniósł.

§ 4. Jeżeli poręczyciel zobowiązał się jako poręczyciel solidarny lub udzielił poręczenia za wynagrodzeniem, winien on na żądanie wierzyciela wykonać zobowiązanie, za które poręczył, z chwilą gdy stało się wymagalne.

Art. 634. § 1. Jeżeli termin płatności długu nie jest oznaczony, albo gdy płatność długu zależy od wypowiedzenia, poręczyciel może żądać po upływie sześciu miesięcy od chwili poręczenia, a jeżeli poręczył za dług przyszły — od chwili powstania długu, aby wierzyciel wezwał dłużnika o zapłatę, bądź w najbliższym terminie wypowiedzenia dokonał.

§ 2. Jeżeli wierzyciel nie uczyni zadość temu żądaniu, poręczyciel będzie zwolniony od poręczenia.

Art. 635. § 1. Poręczycielowi służą przeciwko wierzycielowi wszystkie zarzuty, jakie mógł podnieść dłużnik.

§ 2. Poręczyciel nie traci prawa podniesienia zarzutów, chociażby dłużnik zrzekł się tego prawa wobec wierzyciela albo roszczenia wierzyciela uznał.

§ 3. W razie śmierci dłużnika poręczyciel nie może powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności spadkobiercy, wynikające z prawa spadkowego.

Art. 636. Gdy kilka osób udzieliło poręczenia, odpowiadają zarówno względem wierzyciela, jak i między sobą według przepisów o solidarności.

Art. 637. Zobowiązanie poręczyciela przedawnia się z upływem roku od dnia wymagalności długu, za który poręczył. Przepis ten nie dotyczy poręczyciela, który zobowiązał się odpowiadać jako poręczyciel solidarny lub udzielił poręczenia za wynagrodzeniem.

Rozdział III.

Zwrotne roszczenie.

Art. 638. § 1. O ile poręczyciel zaspokoi wierzyciela, wierzytelność przechodzi na poręczyciela.

§ 2. Dłużnik może przeciwstawić poręczycielowi także te zarzuty, które mu służą przeciwko niemu osobiście.

Art. 639. § 1. Poręczyciel, zapozwany przez wierzyciela, może przypozwać dłużnika.

§ 2. Jeżeli dłużnik nie weźmie udziału w procesie, traci prawo podniesienia przeciwko poręczycielowi zarzutów, które mu służyły przeciwko wierzycielowi, a których poręczyciel nie podniósł z tego powodu, że o nich nie wiedział.

Art. 640. § 1. Poręczyciel powinien niezwłocznie zawiadomić dłużnika o dokonanej przez siebie zapłacie długu, za który poręczył.

§ 2. Gdyby tego nie uczynił, traci prawo żądania od dłużnika zwrotu tego, co zapłacił wierzycielowi, jeżeli dłużnik wykonał tymczasem zobowiązanie.

Art. 641. § 1. Jeżeli poręczenia udzielono z wiedzą dłużnika, dłużnik, wykonywając zobowiązanie, powinien niezwłocznie zawiadomić o tem poręczyciela.

§ 2. Gdyby tego nie uczynił, poręczyciel, który tymczasem zaspokoił wierzyciela, ma prawo żądać od dłużnika zwrotu tego, co zapłacił wierzycielowi.

Rozdział IV.

Obowiązki wierzyciela.

Art. 642. § 1. Jeżeli wierzyciel wyzbył się zabezpieczenia wierzytelności albo środków dowodowych, odpowiada za szkodę, jaką poręczyciel przez to ponosi.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się również w przypadku, gdy zabezpieczenie lub środki dowodowe, których się wierzyciel wyzbył, powstały dopiero po udzieleniu poręczenia.

Art. 643. Wierzyciel odpowiada za szkodę, którą poręczycielowi wyrządził przez to, że nie zgłosił swej wierzytelności do masy upadłości dłużnika.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 644. Wykonanie kodeksu niniejszego poruczа się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 645. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1934 r.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1933 r.

Przepisy wprowadzające kodeks zobowiązań.

(Dz. U. R. P. z dn. 28 października 1933 r. Nr. 82, poz. 599).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. I. Z dniem wejścia w życie kodeksu zobowiązań tracą moc przepisy dotychczas obowiązujących kodeksów cywilnych, ustaw wprowadzających je i ustaw szczególnych, dotyczące przedmiotów, unormowanych w kodeksie zobowiązań, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. II. Pozostają w mocy przepisy ustaw szczególnych:

1) dotyczące przedmiotów, co do których kodeks zobowiązań odwołuje się do przepisów ustawy;

2) dotyczące zdolności zobowiązywania się;
3) dotyczące formy czynności prawnych;
4) uznające za nieważne czynności prawne;
5) dotyczące pełnomocnictw szczególnego rodzaju;
6) nakładające odpowiedzialność za cudze czyny;
7) dotyczące obowiązku naprawienia szkody;
8) przewidujące odpowiedzialność w charakterze spółdłużnika lub poręczyciela;
9) wyłączające dopuszczalność ugód;
10) zabraniające przelewu wierzytelności lub ograniczające skutki przelewu;
11) wyłączające wierzytelności od potrącenia;
12) nakładające na wierzyciela obowiązek przyjmowania spłaty częściowej lub spłaty przed terminem płatności albo nadające wierzycielowi prawo żądania zapłaty przed terminem;
13) upoważniające do złożenia lub nakazujące złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego;
14) wprowadzające szczególne terminy przedawnienia i sposoby przerwania lub zawieszenia przedawnienia oraz szczególne terminy zawite;
15) dotyczące prawa odkupu i pierwokupu;
16) dotyczące wypowiadania i rozwiązywania umów o pracę.

Art. III. Pozostają nadto w mocy ustawy:
1) o sprzedaży na raty;
2) o licytacji dobrowolnej;
3) o ochronie lokatorów i zapewnieniu czasowych mieszkań i pomieszczeń dla zwolnionych robotników rolnych;

4) o wywłaszczeniu;

5) o wykupie gruntów zajętych przez dzierżawców pod budynki;

6) o przerachowaniu zobowiązań, o innych udogodnieniach w stosunkach kredytowych, o zniżeniu oprocentowania i zmianie okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, o ulgach w spłacie pożyczek krótkoterminowych, o pożyczkach na odbudowę budynków zniszczonych wskutek działań wojennych;

7) o upadłości, zapobieganiu upadłości oraz o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych;

8) o umorzeniu (amortyzacji) dokumentów;

9) o dopuszczalnej wysokości odsetek umownych i o lichwie pieniężnej oraz o wysokości odsetek ustawowych;

10) o umowie o pracę szczególnych kategoryj pracowników, o pośrednictwie pracy i o ochronie pracy;

11) o załatwianiu zatargów zbiorowych między pewnemi kategorjami pracodawców i pracowników;

12) o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych;

13) o prawie górniczem i o prawie dotyczącem nafty, innych minerałów żywicznych i gazów ziemnych;

14) o ubezpieczeniach;

15) o prawie autorskiem, o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych i o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Art. IV. Pozostają w mocy ustawy dotyczące ustroju rolnego, w szczególności ustawy o scalaniu gruntów, o zniesieniu służebności, o ochronie

drobnych dzierżawców rolnych, o wykupie gruntów podiegających ustawie o ochronie drobnych dzierżawców rolnych, o likwidacji stosunków żelarskich na Spiszu, o wykonaniu reformy rolnej, o przymusowym wykupie na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskich osób nieobecnych, o powództwie cywilnem o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomość przymusowo wykupioną lub przejętą na rzecz Państwa, o likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących gruntów parcelowanych, o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców, o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, o rybołówstwie, o łowiectwie, o zagospodarowaniu lasów państwowych oraz ustawa wodna.

Art. V. Pozostają w mocy przepisy z dziedziny prawa handlowego, wekslowego i czekowego.

Art. VI. Przepisy kodeksu zobowiązań nie naruszają postanowień umów międzynarodowych.

Art. VII. Pozostają w mocy dotychczasowe przepisy, dotyczące:

1) sposobu i chwili przejścia prawa własności i innych praw rzeczowych na podstawie zobowiązań;

2) sposobu ujawniania w księgach hipotecznych (gruntowych) prawa odkupu, pierwokupu, najmu i dzierżawy, praw wynikających z umowy spółki i z umowy o dożywocie.

Art. VIII. Aż do wydania ustawy szczególnej o umowie o pracę nauczycieli stosuje się do umów o pracę nauczycieli przepisy kodeksu zobowiązań z następującemi zmianami:

1) Gdy czas trwania stosunku pracy nie jest w umowie oznaczony, pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę nauczycielowi domowemu najpóźniej na trzy miesiące naprzód na koniec kwartału kalendarzowego. Powyższy termin wypowiedzenia stosuje się do nauczyciela zatrudnionego w zakładzie naukowym o tyle tylko, o ile zwyczaj nie ustala korzystniejszego dla nauczyciela terminu wypowiedzenia.

W obu przypadkach stosuje się przepis art. 469 § 5 kodeksu zobowiązań.

2) W razie niemożności pełnienia pracy z ważnej przyczyny nauczyciel zatrudniony w zakładzie naukowym zachowuje prawo do wynagrodzenia. Jeżeli umowa nie zawiera korzystniejszych dla nauczyciela postanowień służy mu prawo do wynagrodzenia przez okres, ustalony zwyczajem, a w braku zwyczaju przez okres trzech miesięcy.

Art. IX. W przypadku, wymienionym w przepisie art. 445 § 3 kodeksu zobowiązań, termin wypowiedzenia układu zbiorowego, zawartego między pracodawcami a pracownikami rolnymi, wynosi trzy miesiące.

Art. X. § 1. Przepisów art. 458, 459 kodeksu zobowiązań nie stosuje się do:

1) pracowników, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 324);

2) pracowników umysłowych, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323);

3) pracowników zatrudnionych na statkach morskich oraz robotników portowych w Gdyni.

§ 2. Przepisów artykułów wymienionych co do wynagrodzenia skutkiem choroby i wypadku nie stosuje się ponadto do tych pracowników, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia, określonego ustawą z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznem (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 396) oraz do pracowników, objętych układami zbiorowemi.

Art. XI. § 1. Pozostają w mocy art. 721 i 722 kodeksu postępowania cywilnego.

§ 2. Uchyla się art. XXVI przepisów wprowadzających prawo o sądowem postępowaniu egzekucyjnem.

§ 3. Moc obowiązującą art. XIX przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego rozciąga się na obszar całego Państwa.

Art. XII. Art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 265) otrzymuje brzmienie następujące:

„Skarbowi Państwa służy prawo pierwokupu co do sprzedawanego przez właściciela zabytku ruchomego, bądź nieruchomego".

Art. XIII. Ustawą w rozumieniu kodeksu zobowiązań i niniejszych przepisów wprowadzających jest każdy przepis obowiązujący.

Art. XIV. Jeżeli dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, powołują się na uchylone przepisy kodeksów cywilnych lub ustaw szczególnych, bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cy-

wilnego, dotyczących przedmiotów, unormowanych w kodeksie zobowiązań, stosuje się odpowiedni przepis tego kodeksu.

Art. XV. Przedstawicielem ustawowym osoby, ograniczonej w zdolności do działań prawnych, jest w rozumieniu kodeksu zobowiązań również kurator i doradca.

Rozdział II.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu Napoleona.

Art. XVI. § 1. Uchyla się w tytule II księgi trzeciej kodeksu Napoleona art. 894, oraz dział IV o darowiznach między żyjącymi, czyli art. 931 — 966, z wyjątkiem art. 935, 937, 938, 942, 943, które nadal pozostają w mocy.

§ 2. Uchyla się tytuły III, IV oraz VI — XVI księgi trzeciej kodeksu Napoleona, czyli art. 1101 — 1386, 1582 — 2070, z wyjątkiem art. 1123, 1124, 1125 ustęp 1, 1138, 1141, 1166, 1251 p. 4, 1304 — 1312, 1314, 1340, 1583, 1595, 1686 — 1688, 1696 — 1698, które nadal pozostają w mocy.

Art. XVII. Art. 900 kodeksu Napoleona otrzymuje brzmienie następujące:

„W każdem rozporządzeniu testamentowem warunki niemożliwe, przeciwne prawu lub moralności poczytuje się za nienapisane".

Art. XVIII. Przepisy tytułu XX księgi trzeciej kodeksu Napoleona o przedawnieniu oraz art. 1304

tegoż kodeksu tracą moc w zastosowaniu do zobowiązań.

Art. XIX. § 1. Powództwo o nieważność lub o zerwanie umów, zdziałanych przez małoletnich i ubezwłasnowolnionych, przedawnia się z upływem lat dziesięciu.

§ 2. Bieg przedawnienia rozpoczyna się względem umów, zdziałanych przez małoletnich, od dnia pełnoletności, a względem umów, zdziałanych przez ubezwłasnowolnionych, od dnia zniesienia ubezwłasnowolnienia.

Art. XX. Prawo zastawu, przewidziane w art. 386, 412 i 544 kodeksu zobowiązań, wstępuje na miejsce przywileju z art. 7 punkty 2 i 6 prawa o przywilejach i hipotekach z r. 1825 i poczytuje się za przywilej. Tak samo poczytuje się za przywilej na szczególnej ruchomości (art. 7 prawa o przywilejach i hipotekach z r. 1825) prawo zastawu, przewidziane w art. 141 kodeksu zobowiązań; podlega ono co do pierwszeństwa przepisom art. 8 prawa o przywilejach i hipotekach.

Art. XXI. Art. 602 kodeksu zobowiązań nie stosuje się aż do czasu wydania jednolitego prawa hipotecznego.

Rozdział III.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austrjackiego.

Art. XXII. § 1. Uchyla się z oddziału pierwszego części drugiej kodeksu cywilnego austrjackiego §§ 343 i 471.

§ 2. Uchyla się oddział drugi części drugiej oraz rozdziały I — III części trzeciej kodeksu cywilnego austrjackiego, czyli §§ 859 — 1450, z wyjątkiem §§ 951, 952, 956, 1024, 1217 — 1266, 1278 — 1283, 1288 — 1292, 1368 — 1374, 1382, 1443 i 1446, które nadal pozostają w mocy.

§ 3. Uchyla się §§ 131, 151 i 187 noweli III do kodeksu cywilnego austrjackiego (rozporządzenie cesarskie z dnia 19 marca 1916, Dz. u. p. austr. Nr. 69), jako też wszystkie przepisy tej noweli, odnoszące się do uchylonych obecnie przepisów kodeksu cywilnego austrjackiego.

Art. XXIII. Przepisy rozdziału IV części trzeciej kodeksu cywilnego austrjackiego o przedawnieniu i zasiedzeniu tracą moc w zastosowaniu do zobowiązań.

Art. XXIV. § 1. Uchyla się rozporządzenie cesarskie z dnia 12 października 1914 o lichwie (Dz. u. p. austr. Nr. 275).

§ 2. Uchyla się ordynację o zaskarżaniu czynności prawnych (zaczepną), wydaną rozporządzeniem cesarskiem z dnia 10 grudnia 1914 (Dz. u. p. austr. Nr. 337) z wyjątkiem § 20.

§ 3. Z ordynacji konkursowej, wydanej tem samem rozporządzeniem cesarskiem, uchyla się §§ 9, 28, 29, 32, 34, 35, 36, 38, 39 ust. 2 i 3, § 40 i 42, oraz z ordynacji układowej, wydanej tem samem rozporządzeniem cesarskiem, uchyla się § 9; zamiast uchylonych przepisów stosuje się przepisy kodeksu zobowiązań.

Art. XXV. Uchyla się:

1) art. XI p. 1 ustawy zaprowadzającej austr. procedurę cywilną z dnia 1 sierpnia 1895 (Dz. u. p. austr. Nr. 112) oraz §§ 560, 568 i 569 austr. procedury cywilnej z 1 sierpnia 1895 (Dz. u. p. austr. Nr. 113), utrzymane w mocy przez art. XXV przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

2) rozporządzenie austrjackiego ministerstwa sprawiedliwości z dnia 21 lipca 1858 o przedawnieniu pretensyj, ustalonych wyrokiem, ugodą lub umową, będącą tytułem egzekucyjnym (Dz. u. p. austr. Nr. 105);

3) dekret kancelarji nadwornej z dnia 10 kwietnia 1839 o przedawnieniu roszczeń czeladzi o wynagrodzenie (Zb. u. sąd. Nr. 355);

4) § 13 ustawy z dnia 1 kwietnia 1875 o organizacji giełd (Dz. u. p. austr. Nr. 67), utrzymany w mocy przez § 38 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1924 r. o organizacji giełd (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 23, poz. 209);

5) dekrety nadworne z dnia 10 kwietnia 1837 (Zb. u. sąd. Nr. 189) i z dnia 5 listopada 1819 (Zb. u. sąd. Nr. 1621).

Art. XXVI. Aż do wydania rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, przewidzianego w art. 332 i 333 kodeksu zobowiązań, pozostają w mocy przepisy rozporządzenia austrjackiego Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa z dnia 10 listopada 1916 w sprawie okresów domniemania przy wadach zwierząt (Dz. u. p. austr. Nr. 384).

Rozdział IV.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego niemieckiego.

Art. XXVII. § 1. Uchyla się z księgi pierwszej kodeksu cywilnego niemieckiego § 105 ustęp 2, 116—118, 125 — 134, 138 — 141, 145 — 155, 157 — 175, 177 — 180, 182 — 193, 227 — 231. Na miejsce przepisów, zawartych w tych paragrafach, wchodzą odpowiednie przepisy kodeksu zobowiązań.

§ 2. Przepisy §§ 119 — 124, 142 — 144, 181, 194 — 225 kodeksu cywilnego niemieckiego tracą moc w zastosowaniu do zobowiązań.

§ 3. Uchyla się księgę drugą kodeksu cywilnego niemieckiego, czyli §§ 241 — 853, z wyjątkiem §§ 313, 411, 456 — 458, 741 — 758, 794 ustęp 1, 797 zdanie drugie, 799, 800, 809 — 811, 828, 839 i 841, które nadal pozostają w mocy.

§ 4. Uchyla się z księgi trzeciej kodeksu cywilnego niemieckiego § 908.

Art. XXVIII. § 312 ustęp 2 kodeksu cywilnego niemieckiego otrzymuje brzmienie następujące:

„Umowa, jaką zawierają między sobą przyszli spadkobiercy ustawowi o ustawową część spadku lub o zachowek jednego z nich, powinna być pod nieważnością zawarta w formie aktu notarjalnego".

Art. XXIX. Pozostają w mocy dotychczasowe przepisy, określające odpowiedzialność Skarbu Państwa za urzędnika w przypadkach, przewidzianych w § 839 kodeksu cywilnego niemieckiego.

Art. XXX. Z pruskiej ustawy wykonawczej do niemieckiego kodeksu cywilnego z dnia 20 września 1899 (Zbiór ustaw prusk. str. 177) uchyla się art. 10, 14, 15 §§ 2 — 10 oraz art. 88.

Art. XXXI. Uchyla się ustawę o zaskarżaniu działań prawnych dłużnika poza postępowaniem upadłościowem z dnia 21 lipca 1879 (Dz. u. Rzeszy, 1879 r., str. 277) wraz ze zmianami, zawartemi w ustawie wprowadzającej ustawę w przedmiocie zmiany postępowania upadłościowego z dnia 17 maja 1898 (Dz. u. Rzeszy, 1898 r., str. 248), w redakcji obwieszczenia Kanclerza Rzeszy z dnia 20 maja 1898 (Dz. u. Rzeszy, 1898 r., str. 709), z wyjątkiem § 13, który utrzymuje się w mocy.

Art. XXXII. W art. LIII przepisów wprowadzających prawo o sądowem postępowaniu egzekucyjnem skreśla się przytoczone w tymże artykule §§ 274 ust. 2, 322 ust. 3, 771 i 772 kodeksu cywilnego.

Art. XXXIII. Aż do wydania rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, przewidzianego w art. 332 i 333 kodeksu zobowiązań, pozostają w mocy przepisy rozporządzenia cesarskiego z dnia 27 marca 1899 o wadach głównych i okresach rękojmi w handlu bydłem (Dz. u. Rzeszy, 1899 r., str. 219).

Art. XXXIV. Aż do czasu wejścia w życie na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U

R. P. Nr. 40, poz. 334) w brzmieniu ustawy z dnia 22 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 228) zawiesza się moc obowiązującą art. 465 kodeksu zobowiązań na tym obszarze.

Rozdział V.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zwodu Praw.

Art. XXXV. § 1. W tomie X cz. 1 Zwodu Praw uchyla się w szczególności:

a) z księgi drugiej art. 568 — 572, 574, 644 — 681, 684 — 689, 700 — 703, 710, 909, 917, 919;

b) z księgi trzeciej art. 973 — 977, uw. 2 do 1259, 1379, 1380, 1384, 1385, 1389, 1425—1428, 1464—1467, 1511, 1513 — 1521.

§ 2. Uchyla się księgę czwartą tomu X cz. 1 Zwodu Praw, czyli art. 1528 — 2334, z wyjątkiem art. 1554, 1587, 1627 — 1653, 1663 — 1678, 1705[1] z załącznikiem, 1711, 1712, 2199.

Art. XXXVI. Pozostaje w mocy rozporządzenie Komisarza Naczelnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego z dnia 19 maja 1920 r. w przedmiocie uchylenia ograniczeń w rozporządzaniu dobrami nieruchomemi z tytułu ich charakteru rodowego (Dz. Urz. Z. W. i F. P. Nr. 10, poz. 136).

Art. XXXVII. Do czasu wejścia w życie rozporządzeń Rady Ministrów, przewidzianych art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1933 r. o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 19,

poz. 127), pozostają w mocy z tomu X cz. 1 Zwodu Praw: art. 1563, 1576 i 1588, oraz ustawa o przedsiębiorstwach i dostawach dla Skarbu, wyd. r. 1900 i kontyn. r. 1912 i 1913.

Art. XXXVIII. Przepisy o przedawnieniu, zawarte w tomie X cz. 1 Zwodu Praw, tracą moc w zastosowaniu do zobowiązań.

Rozdział VI.

Przepisy przejściowe.

Art. XXXIX. Do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, stosuje się nadal prawo dotychczasowe, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. XL. § 1. Do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, stosuje się przepisy tego kodeksu, jeżeli chodzi o ocenę skutków prawnych zdarzeń, zaszłych po wejściu w życie kodeksu, a nie związanych z istotą stosunku prawnego.

§ 2. W szczególności do tych zobowiązań stosuje się przepisy kodeksu zobowiązań o przejściu praw i obowiązków, o odnowieniu, o potrąceniu, o skutkach niemożliwości świadczenia, o wygaśnięciu lub zmianie zobowiązań ze względu na nadzwyczajne wypadki, jeżeli zdarzenie, powodujące tego rodzaju skutki, nastąpiło po wejściu w życie kodeksu zobowiązań.

§ 3. Przepisy nowego kodeksu o skutkach niewykonania zobowiązań i o zwłoce wierzyciela stosuje się do zobowiązań, powstałych przed wejściem

w życie kodeksu, jeżeli niewykonanie zobowiązania lub zwłoka wierzyciela nastąpiły po wejściu w życie tego kodeksu.

Art. XLI. Na obszarach mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austrjackiego i kodeksu cywilnego niemieckiego do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, nie stosuje się przepisów, zawartych w artykułach 111 i 223 tego kodeksu.

Art. XLII. Przepisy kodeksu zobowiązań stosuje się do istniejących już zobowiązań:

1) z umów najmu, dzierżawy i o pracę po upływie roku od wejścia w życie kodeksu;

2) z umów spółki, jeżeli spółkę po wejściu w życie kodeksu wyraźnie lub milcząco przedłużono, albo jeżeli spólnicy jednomyślną uchwałą oświadczą, że pragną, aby ich stosunek podlegał odtąd kodeksowi zobowiązań, — począwszy od dnia przedłużenia spółki lub powzięcia uchwały.

Art. XLIII. Do zobowiązań, powstałych przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, a w dniu tym według dotychczasowych przepisów jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu, jednak z następującemi ograniczeniami:

1) początek, zawieszenie i przerwanie przedawnienia ocenia się według dotychczasowego prawa, o ile chodzi o czas przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań;

2) jeżeli termin przedawnienia według kodeksu zobowiązań jest krótszy, niż według dotychczasowego prawa, bieg przedawnienia rozpoczyna się

z chwilą wejścia w życie kodeksu; jeżeli jednak przedawnienie, rozpoczęte przed wejściem w życie kodeksu, nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu przedawnienia, określonego w prawie dotychczasowem, wcześniej, przedawnienie następuje z tym wcześniejszym terminem.

Art. XLIV. Przepisy artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do terminów ustawowych, nie będących terminami przedawnienia.

Art. XLV. Prawo odkupu, zastrzeżone zgodnie z dotychczas obowiązującem ustawodawstwem na czas dłuższy, niż to jest dopuszczalne według kodeksu zobowiązań, pozostaje w mocy aż do upływu umówionego czasu trwania.

Art. XLVI. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe, czy też kodeks zobowiązań, stosuje się kodeks zobowiązań.

Rozdział VII.

Zmiany w przepisach o opłatach stemplowych.

Art. XLVII. W ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 41, poz. 413), wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 90 po słowach „z wyjątkiem dokumentów przewozowych (art. 92 i 93)" umieszcza się słowa „oraz pism, stwierdzających umowę o przechowanie (art. 95) lub depozyt nieprawidłowy (art. 118)".

2) W art. 91 po p. 5 dodaje się ustęp:

„Przez umowę w p. 1) wymienioną rozumie się umowę, na mocy której pracownik podlega w czasie wykonywania umowy stałemu nadzorowi i kierownictwu służbodawcy".

3) Nagłówek rozdziału siedemnastego otrzymuje brzmienie: „Pisma, stwierdzające umowę o przechowanie.".

4) W art. 95 słowa: „przyjęcie na skład" zastępuje się słowem: „przechowanie".

5) W art. 105 ustęp pierwszy uzupełnia się zdaniem drugiem:

„Za kapitał zakładowy w rozumieniu artykułu niniejszego uważa się wkłady spólników z wyjątkiem polegających na wykonywaniu pracy, a co do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością również dopłaty."

6) W art. 115 w ustępach 1 i 2 wyrazy: „udzielenie pożyczki" zastępuje się wyrazem: „pożyczkę".

7) W art. 116 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie następujące: ...„Opłacie stemplowej w wysokości 0,3% od sumy zobowiązania podlegają obligi, stwierdzające pożyczkę, jeżeli daje ją gminna kasa pożyczkowo - oszczędnościowa lub instytucja drobnego kredytu.".

8) W art. 120 p. 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„3) obligi, stwierdzające pożyczkę w listach zastawnych lub obligacjach fundowanych, jeżeli pożyczkę daje instytucja emitująca te listy lub obligacje;".

9) W art. 120 p. 6 otrzymuje brzmienie następujące:

„6) Obligi, zawierające zobowiązanie do zwrotu stypendjum zwrotnego lub pożyczki bezprocentowej w myśl ustawy z dnia 18 marca 1933 r. o państwowych stypendjach oraz innych formach pomocy dla młodzieży szkół wyższych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 207);".

10) W art. 120 ustęp ostatni otrzymuje brzmienie następujące:

„Minister Skarbu może zwolnić od opłat obligi, stwierdzające pożyczkę pod zastaw przedmiotów już używanych, jeżeli pożyczkę daje zakład zastawniczy, na zysk nieobliczony, jak również stwierdzające pożyczkę nieoprocentowaną, jeżeli ją daje zrzeszenie, którego działalność nie jest obliczona na zysk.".

Art. XLVIII. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 339) ustęp ostatni art. 28 otrzymuje brzmienie następujące:

„Obligi, stwierdzające pożyczkę, którą daje komunalna kasa oszczędności, podlegają opłacie stemplowej w wysokości 0,3% od sumy zobowiązania.".

Rozdział VIII.

Przepisy końcowe.

Art. XLIX. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. L. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1934 r.

SKOROWIDZ

do kodeksu zobowiązań i przepisów wprowadzających kodeks zobowiązań.

(Cyfry arabskie oznaczają artykuły kodeksu zobowiązań, cyfry rzymskie — artykuły przepisów wprowadzających).

Ajent
giełdowy 522
handlowy 522

Akordowe wynagrodzenie 451, 456

Akt notarjalny 114, 178, 358, 600, XXVIII

Alimentacja 162, 259, 608

Analfabeta 114

Autorskie prawo III
do dzieła konkursowego 106

Bezprawie ob. czyn, groźba, zamach

Bezskuteczność
czynności, zdziałanych na szkodę wierzycieli 288, 292
odwołania przyrzeczenia publicznego 104
umowy, postanawiającej, że świadczenie określi osoba trzecia 59

Bilans 454

Bilansowe 453

Błąd
co do pobudki 36, 39
co do ważności czynności prawnej 622
istotny co do treści oświadczenia 37, 39
niewyprowadzenie z błędu 40
posłańca 44
przy ugodzie 622
uchylenie się od skutków błędu 38, 43
wywołanie błędu 39, 40

Brak
pełnomocnictwa 101
staranności 505, 528
utrzymania budynku 151
zdolności do działań ob. zdolność
Budowa 151
Budynek 151, 408
Bydło 332, XXXIII
Cel
gospodarczy 546
likwidacji spółki 580, 586
niegodziwy 131
prawa 135
renty 593
spółki 576
świadczenia 129
umowy 55, 107, 251, 252, 306
zobowiązania 267
Cena
bieżąca 235
brak określenia 298
giełdowa 235, 296
materjału 497
obniżenie 310, 315, 317
odkupu 341
określenie 296, 297
przyjęta w obrocie 298
rynkowa 160, 235, 296, 611
rzeczy złożonej do depozytu 235
umówiona sprzedaży 611
ustalenie przez sędziego 297
wkładów do spółki 588
zwrot 316
zwykła 298
Cennik 73
Choroba
dożywotnika 599
pracownika 458, 462, 463
psychiczna 138
Chwila
dojścia oświadczenia woli do drugiej strony 30
nieodpowiednia 534

Chwila
oddania dzieła 489
przelewu 312
ustąpienia spólnika 575
wniesienia wkładu 588
zapłaty 210, 211
Ciało ob. uszkodzenie ciała
Ciągły stosunek prawny 71
Cierpienie fizyczne 165
Ciężary
na rzeczy sprzedanej 304, 305
publiczno-prawne nieruchomości 311
Czas
nieodpowiedni 513
nieoznaczony trwania dzierżawy 402, 405
„ „ najmu 370, 372
„ „ spółki 572, 576
obejrzenia rzeczy kupionej 339
oznaczony trwania dzierżawy 402, 404
„ „ najmu 370, 371
„ „ spółki 572, 574
„ „ stosunku pracy 466
poszukiwania pracy 475
prawa odkupu 340, XLV
próby rzeczy kupionej 339
spełnienia świadczenia 264
wydania przedmiotu sprzedaży 296, 300, 307
wypłaty pożyczki 437
zawarcia umowy 70
zwrotu depozytu nieprawidłowego 545
„ pożyczki 437, 439
życia najemcy lub wynajmującego 389
„ pracodawcy lub pracownika 443, 468
Czek 265
Czekowe prawo ob. prawo czekowe
Cześć ob. obraza czci
Częściowy
czynsz 375
świadczenie 222, 225
„ wzajemne 267
wykonanie zobowiązania 85, 252, 267
zapłata 181

Członek rodziny poszkodowanego 166
Czyn
bezprawny 153
cudzy 142 — 147, 11
dłużnika 201
„ solidarnego 13
niedozwolony 134 — 167, 218, 242
nierządny 165
przeciwny dobrym obyczajom 132
przestępny 366
samowolny osoby trzeciej 379
stanowiący naruszenie obowiązków rodzinnych 366
własny 134 — 141
zabroniony 132
źródło zobowiązań 1
Czynienie 2, 247
Czynność
dokonana przez spólników 571, 582
nagła 552
o celu niegodziwym 131, 132
Czynność prawna
forma 11
nieważność 622
pozorna 35
rzeczywista 34, 35
ze zbywcą wierzytelności 173
zlecenie 499
Czynność
procesowa 286
prowadzącego cudze sprawy 116
przekraczająca zakres zarządu 95
spółki 552, 576
zachowawcza przy prawie warunkowem 47
zakazana 131
zdziałana przez dłużnika głównego 632
zlecona 498
Czynsz
dzierżawy 282, 402, 417
najmu 282, 370, 372, 375, 383, 387, 388, 401
Ćwiczenia wojskowe 458, 460

Danie
jako przedmiot świadczenia 2
pieniędzy 223
rzeczy oznaczonej co do gatunku 209
" " " " tożsamości 208
Darmo rozporządzenie korzyścią z cudzego majątku 125
Darowizna 354 — 369, XVI
forma 358
istota 354
obowiązki darczyńcy 359 — 361
odwołanie 364 — 368
pełnomocnictwo 95
przedmiot 356
renty 596
świadczenie, obciążające obdarowanego 354, 362, 363
unieważnienie 369
Data urzędownie zaświadczona 399
Depozyt
nieprawidłowy 545
sądowy 5, 175, 222, 228, 232 — 236, 537, 586, II
Dniówkowe wynagrodzenie 451
Dobra wiara 35, 48, 107, 135, 189, 205, 269, 470, 490, 521, 623
tłumaczenie oświadczenia woli 107
wykonanie zobowiązania 189
wykonywanie prawa 135
Dobre obyczaje 49, 55, 56, 118, 132, 448
czyn przeciwny 132
umowa przeciwna 55, 56
warunek przeciwny 49
Dobro
cudze 121, 139
własne 139
Dobrowolna
licytacja III
spełnienie świadczenia 131
wykonanie umowy 101
zapłata odsetek 88
zwrot dokumentu 222
Dochodzenie wierzytelności
przerwanie przedawnienia 279
Dochody zmarłego 162

Dodatkowe
należności 224
odszkodowanie 248
zastrzeżenie umowne 74 — 90
Dokument
dotyczący wierzytelności przelanej 169
" " spłaconej 180
na okaziciela 171, 172, 225 — 229
pełnomocnictwa 99
piśmienny co do długu 187
pracownika 474
umorzenie (amortyzacja) III
zwrot 222, 223
Dom
składowy 537
zajezdny 285
Domniemanie 7, 11, 109, 188, 222, 224, 264, 334, 394, 547, 566, 587
Domowa wspólnota
przyjęcie dożywotnika 599
Domownik
przyjęcie pracownika w poczet 462, 464
Doradca XV
Dostarczanie
dożywotnikowi mieszkania, utrzymania i żywności 599
płodów rolniczych lub leśnych 285, 286
środków utrzymania darczyńcy 365
towarów 285, 286
Dostawy na rzecz Skarbu Państwa XXXVII
Dowody roszczeń, będących przedmiotem ugody 623
Dowód ze świadków 110
Dozorca przedmiotu świadczenia 232
Dożywocie 599 — 608, VII
forma 600
istota 599
rozwiązanie umowy 605
usługi dożywotnika 604
wpis praw 601, 602, VII
zamiana na rentę 605, 607
Droga 408
Działalność sprzeczna z interesami spółki 562

Działanie
dłużnika 240
innej osoby za dłużnika 241
powodujące szkodę 157
w cudzem imieniu 93
w imieniu spółki 555
Dzieci
przedawnienie wierzytelności przeciw rodzicom 277
Dzieło — (umowa o dzieło) 478 — 497
istota 478
obowiązki przyjmującego zamówienie 480 — 485
„ zamawiającego 489 — 495
odstąpienie od umowy 486, 496
rozwiązanie umowy 496 — 497
śmierć strony 497
umowa ryczałtowa 490
„ z kosztorysu 491
utrata dzieła 493
wady „ 486 — 488
Dzieło konkursowe 106
Dzień
płatności renty 594
świąteczny 199
ustania obowiązku płacenia renty 594
wymagalności sumy w pieniądzach zagranicznych 211
zapłaty „ „ „ „ 211
Dzierżawa 402 — 418, XLII
czas trwania 405
forma 404
gruntów pod budynki III
gruntów rolnych 408, 409, 412, 413, 416, IV
istota 402
obowiązki dzierżawcy 407 — 411
„ wydzierżawiającego 406, 408
poddzierżawa 418
prawo zastawu wydzierżawiającego 412
termin płatności czynszu 410
wypowiedzenie 413
zakończenie 413 — 417
Egzekucja
z ruchomości spólnika 574
z wynagrodzenia pracownika 444

Elektryczność 152, 381
Forma
czynności prawnej II
niezachowanie formy 109, 110
oświadczenia woli 109 — 114
pełnomocnictwa 96
piśmienna 110 — 112
pokwitowania 220
umowy przyrzeczonej 62
Fundusze publiczne 460
Gatunek
pieniędzy 210
rzeczy 209, 246, 254, 430, 436, 545
Gaz 152, 381
ziemny III
Giełda 612 ob. ajent, cena, umowa
Godność osobista pracownika 449
Gospodarka prawidłowa 407, 409, 413, 414, 416
Goszczenie 544
Gość 285, 538, 542 — 544
Gotowość
pracownika do pracy 455, 456
wykonania czynności 501
„ dzieła 492
Górnicze prawo ob. prawo górnicze
Gra 610 — 612
umowa różnicowa 611
zatwierdzona przez państwo 612
Gratyfikacja 453
Groźba bezprawna 41, 43
Grunt
rolny 408, 409, 412, 413, 416
zajęty pod budynki III
Grzeczność ob. przewóz osób
Gwałt 165
Handlowy ob. ajent, prawo, przepis, zwyczaj
Hipoteka 299
Hotel 285, 538, 543, 544
Inspektor pracy 279, 475
Instytucja, wskazana przez poszkodowanego 165, 166

Interes
dłużnika 220
kupującego 327
pracodawcy 448
publiczny 362
spółki 562
sprzedawcy 329
stron 269, 491
Inwentarz żywy i martwy 406, 407, 409, 412, 415
Istota zobowiązania 2
Jadłodajnia 285
Jakość rzeczy 254, 430, 436, 545
Jednomyślność uchwał spólników 553, 573, 576, 583, 584, XLII
Jednorazowe odszkodowanie 164
Kapitalizacja
odsetek 249, 287
renty 164
zaległych świadczeń 287
Kapitał 224, 507
Kąpielowy zakład 543
Klęska żywiołowa 269, 411
Kobieta 165
Kodeks postępowania cywilnego XI
Komornik 293
Komunikacja ob. środek mechaniczny komunikacji
Konieczność przekroczenia kosztorysu 491
Konkurencja nieuczciwa III
Konkurs 106
Kontramarka 230
Koń 332
Korzystanie z wyrządzonej szkody 136
Korzyść
osoby, której sprawy ktoś prowadzi 115, 117
spodziewana 157
utracona 162
z majątku innej osoby 123, 124
z odwrócenia niebezpieczeństwa 122
z rzeczy sprzedanej 561

Kosztorys 491
Koszt
leczenia poszkodowanego 161, 162
naprawy rzeczy najętej 374
odbioru i przesłania rzeczy sprzedanej 303
pogrzebu dożywotnika 599
„ poszkodowanego 162
pokwitowania 220
poprawienia lub wykończenia dzieła 485
procesu co do rzeczy sprzedanej 317
przechowania rzeczy sprzedanej 329
przesłania sumy pieniężnej 191
robót 490
utrzymania i żywienia zwierzęcia zajętego 141
utrzymywania rzeczy użyczonej 425
wydania rzeczy sprzedanej 303
zachowania rzeczy 235, 236
złożenia do depozytu sądowego 236
zmian w rzeczy najętej 381
Koza 332
Kredyt 629, III
Krewny poszkodowanego 162
Kruszec szlachetny 436
Krytyczne położenie ob. wyzyskanie krytycznego położenia
Krzywda moralna 157, 165, 166
Krzywdzące określenie świadczenia przez osobę trzecią 59
Księga hipoteczna (gruntowa) 299, 343, 399, 401, VII
Księgi pracodawcy 452
Kupiec
przedawnienie wierzytelności 285
Kuratela 277
Kurator XV
Kurs
kruszcu 437
pieniędzy 211
„ zagranicznych 437
Lasy państwowe ob. zagospodarowanie lasów państwowych
Leczenie ob. koszt leczenia
Lekkomyślności wyzyskanie 42
Lichwa ob. wyzysk
pieniężna III

Licytacja dobrowolna III
Likwidacja
spółki 575, 579 — 591
stosunków żelarskich na Spiszu IV
umów dzierżawnych co do gruntów rozparcelowanych IV
Likwidator spółki 583 — 585
Lokator ob. najem, ochrona lokatorów
Losowanie, zarządzone lub zatwierdzone przez państwo 612
Łowiectwo IV
Majątek
nabycie 188
spółki 548, 549, 565, 567, 575, 579 — 581
Małoletni 165, XIX
Małżeństwo 277
Małżonek 277, 391, 599
Masa upadłości 582, 643
Materjał
do wykonania dzieła 481 — 483, 485, 493
wybuchowy 152
Mąż zaufania 152
Miejsce
na rzeczy w hotelu 539
płatności długu 255
siedziby przedsiębiorstwa dłużnika 190
„ „ wierzyciela 191
spełnienia świadczenia 190, 264
wydania przedmiotu sprzedaży 296, 300
wypłaty pożyczki 437
zamieszkania dłużnika 190
„ sprzedawcy 324, 335
„ wierzyciela 191, 237
„ zastępcy przyjmującego zlecenie 503
zapłaty 210, 211
zawarcia umowy 70
zwrotu depozytu nieprawidłowego 545
rzeczy przechowywanej 535
Mienie
szkoda na mieniu 152
Mieszkańcy 380, 382

Mieszkanie
dostarczanie gościom 285
dostarczanie robotnikom rolnym III
dożywotnika 599
pracownika 461
Minerały żywiczne III
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych i Minister Sprawiedliwości ob. rozporządzenie
Mocodawca 97 — 99
Moralna krzywda ob. krzywda moralna
Most 408
Nabywca
majątku 188
nieruchomości 183, 599
przedsiębiorstwa 188
wierzytelności 169, 170, 173, 174
zakładu pracy 476
Nadanie klauzuli wykonalności 279
Nadpłata odsetek 89
Nadużycie
prawa 135
stosunku zależności 165
Nadzór
nad osobą 142, 143
nad zwierzęciem 148
Naftowe prawo ob. prawo naftowe
Nagroda 104, 105
konkursowa 106
Najem 370 — 401, 403, 559, XLII
czas trwania 371, 372
forma 371
istota 370
naprawa rzeczy najętej 373, 374, 380, 383
nieruchomości 371, 372
odstąpienie od umowy 382, 383, 388
podnajem i odstąpienie używania rzeczy 398
pomieszczenia 371, 372, 376, 380, 382, 383
prawo zastawu wydzierżawiającego 386, 387
przedłużenie 393
przeniesienie służbowe najemcy — urzędnika 392
przeszkody ze strony osób trzecich w wykonywaniu praw najemcy 379
śmierć wynajmującego lub najemcy 391

Najem
wady rzeczy najętej 375 — 378
wypowiedzenie 389, 390
zakończenie najmu i skutki zakończenia 389 — 397
Nakłady
na przechowanie rzeczy 530
na rzecz niesłusznie uzyskaną 126
„ „ sprzedaną 317
„ „ użyczoną 425
prowadzącego cudze sprawy bez zlecenia 119
przyjmującego zlecenie 508, 509, 512
Nakłonienie do wyrządzenia szkody 136
Należność dodatkowa 224
Napastnik 139
Napój odurzający 138
Naprawa
budynku 383
dzieła 486
przedmiotu dzierżawy 408
rzeczy najętej 373, 374, 380, 383
Naprawienie szkody
majątkowej 157
przez przywrócenie do poprzedniego stanu 159
przez ukrywającego niezdolność do działań 55
w razie niemożliwości zwrotu rzeczy 79
„ „ nienależnego świadczenia 133
wyrządzonej czynem niedozwolonym 242, 283
„ czynem własnym 134
„ przez inną osobę 142, 143
„ „ nadużycie prawa 135
„ „ niewykonanie zobowiązania wzajemnego 253
„ „ odwołanie lub wypowiedzenie zlecenia 512, 513
„ „ osobę działającą w cudzem imieniu 101
„ „ pracownika 471
„ „ rzecz użyczoną 421
„ „ spóźnione zawiadomienie poręczyciela o zwłoce dłużnika głównego 633
„ „ ukrycie niemożliwości świadczenia 57
„ „ zderzenie środków komunikacji 154
„ „ zwierzę 141
wywołanej zwłoką wierzyciela 239

Naruszenie
ciężkie obowiązków przez prowadzącego sprawy spółki 557
ciężkie obowiązków rodzinnych 366
substancji rzeczy najętej 381
Narzędzie pracy 461, 481
Następca wierzyciela 205
Następstwa normalne działania lub zaniechania 157
umowy 60
Nastręczenie sposobności do zawarcia umowy 517, 518
Natura
rzeczy 66, 306, 422, 424, 427, 525, 595
stosunku 448
świadczenia 480
zobowiązania 190, 251, 252, 267
Nauczyciel VIII
Nauka 285, 477
Niebezpieczeństwo
grożące 41
odwrócenie 121, 122, 140
przesłanie sumy pieniężnej 191
spełnienia świadczenia przed przyjęciem oferty 69
utraty i uszkodzenia rzeczy sprzedanej 304
zatrzymania rzeczy wniesionych 387
zawalenia się budynku 151
Nieczynienie 2, 247
Niedbalstwo 135
rażące 121, 160, 360, 540 — 542
Niedobór spółki 575, 591
Niedojście umowy do skutku 69
Niedołęstwo 42
Niedopuszczalność dochodzenia sądowego ob. termin zawity
dochodzenia wierzytelności z gry lub zakładu 610
Niedorozwój psychiczny 138
Niedostatek darczyńcy 365
Niedoświadczenie 42
Niedziela 199
Niegodziwość czynności prawnej 131, 132

Niemożliwość
osiągnięcia celu spółki 576
„ „ zobowiązania 251
przywrócenia do stanu poprzedniego 119
świadczenia 26, 27, 267, XL
treści umowy 56, 57
warunku 49
wykonania umowy 75
„ zobowiązania 252
zarachowania zadatku 75
zwrotu przedmiotu świadczenia 79
Niemożność
pełnienia pracy przez nauczyciela VIII
„ „ „ pracownika 459
Nienależne świadczenie 128 — 133
Nienależyte wykonanie zobowiązania 83, 239
Niepewność co do roszczeń 621, 622
Niepiśmienny 113, 114
Niepodzielność
prawa odkupu 344
„ pierwokupu 350
zobowiązania 3 — 7
Nieprzytomność 31
Nieprzyzwoite zachowanie się 382
Nieruchomość 299, 327, 371, 372, 599, 601
przymusowo wykupiona lub przejęta na rzecz Państwa IV
ziemska osoby nieobecnej IV
Nierządny czyn ob. czyn nierządny
Niesłuszne zbogacenie 123 — 127, 133, 363, 368
Niestawiennictwo stron 280
Nieurodzaj 269
Nieważność
czynności prawnej II
długu 626
dokumentu na okaziciela 226
ogłoszenia konkursu bez terminu 106
ograniczenia lub wyłączenia odpowiedzialności utrzymujących hotele 538
ograniczenia lub wyłączenia odpowiedzialności za szkody, wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody 155

Nieważność
ograniczenia lub wyłączenia rękojmi przy sprzedaży 308
oświadczenia woli 31, 33, 34, 49, 109, 110, 112
pełnomocnictwa 96
postanowienia umowy spółki 551, 572, 573, 578, 585
„ wyłączającego wymówienie długu 90
„ „ zmniejszenie odszkodowania umownego 85
układu zbiorowego 445
umowy 56
„ indywidualnej 445
„ o dożywocie 599
„ o spadek 58
„ zawartej przez małoletniego lub ubezwłasnowolnionego XIX
„ zawartej przez pełnomocnika 97
wyłączenie odpowiedzialności za rozmyślną szkodę 240
zobowiązania 130
zrzeczenia się prawa odwołania lub wypowiedzenia zlecenia 512
zrzeczenia się wynagrodzenia za pracę 442, 460
Niewdzięczność obdarowanego 366, 367
Niewspółmierność wynagrodzenia za pośrednictwo 519
Niewykonalność
zawiadomienia o sprzedaży rzeczy, której dotyczy prawo pierwokupu 346
zobowiązania solidarnego 14
Niewykonanie
prawa odkupu 344
„ pierwokupu 350
umowy 74
zobowiązania 82, 85, 239 — 253
przez dłużnika głównego 625
wzajemnego 251 — 253
zawarcia umowy 62
Niewypłacalność dłużnika 201
nowego 184
solidarnego 18
spólnika 591
Niezawarcie przyrzeczonej umowy 62
Niezbywalność prawa odkupu 344
pierwokupu 350

Niezdolność do działań prawnych 53, 54, 514
„ „ pracy 497
Niezgłoszenie wierzytelności do masy upadłości 643
Niezupełność obszaru sprzedanej nieruchomości 327
Nocleg 461
Notarjusz 113, 178, 293
Obawa niebezpieczeństwa 41, 43
pogorszenia rzeczy sprzedanej 329
Obciążenie majątku przyszłego użytkowaniem 356
nieruchomości 95
nieruchomości sprzedanej 299
obdarowanego obowiązkiem spełnienia świadczenia 354
prawa nabytego mimo zastrzeżenia odkupu 342
przedmiotu sprzedaży 315
„ świadczenia 79
majątku przyszłego użytkowaniem 356
Oberwanie się budynku 151
Obieg prawny 210
Obliczanie terminów 195 — 199
Obliczenie należności pracownika 452, 454
Obniżenie ceny odkupu 341
czynszu dzierżawy 411
najmu 383
sprzedaży 310, 315, 325, 331
stopy odsetek 90
wynagrodzenia za dzieło 486
„ „ pośrednictwo 519
Obowiązek alimentacyjny 364, 365
moralny 131, 355
Obraza czci 165
Obrona konieczna 139
Obrót uczciwy 107, 240, 521
Obszar oznaczony nieruchomości 320
Ocena dzieła konkursowego 106
Ochrona drobnych dzierżawców rolnych IV
lokatorów III
pracy III
rzeczy najętej 397
wynalazków, wzorów i znaków towarowych III
zakłóconego posiadania najemcy 379
Odbiorca przekazu 613 — 618, 620

Odbiór długu 222
dzieła 493, 495
kapitału 224
pożyczki 178
przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego 234
rzeczy przechowywanej 532, 534
Odbudowa budynku wydzierżawionego 408
rzeczy najętej 373
Oddanie budynku 488
dzieła 489, 495
na przechowanie 423
nieruchomości w posiadanie 602
rzeczy najętej 400
rzeczy przechowywanej innej osobie 527, 529
„ użyczonej innej osobie 422, 424, 427
Odebranie pożyczki oprocentowanej 434
pożyczki pieniężnej 431
rzeczy kupionej 337, 339
Odesłanie rzeczy sprzedanej 329
Odkup ob. prawo odkupu
Odmowa naprawy dzieła 486
oznaczenia świadczenia przez osobę trzecią 59
przyjęcia przekazu 616
świadczenia częściowego 206
wydania przedmiotu pożyczki 432
wynagrodzenia za dzieło 492
zaciągnięcia zobow. lub spełnienia świad. przez os. trzecią 91
zaspokojenia wierzyciela spółki 568
zawarcia umowy 62, 73
zlecenia 501
zwrotu dokumentu 224
Odnalezienie dowodów roszczenia 623
Odnowienie zobowiązania 263 — 266, XL
„ „ solidarnego 16
„ „ z gry lub zakładu 610
Odpadnięcie podstawy prawnej świadczenia 129
Odpis dokumentu pełnomocn. 99
Odpowiedź na ofertę 63, 64, 69, 70
Odpowiedzialność
darczyńcy 360

Odpowiedzialność
dłużnika solidarnego 8, 14
„ świadczenia niepodzielnego 4
„ „ podzielnego wobec dł. św. niepodz. 12
„ „ przemiennego 26, 27
majątkowa 179, 188
nabywcy zakładu pracy za wynagrodzenie za pracę 476
najemcy 378
najemcy za rzecz podnajętą 398
osobista 179
prowadzącego cudze sprawy wbrew woli interesowanego 118
przechowawcy 528
Skarbu Państwa za urzędnika XXIX
składającego 530 — 533
solidarna za szkodę 137
solidarna z umowy, dotyczącej przedsiębiorstwa lub własności 12
spadkobiercy 635
spólnika z tytułu rękojmi 559
„ za zobowiązania spółki 567
sprzedawcy z tytułu rękojmi 306 — 308, 331
„ za obszar oznaczony nieruchomości 320
„ za wypłacalność dłużnika 312
wierzyciela za szkodę wyrządzoną poręczycielowi 642, 643
wierzyciela zobowiązania niepodzielnego względem spółwierzycieli 7
wierzyciela zobowiązania solidarnego względem spółwierzycieli 21
za cudze czyny 142 — 147, II
za nieprzyjęcie zlecenia 501
za niewykonanie dzieła 483
„ „ zobowiązania 239
za szkody, wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody 152 — 156
za własne czyny 134 — 141
za wystawienie dokumentu na okaziciela bez zezwolenia władzy 226
za zwierzęta i rzeczy 148 — 151
zastępcy przyjmującego zlecenie 503
zastępcy zachowawcy 527

Odroczenie wykonania zobow. 256
Odsetki 86 — 90, 117, 224
nadpłacone 89
nienależne 88
przedawnienie 282
umowne 86, 90, 248, 282, III
ustawowe 86, 90, 248, 282, 338, 365, 507, 508, III
zaległe 170, 212, 249, 287
zwłoki 248, 249, 360
Odstąpienie od umowy 76 — 78, 81, 111
„ „ „ dzierżawy 418
„ „ „ najmu 382, 383, 388
„ „ „ o dzieło 484 — 486, 491, 494, 496
„ „ „ o pracę 470
„ „ „ pożyczki 432
„ „ „ sprzedaży 309, 315, 317, 325, 327—331
„ „ „ wzajemnej 250 — 253, 267
„ „ wskazówek dającego zlecenie 502
„ „ „ kupującego 301
rzeczy najętej w podnajem 398
używania przedmiotu dzierżawy 418
Odstępne 80
Odszkodowanie
przy użyczeniu 429
sposób 159
umowne 82 — 85
ustalenie 160
w razie odstąpienia od umowy najmu z winy najemcy 382
wysokość 158
zadatek, jako odszkodowanie 74
zakres 157
za dokonanie istotnych zmian rzeczy, której dotyczy prawo odkupu 342
„ niespełnienie świadczenia przez osobę trzecią 91
„ „ „ przemiennego 27
„ niewykonanie umowy najmu 400
„ niewykonanie zobowiązania 239 — 242, 252
„ niewykonanie zobowiązania zawarcia umowy 62
„ obciążenie lub zbycie prawa, którego dotyczy prawo odkupu 342
„ opóźnienie lub nienależyte wykonanie umowy 83
„ odmowę zawarcia umowy 73

Odszkodowanie
za poddzierżawianie lub odstąpienie używania przedmiotu dzierżawy 418
„ przedwczesne rozwiązanie umowy o pracę 471
„ przeszkodę w używaniu rzeczy najętej 379
„ sprzedaż prawa, do którego odnosi się prawo pierwokupu 347
„ zmiany, dokonane przez prowadzącego cudze sprawy bez zlecenia 119
„ zniszczenie rzeczy najętej 395
„ zwłokę 243 — 250
Odwołanie darowizny 364 — 368
likwidatorów 584, 585
odpowiedzi na ofertę 65
oferty 65
pełnomocnictwa 98
poręczenia bezterminowego za dług przyszły 628
przekazu 617
przyrzeczenia publicznego 104
upoważnienia do prowadzenia sprawy spółki 557, 558
zastrzeżenia na rzecz osoby trzeciej 92
zlecenia 512, 513
Odwrócenie niebezpieczeństwa 121, 122, 140
„ „ zawalenia się budynku 151
Oferta 63 — 70, 73
odpowiedź na ofertę 64, 65
odwołanie oferty 65
przyjęcie 67 — 70
spełnienie świadczenia 69
zmiana warunków 67
Ogłoszenie 73
o nagrodzie konkursowej 106
o ograniczeniu lub wyłączeniu odpowiedzialności utrzymujących hotele i t. p. zakłady 538
o wszczęciu postępowania umarzającego 312
przyrzeczenie nagrody 104
Ograniczenie lub zmiana obowiązków pracodawcy 461
odpowiedzialności spadkobiercy 635
odpowiedzialności utrzymujących hotele i t. p. zakłady 538
odpowiedzialności za szkody wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody 155

Ograniczenie
pełnomocnictwa 98, 99
przelewu wierzytelności 169
publiczno-prawne nieruchomości 311
rękojmi sprzedawcy 308
skutków przelewu wierzytelności II
upoważnienia do prowadzenia spółki 557, 558
zdolności do działań prawnych 32, 53, 97, 237, 277, 278, 369, 570
Ogrodzenie 408
Okaziciel ob. dokument na okaziciela, przekaz na okaziciela
Okoliczności — oświadczenia woli 29, 107
za które dłużnik odpowiada 14, 26, 27
za które strona odpowiada 252
za które strona nie odpowiada 75, 79, 239, 243, 267, 375, 407
Okresowe świadczenia 224, 249, 286, 287
Określenie ceny przez osobę trzecią 297
świadczenia przez osobę trzecią 59
Opieka 277
lekarska 462, 463
Opóźnienie odpowiedzi na ofertę 64
spełnienia świadczenia 243
wykonania umowy 83
„ zobowiązania pieniężnego 248
zapłaty darowanej sumy pieniężnej 360
„ długu przez dłużnika głównego 633
Oprocentowanie pożyczki 434, 440, III
Osiągnięcie celu spółki 576
Osoba bliska 162, 188, 599
interesowana 583, 585
nieumocowana do odbioru świadczenia 204
obdarowana 354
ograniczona lub pozbawiona zdolności do działań pr. 369
prawna 31
towarzysząca gościowi lub odwiedzająca go 538
Osoba trzecia 35, 202, 205, 268
darowizna 362
dochodzenie prawa do rzeczy najętej 378
groźba bezprawna 41
korzyść z cudzego majątku pod tytułem darmym 125
odebranie rzeczy najętej 377

Osoba trzecia
określenie ceny sprzedaży 297
„ świadczenia 59
podstęp 40
prowadzenie spraw spółki 557
przeszkoda w używaniu rzeczy najętej 379
roszczenie prawa do rzeczy przechowywanej 536
„ przeciw kupującemu 313, 314
spłata wierzytelności 177
świadczenie na rzecz osoby trzeciej 92
„ osoby trzeciej 91
zajęcie wierzytelności 258
Osobista praca jako czynsz najmu
pełnienie pracy 447
praca spólnika 556
przymioty zamawiającego 497
wykonanie lub kierowanie wykonaniem dzieła 480
Oszacowanie majątku spółki 575
Oświadczenie woli 29 — 49
bez zamiaru wywołania skutków prawnych 33
osoby niezdolnej 32
pod wpływem błędu 36 — 40, 43
„ „ groźby 41, 43
„ „ podstępu 39, 40, 43
pozorne 34, 35
sposób 29
w cudzem imieniu 45
w stanie nieprzytomności 31
warunkowe 46 — 49
zniekształcenie przez posłańca 44
Oświetlenie elektryczne 381
Otrzymanie
odpowiedzi na ofertę 63, 70
oferty 65, 70
rzeczy sprzedanej 336
świadczenia nienależnego 133
„ niepodzielnego 7
zapłaty zob. solidar. 21
Owca 332
Państwo 210, 612
Papier wartościowy 312, 542, 545
na okaziciela 438

Para 152
Parcelacja IV
Pełnoletność XIX
Pełnomocnictwo 94 — 102
brak 101
do poszczególnej czynności 95
odwołanie 98
ogólne 95, 96
ograniczenie 98, 100
przekroczenie 101
przelanie 102
szczególnego rodzaju II
wygaśnięcie 98 — 100
Pielęgnowanie 285
Pieniądz 370, 430, 435, 545
krajowy 211, 437
zagraniczny 211, 437
Pierwokup ob. prawo pierwokupu
Pierwszeństwo zaspokojenia 179, 181
Pismo
dzierżawa 404
forma piśmienna 110 — 114
najem 371
odstąpienie od umowy 77, 250
oświadczenie o utracie dokumentu 222
pełnomocnictwo 96
poręczenie 631
pożyczka 431
przejęcie długu 187
przelew wierzytelności 172
spełnienie świadczenia 223
układ zbiorowy 445
umowa o pracę 443
„ przedwstępna 62
„ spółki 550
uznanie długu 287
zawiadomienie o przelewie 173
zezwolenie wierzyciela na zmianę dłużnika 187
złożenie do depozytu sądowego 233
Płatność ob. termin płatności
Płody rolnicze i leśne 285, 412

Pobudka
moralna darowizny 369
oświadczenia woli 36
Poddzierżawa 418
Podnajem 394
Podniesienie zarzutu potrącenia 279, 280
Podpis 112, 113, 265
Podpisanie umowy 112
za nieumiejącego pisać 113
Podstawa prawna świadczenia 129, 263
ustalenia ceny w przyszłości 296
Podstawienie w prawa wierzyciela 178
Podstęp
osoby trzeciej 40
skłonienie do czynu nierządnego 165
uchylenie się od skutków ośw. woli 43
ukrycie niezdolności 54
wywołanie błędu 39
zatajenie wady rzeczy 308, 319, 323, 324, 335, 336
Podwładny 145
Podwyższenie
wkładu spólnika 560
wynagrodzenia ryczałtowego 490
Podział
majątku spółki 549, 565, 589
nagrody 106
niedoboru spółki 591
strat spółki 575
zysków spółki 564, 575
Podzielność świadczenia 3, 12, 250
Pogorszenie położenia dłużnika 630
Pogrzeb ob. koszty pogrzebu
Pokój umeblowany 285
Pokrzywdzenie
przez dożywotnika 608
Pokwitowanie
odbioru długu 222
„ pożyczki 178
spełnienia świadczenia 220
spłaty długu 178

Pomieszczenie
dostarczone pracownikowi 461
najem 371, 372, 376, 380, 382, 383
Pomoc przy wyrządzeniu szkody 136
Poręczenie 625 — 643
forma 631
istota 625
obowiązki poręczyciela 632 — 637
„ wierzyciela 642 — 643
wygaśnięcie w razie zmiany dłużnika 186
za dług nieważny 626
„ „ przyszły 627 — 630, 634
„ „ warunkowy 627
„ wynagrodzeniem 633, 637
zwrotne roszczenie 638 — 641
Poręczyciel 260, 625, 630 — 635, 637 — 643, II
solidarny 633, 637
Porozumiewanie się na odległość 63, 357
Porządek domowy 380, 382
Porządek publiczny
umowa przeciwna 55, 56
warunek przeciwny 49
zakaz prowadzenia spraw cudzych przeciwny 118
Posiadacz budynku 151
dokumentu na okaziciela 227, 228
gruntu 141
znaku legitymacyjnego 230
Posiadanie nieruchomości 602
rzeczy sprzedanej 300
Posłaniec 44
Postępowanie
przed sądem polubownym 279
rozjemcze 279
sądowe 279, 280
układowe 279, 280
umarzające 312
upadłościowe 279, 280
Poszkodowany 143, 149, 150, 161, 162, 165, 166, 540, 542
Pośrednictwo 517 — 521, III
Pośredniczenie przy zawarciu umowy 517

Pośrednik 517 — 521
giełdowy 522
handlowy 522
zawodowy pracy 522

Potrącenie 254 — 262
niedopuszczalność 259, II
oszczędności z powodu zaniechania dzieła 492, 496
„ „ „ nieużywania rzeczy najętej 385
przejęcie długu 185
przy poręczeniu 260
przy spółce 561, 568, 569
świadczenia na rzecz osoby trzeciej 262
w razie odroczenia wykonania zob. 256
„ „ zajęcia wierz. 258
warunki 254, 255
wierzytelności przedawnionej 256
wierzytelności solidarnej 261
wydatków na opiekę lek. pracow. 463
wydatków na zastąpienie ubytku inwentarza 407
zgłoszenie zarzutu potrącenia 279
zobowiązań, powstałych przed wejściem w życie K. Z. XL

Potrzeby poszkodowanego 161, 162
pracownika 457

Potwierdzenie
odbioru kapitału 224
prowadzenia spraw cudzych 120
spełnienia świadczenia 203, 204
umowy 53
umowy, zawartej przez pełnomocnika 101
zlecenia udzielenia kredytu 630

Powierzenie prowadzenia spraw spółki 554, 557, 558
wykonania czynności 144, 145
„ dzieła innej osobie 485
„ zlecenia „ „ 503, 504

Powinowaty poszkodowanego 162

Powołanie się na wzór umowy 72

Powód niezawarcia umowy 73

Powody ważne ob. ważne powody

Powództwo
o odsetki 249
„ odszkodowanie za nieruchomość przejętą na rzecz Państwa IV
„ zadośćuczynienie za krzywdę moralną 165
pełnomocnictwo 95
przeciw dłużnikowi solidarnemu 9
Powstanie stosunku prawnego 50
umowy 50
zobowiązań ob. zobowiązanie
Pozbawienie
przedmiotu sprzedaży 316, 317
ugody mocy prawnej 623
używania rzeczy najętej 383
wolności 165
zdolności do działań prawnych 237, 278, 369, 570
życia 165
życia darczyńcy 367
Pozew 279, 319, 360
Pozorne oświadczenie woli 34, 35
Pożyczka 430 — 440
długoterminowa III
istota 430
krótkoterminowa III
na odbudowę budynków VII
na spłatę długu 178
oprocentowana 434, 440
papierów na okaziciela 438
pełnomocnictwo 95
pieniężna 431, 435
przedmiot 430
rzeczy zamiennej 436
stosowanie przep. o pożyczce do depozytu nieprawidłowego 545
termin zwrotu 439, 440
w kruszcu lub pieniądzach zagranicznych 437
wypowiedzenie 438
Pożytki rzeczy 402, 417
Praca (umowa o pracę) 441 — 477, XLII
choroba pracownika 462, 463
forma 443
istota 441

Praca
jako czynsz najmu 372
obowiązki pracodawcy 449 — 465
„ pracownika 447, 448
poszukiwanie 475
potrącenie 259
przedawnienie 279, 284, 286
przedłużenie 466
przejście zakładu pracy na inną osobę 476
przepisy szczególne 446
rozwiązanie przedwczesne 470, 471
spólnika 556
śmierć pracownika 472
świadectwo pracy 474
termin dochodzenia roszczeń 473
układ zbiorowy 445
umowa o naukę 477
urlop pracownika 465
wynagrodzenie 441, 442, 444, 450 — 460
wypowiedzenie 467 — 469
Pracodawca 284, 414 — 476, III
rolny IX
Pracownik 284, 441 — 476, III
objęty układem zbiorowym X
podlegający obowiązkowi ubezpiecz. X
rolny X
umysłowy X
zatrudniony na statku morskim X
Praktyki religijne 464, 477
Prawo czekowe V
dotychczasowe XXXIX, XLIII, XLVI
górnicze III
handlowe V
majątkowe 294, 352, 402
naftowe III
Prawo odkupu 340 — 344, II
cechy 344
cena 341
czas 340, XLV
skutki wykonania 341
ujawnienie w księdze 343, VII
wykonanie 341, 344
zbycie lub obciążenie rzeczy 342, 343

Prawo
odstąpienia ob. odstąpienie od umowy
osobowe 32
Prawo pierwokupu 345 — 351, II
cechy 350
rozciągnięcie 349
Skarbu Państwa co do zabytków XII
sprzedaż prawa przez zobowiązanego 347
termin wykonania 346, 347
ujawnienie w księdze VII
upadek 346
warunki wykonania 345
wykonanie 348, 349, 350
z tytułów innych niż umowne 351
Prawo przyszłe 295
rzeczowe VII
spadkowe 635
sporne 316
wekslowe V
z tytułu należenia do spółki 565, 574, VII
z tytułu rękojmi 323
zatrzymania 218, 219
związane z przelaną wierzytelnością 170
Prekluzja ob. termin zawity
Procenty
od obrotu 452 ob. odsetki
Proces
o przedmiot sprzedaży 314, 317
przeciw poręczycielowi 639
przerwanie przedawnienia 279
Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia 115 — 122
obowiązki 115, 116
odwrócenie niebezpieczeństwa 121 — 122
potwierdzenie 120
prawa 117
przy użyczeniu 425
stosowanie przepisów do spólnika 555
wbrew woli interesowanego 118
zmiany bez potrzeby lub korzyści 119
Prowadzenie spraw spółki 552, 554 — 558, 565, 566, 587
Prowizja 452
Przebaczenie darczyńcy 367

Przechowanie 523 — 537
istota 523
niedopuszczalność potrącenia 259
obowiązki przechowawcy 525
oddanie na przechowanie innej osobie 527
odpowiedzialność przechowawcy 528, 529
odpowiedzialność składającego 530 — 533
papierów wartościowych lub rzeczy zamiennych 545
przepisy szczególne 537
rzeczy sprzedanej 329
„ użyczonej 423
„ wniesionej do hotelu 540, 542
sumy pieniężnej 545
używanie rzeczy 526
wydatki i nakłady na rzecz przechowywaną 530
wynagrodzenie 523, 524, 532
zakaz sądowy zwrotu 536
zwrot rzeczy 534 — 535
Przedawnienie 273 — 286, II, XVIII, XXIII, XXXVIII, XLIII, XLIV
początek 276, 280, XLIII
przeciwko osobom pozbawionym zdolności do działań lub ograniczonym 278
przerwanie 279, 280, II
przy zobowiązaniu niepodzielnem 6
„ „ solidarnem 15, 19
skutki 273, 275
terminy 281 — 286, II ob. terminy przed.
zawieszenie 277, II
zrzeczenie się 274
Przedłużenie
najmu 389, 393
okresu próby 467
spółki 577, XLII
terminu przedawnienia 274
umowy pracy 466
Przedmiot
darowizny 356, 363, 368
dzierżawy 408, 409, 411, 412, 414, 418
pożyczki 430, 435, 436, 438
sprzedaży 295, 343
świadczenia 79, 175, 228, 232 — 234, 245

Przedmiot
umowy 50, 77
zobowiązania 2, 209 — 211
Przedsiębiorstwo 12, 44, 144, 152, 156, 188, 190, 191, 285, 476
Przedstawiciel 93 — 103
ustawowy 53, 94, 241, 278, 369, 514
„ osoby ograniczonej w zdolności do działań pr. XV
ustawowy wierzyciela 237
Przedstawicielstwo 93 — 103
Przedwstępna umowa 62
Przejęcie obowiązków dłużnika 183, 185, 188
Przejście
prawa własności i innych praw rzeczowych na podstawie zobowiązań VII
prawa własności rzeczy sprzedanych 304
praw i obowiązków z zobowiązania 168 — 188, XL
wierzytelności na poreczyciela 638
zakładu pracy na inną osobę 476
Przekaz 613 — 620
na okaziciela 618
obowiązki przekazanego 619
odmowa przyjęcia lub spełnienia świadcz. 616
odwołanie 617
piśmienny 614, 618
przyjęcie 614
termin przedawnienia praw odbiorcy 615
umorzenie długu zapomocą przekazu 620
Przekroczenie
kosztorysu 491
pełnomocnictwa 101
władzy przez spólnika 555
Przelew praw z umowy o dożywocie 606
Przelew wierzytelności 168 — 176, II
forma 172
na dającego zlecenie 506
skutki 170, 173, 174
spór o wierzytelność 175
ustąpienie prawa 176
warunki 168
wbrew umowie 169
z dokumentu na okaziciela 171, 172
zapłata po przelewie 173

Przemysł 412
Przemysłowiec — przedawnienie wierzytelności 285
Przeniesienie
prawa 299, 341
służbowe urzędnika 392
Przepis
handlowy 249
obowiązujący XIII
prawa cywilnego XIV
szczególny 52, 156, 176, 242, 446, 477, 537, 598, II, XIV
ustawy II
Przerachowanie zobowiązań III
Przerwanie przedawnienia 279, 280, II, XLIII
„ „ zobowiązania niepodzielnego 6
„ „ „ solidarnego 15, 19
Przesłanie
oświadczenia woli 44
rzeczy sprzedanej 301, 303, 337
sumy pieniężnej 191
Przestępstwo 283
Przeszkoda
w używaniu rzeczy najętej 377
„ wykonywaniu dzieła 492
„ „ pracy 458, 460
Przetarg publiczny 235
Przewóz osób z grzeczności 154
rzeczy sprzedanej 301
Przeznaczenie rzeczy 306, 380, 409, 422, 424, 427
Przychód z dzierżawy 411
Przyjęcie
dożywotnika do wspólności domowej 599
innego świadczenia 207
oferty 63, 66 — 69
oświadczenia woli 37, 41
pokwitowania 213
przekazu 614 — 617, 620
przy zob. niepodzielnem 6
„ „ solidarnem 20
rzeczy na przechowanie 540, 542
spadku 95
spłaty częściowej II
spólnika 565

Przyjęcie
zlecenia 501, 502
zwolnienia z długu 270
Przymus
uniknięcie 131
Przymusowe położenie 42
Przynależności rzeczy sprzed. 300
Przypadek 424, 504, 529
wyjątkowy rozwiązania umowy o dożywocie 605
Przypozwanie
dłużnika gł. 639
przerwanie przedawnienia 279, 280
sprzedawcy 314
Przyrzeczenie
publiczne 104 — 106
świadczenia przez osobę trzecią 91
zawarcia umowy 62
Przysporzenie
korzyści spółce 561
majątkowe bezpłatne 354, 358
Przysposobiony najemcy 391
Przywilej XX
Przywrócenie
rzeczy do stanu poprzedniego 119, 159, 541
utraconego posiadania 379
Przyzwoite obchodzenie się z pracownikiem 449
Przyzwoitość 131, 355, 461
Rachunek
z prowadzenia cudzych spraw 116
„ „ spraw spółki 556, 575
zamknięcie 287
Radjo 381
Rata ob. sprzedaż na raty
dzierżawna 407
zaległa 212
Reforma rolna III
Regulamin 71
Reklama 73

Renta 592 — 597
bez wynagrodzenia 596
dożywotnia 595
„ zamiast świadczeń z umowy dożywocia 605, 607
istota 592
jako odszkodowanie 161 — 164
termin płatności 593
ubezpieczenie na życie 598
z tytułów innych niż umowne 597
za wynagrodzeniem 596
Reprezentowanie spółki 566, 572, 587
Reprezentowany 93, 94
Rękojmia
przy ugodzie 624
za świadczenie w miejsce zapłaty 207
„ wady budynku 488
„ „ dzieła 486 — 488
„ „ rzeczy sprzedanej 306 — 336
„ wkład, wniesiony do spółki 559
„ wypłacalność dłużnika 312
Robotnik X
portowy w Gdyni X
rolny III
Roboty
na rzecz Skarbu Państwa XXXVII
przedawnienie wierzytelności z tytułu dokonanych robót 285, 286
Rodzeństwo najemcy 391
Rodzice 277
Rok dzierżawny 413, 416, 417
Rok obrachunkowy spółki 564, 572, 574, 575
Rokowanie o zawarcie umowy 61, 73
Rolnik — przedawnienie wierzytelności 285
Roszczenie zwrotne ob. poręczenie, ob. termin zawity dochodzenia roszczeń
do sprawcy szkody 147
do spółsprawcy szkody 137
między dłużnikami solidarnymi 18
Rozciągłość zobowiązania poręczyciela 632
Rozmyślne wyrządzenie szkody 240, 505, 528

Rozporządzenie
korzyścią z maj. innej osoby 125
pozbawienie r. środkiem komunikacji 153
prawem warunkowem 47
„ z tytułu należenia do spółki 565, 574
rzeczą przechowywaną 329, 545
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości 332, 333, 336, XXVI, XXXIII
Rozstrój zdrowia ob. wywołanie rozstroju zdrowia
Rozstrzygnięcie prawomocne sporu 280
Rozszerzenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi przy sprzedaży 308
Rozwiązanie umowy
a zadatek 75
najmu 389 — 392
o dożywocie 605
o dzieło 490, 495, 497
o pracę 458, 463, 467 — 472, II
podnajmu 398
spółki 564, 565, 574 — 581
z powodu nadzwyczajnych wypadków 269
za zgodą stron 271
zawartej na piśmie 112
Różnica cen 611
Ruch
mechanicznego środka komunikacji 156
przedsiębiorstwa lub zakładu 152, 156
Rybołówstwo IV
Ryczałtowe wynagr. za dzieło 490
Rygor nieważności umowy nieformalnej 109
Rzecz
dającego zlecenie 506
dodatkowa 330
główna 330
oddana na przechow. 259, 523
oznaczona co do gatunku 209, 246, 323, 331, 430, 436, 545
„ „ „ tożsamości 208
ruchoma 523
samowolnie zabrana 259
służąca do prowadzenia gospodarstwa lub przemysłu 412
ulegająca szybkiemu zepsuciu 235

Rzecz
użyczona 218, 259, 419
wadliwa 330, 331
wolna od wad 325, 330, 331
wydzierżawiona 218
wynajęta 218
zamienna 254, 325, 430, 545
Rzemieślnik — przedawnienie wierzytelności 285
Samowola 259
Sąd 25, 61, 62, 105, 149, 151, 159, 163, 166, 175, 232, 233, 235, 255, 269, 273, 277, 297, 411, 452, 475, 557, 558, 578, 583, 585, 605
Sąd polubowny 95, 279
Scalanie gruntów IV
Siedziba przedsiębiorstwa 190, 191
Siła
dożywotnika 604
przyrody 152, 153
wyższa 150, 152, 415
Skarb Państwa — prawo pierwokupu XII
roboty i dostawy XXXVII
Skłonienie do czynu zabronionego lub przeciwnego dobrym obycz. 132
Skrócenie terminu przedawnienia 274
Słuszność 60, 61, 143, 149, 162, 448
Służba państwowa 392
samorządowa 392
utrzymującego hotel 539 — 542
Służebności zniesienie IV
Solidarność 8 — 21
dłużników 13 — 18
dłużników niepodzielnych 4
odpowiedzialności za szkodę 137, 146
przy poręczeniu 633, 636, 637
„ użyczeniu 416
„ zachowaniu 533
„ zbyciu majątku lub przedsięb. 188
„ „ zakładu pracy 476
„ zleceniu 511
„ zmianie dłużnika 183
przyjmującego zlecenie i jego zastępcy 503
wierzycieli 19 — 21
zachowawcy i jego zastępcy 527

Spadek
pełnomocnictwo do przyjęcia lub zrzeczenia się 95
umowa o część ustawową XXVIII
umowa o nieotwarty spadek 58
Spadkobierca
dającego zlecenie 514
darczyńcy 362, 363, 367
dłużnika głównego 635
poszkodowanego 165
przyjmującego zamówienie 497
„ zlecenie 515
spólnika 571, 575, 582
zamawiającego 497
Spadnięcie rzeczy 150
Spełnienie
czynu, wyrządzającego szkodę 283
świadczenia ob. świadczenie
warunków umowy przyrzeczonej 62
zobowiązania częściowe 3
Spłata
częściowa II
długów spółki 586, 591
pożyczek krótkoterminowych III
przed terminem II
uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne IV
udziału spólnika 590
wierzyciela 177 — 179
Spólnik ob. spółka
spólnika 565
Spółdłużnicy 4, 7, 567, II
Spółdziałanie zamawiającego 494
Spółka 546 — 591, XLII
egzekucja 574
istota 546
likwidacja 579 — 591
majątek 548
odpowiedzialność 566 — 569
podwyższenie i uzupełnienie wkładu 560
podział nadwyżki majątku 588 — 590
podział zysków i strat 563, 564
pokrycie niedoboru 591

Spółka
prowadzenie spraw 552, 554, 557, 558, 581
przedłużenie 577, XLII
reprezentacja spółki 566, 587,
rozporządzanie prawami spólnika 565
rozwiązanie 576 — 578
śmierć spólnika 571
uchwały 553
ustąpienie spólnika 570 — 575
wkłady 547, 559
wyłączenie spólnika 573
wypowiedzenie udziału 572
zmiana umowy 551
Spółwierzyciel 6
Spór
co do podziału nagrody 105
„ „ roszczeń ze stosunku prawnego 621, 622
„ „ szczegółów umowy 61
o wierzytelność 175, 237
Sposób
spełnienia św. 264
wykonania umowy 269
wykonania zobowiązania 189
Sprawca szkody 143, 144, 146, 147
Sprawozdanie z przebiegu wykon. zlecenia 506
Sprzeciw
przeciw przeprowadzeniu sprawy spółki 552
wykonaniu zobowiązania niepodzielnego 5
wyniesieniu rzeczy z przedmiotu najmu 387
Sprzedaż 294 — 351
brak określenia ceny 298
cena 296
istota 294
korzyści i ciężary rzeczy sprzedanej 304, 305
na próbę lub z zastrzeżeniem obejrzenia 339
na raty III
niebezpieczeństwo uszkodzenia lub utraty rzeczy 304, 305
nieruchomości 311, 320, 327
obowiązki kupującego 337, 338
obszar nieruchomości 320, 327
ograniczenie lub rozszerzenie rękojmi 309
określenie ceny przez osobę trzecią lub przez sąd 297

Sprzedaż
papierów wartościowych 312
prawo odkupu 340 — 344
„ pierwokupu 345 — 351
przeniesienie prawa na kupującego 299
rękojmia za wady 306 — 336
„ „ „ fizyczne 320 — 336
„ „ „ prawne 311 — 319
„ „ „ zwierząt 333 — 335
rzeczy przyszłej 295
„ ulegającej szybkiemu zepsuciu w razie zwłoki wierzyciela 235
stosowanie przepisów o rękojmi do umowy spółki 559
stosowanie przepisów o rękojmi ugody 624
stosowanie przepisów o rękojmi zamiany 353
warunkowa 305, 339, 346
według próbki lub wzoru 321
wierzytelności 312
wydanie rzeczy 301
zwierząt domowych 332 — 336

Stan
cielesny 142
dobry rzeczy podnajętej 394
„ „ używanej bezpłatnie 394
dożywotnika 599
faktyczny przy ugodzie 622
majątkowy 143, 149, 162
„ zły 216, 432
odurzenia 138
psychiczny 142
zobowiązania dłużnika głównego 632

Stanowisko społeczne darczyńcy 364

Staranność 240, 502, 528
najwyższego stopnia 538
należyta 115, 208, 301, 324, 329, 380

Stopa odsetek 86, 90

Stopa życiowa dożywotnika 599

Stosunek
kredytowy III
prawny 50, 71, 254, 621
zależności 165

Strata
odpowiedzialność za stratę 157
powetowanie 122, 255
rażąca 269
spółki 552, 560, 563, 575, 591
Studnia 408
Substancja rzeczy najętej 381
Substytucja 102
Suma pieniężna 80, 82, 86, 87, 88, 191, 210, 211, 254, 541, 545
Sumienność 448, 502
Swoboda umów 55
Szkoda ob. naprawienie szkody, ob. odpowiedzialność
kupującego z powodu pokonania prawem 317
majątkowa 122, 157, 159
moralna ob. krzywda moralna
odszkodowanie umowne 84, 85
odwrócenie 122
opóźnienie wykonania zob. pien. 248
prawo odstąpienia 79
przy obronie koniecznej 139
przy umowie o świadczenie przez osobę trzecią 91
wskutek odstąpienia od wskazówek kupującego 301
„ opóźnienia wykonania zobowiązania pieniężnego 248
wskutek uchybienia przepisom wekslowym lub czekowym 265
wskutek zaniechania zawiadomienia wynajmującego 378, 380
wyrządzona przez darczyńcę 360
„ „ prowadzenie spraw cudzych 118
„ „ przyjmującego zlecenie 505
„ „ spólnika 561
zadatek 74
Śmierć
biorącego do używania 427
dającego zlecenie 514
darczyńcy 362, 367
dłużnika głównego 635
dożywotnika 603
mocodawcy 93
najemcy 391
obdarowanego 367

Śmierć
oferenta 66
osoby, na której rzecz ustanowiono rentę 595
pełnomocnika 98
poszkodowanego 162, 165
pracownika 472
przyjmującego ofertę 66
„ zamówienie 497
„ zlecenie 515
spólnika 570, 571
wynajmującego 391
zamawiającego 497
Środek
do spełnienia oświadczenia 193
dowodowy co do wierzytelności poręczonej 642
leczniczy 462, 463
mechaniczny komunikacji 153, 154, 156
odurzający 138
pomocniczy do wykonania dzieła 481
utrzymania 162
zaradczy przeciw zawaleniu bud. 151
Świadczenie
czas 192, 193
częściowe 206
do rąk osoby trzeciej 203, 204
dodatkowe 264, 348
inne 6, 20, 263
jako odszkodowanie umowne 82
miejsce 190
na rzecz osoby trzeciej 92, 262
niemożliwość 26, 27, 57, 267, 268
nienależne 128 — 133
niepodzielne 4, 6, 7, 12
niespełnienie częściowe 217
„ przez darczyńcę 360
obciążające obdarowanego 362, 363
odbiór 221, 224
okresowe 224, 249, 282, 286, 287, 592
określenie przez osobę trzecią 59
osobiste 202
podzielne 3, 12
przedawnienie 273

Świadczenie
przekazanie 613 — 620
przez osobę trzecią 91
przyjęcie innego 207,
przyrzeczenie 26
spełnienie 69, 75, 220 — 223, 225, 227 — 230, 319
treść 2
usług 498
wybor 22 — 26
wysokość 269
wzajemne 12, 42, 51, 189, 215 — 217, 267, 611
z tytułu ubezpieczenia 462
z umowy dożywocia 607
zabezpieczenie 216
zamiast dłużnika 183
zaofiarowanie 231
złożenie do depozytu ob. złożenie do depozytu
zmniejszenie 42, 43, 222
zwiększenie 42, 43
zwolnienie 182
zwrot ob. zwrot
Świadectwo pracy 474
Świadek 110
Świadomość i wyłączenie 31
Świąteczne 453
Tantjema 452
Taryfa wynagrodzenia za przechowanie 524
Telefon 63, 357, 381
Telegram 324, 335
Termin
konkursu 106
najmu 372
obejrzenia rzeczy kupionej 339
obliczanie 194, 195
odpowiedzi na ofertę 63
odstąpienia od umowy 76
odstąpienia od umowy sprzedaży 326
określenia świadczenia przez osobę trzecią 59
„ czynszu dzierż. 410
płatności odsetek 87
„ nieoznaczony długu poręczonego 634
„ renty 593
„ wynagrodzenia za pracę 451, 454, 457, 471

Termin
potwierdzenia umowy 53
„ „ zawartej przez pełnomocnika 101
próby rzeczy kupionej 3 9
przedawnienia 274, 278, 281 — 287, II, XLIII, XLIV
powództwa o nieważność lub zerwanie umów XIX
praw odbiorcy przekazu 615
roszczenia o odebranie pożyczki 434
„ „ wydanie pożyczki 433
„ „ zawarcie umowy przyrzeczonej 62
„ „ zwrot nienależnego świadczenia 131
zobowiązania poręczyciela 633
przedłużenie 195
przyjęcia darowizny 357
rękojmi za wady rzeczy 333, 336
spełnienia świadczenia 192, 193, 243
spółdziałania zamawiającego 494
uiszczenia czynszu najmu 384
umowny 272, 389
umówiony 373, 574
urlopu pracownika 465
ustanowienie 194
ustawowy nie będący terminem przedawnienia XLIV
usunięcia wad dzieła 486
wyboru świadczenia 24
wyjścia najaw wad głównych rzeczy sprzed. 333, 334
wykonania czynności za którą przyrzeczono nagrodę 104
„ dzieła 484, 485
„ prawa pierwokupu 346, 347
„ zob. przez poręczyciela 633
„ zob. wzajemnego 250, 251
wypowiedzenia dzierżawy 413
„ udziału w spółce 572, 574
„ umowy 71
„ „ z powodu obniżenia stopy odsetek 90
wypowiedzenia umowy o pracę 467 — 469, 476
„ „ „ „ nauczycieli VIII
„ „ zbiorowej 445. VIII
„ zobowiązania bezterminowego 272

Termin
zapłaty II
„ ceny kupna 338
„ „ pierwokupu 349
„ za przechowanie 532
zastrzeżenie 200
zawarcia umowy przyrzeczonej 62
zawity II
zwrotu pożyczki 440
Termin zawity
dochodzenia sądowego odszkodowania za rzeczy w hotelu 540
dochodzenia sądowego roszczenia o zwrot czynszu najmu 375
dochodzenia sądowego roszczenia o zwrot wydatków na naprawy rzeczy najętej 397
dochodzenia sądowego roszczenia w przypadku wyzysku 43
dochodzenia sądowego roszczenia z powodu pogorszenia rzeczy najętej 395
dochodzenia sądowego roszczenia z tytułu rękojmi za wady budynku 488
dochodzenia sądowego roszczenia z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej 319, 336
dochodzenia sądowego roszczenia z tytułu umowy o pracę 473
dochodzenia sądowego roszczenia z tytułu użyczenia 429
prawa odwołania darowizny 367
uchylenia się od skutków oświadczenia woli 43
unieważnienia darowizny 369
zaskarżenia przez wierzyciela czynności dłużnika 293
Tłumaczenie
oświadczeń woli 107
umów 108
Treść
Towary dostarczone 285, 611
dokumentu na okaziciela 227
oferty 67
oświadczenia woli 29, 37, 194
pełnomocnictwa 94
regulaminu 71

Treść
świadczenia 2
ugody 622
umowy 55, 56
zobowiązania 189, 193, 207
Trudności
nadmierne świadczenia 269
płatnicze w rolnictwie III
Trzoda chlewna 332
Typowa umowa 72
Tytuł
egzekucyjny 574
prawa pierwokupu 351
renty 597
Ubezpieczenie III
na życie 598
publiczno-prawne 462
społeczne X
Ubezwłasnowolniony XIX
Ubranie — dostarczanie dożywotnikowi 599
Ubytek
inwentarza żywego 407
wartości szacunkowej inwentarza 415
Uchwała spólników 552 — 554, 557, 558, 573, 576, 581, 583, 584, 590, XLII
Uchybienie
prawom osoby, uprawnionej do pierwokupu 437
przepisom wekslowym i czekowym 265
Uchylenie
renty 163
się od przyjęcia świadczenia 231
„ „ skutków oświadczenia woli 36 — 39, 40 — 43
„ „ „ prawnych ugody 622
„ „ świadczenia 273
„ „ zawarcia umowy przyrzeczonej 62
skutków braku formy darowizny 358
sporu lub niepewności 621
Udaremnienie
prawa pierwokupu 348
ziszczenia się warunku 48
Udogodnienia w stosunkach kredytowych III

Udział
spólnika 570, 572, 574, 575, 590
w stratach sp. 563, 575
„ wierzytelności spółki 569
„ zyskach spółki 563, 565, 575
„ zysku (tantjema) 452

Ugoda 621 — 624, II
błąd przy ugodzie 622
co do wierzytelności z gry lub zakładu 610
istota 621
odnalezienie dowodów 623
pełnomocnictwo 95
rękojmia 624

Uiszczenie
długu solidarnego 9
renty 595
świadczeń dodatkowych przy pierwokupie 348
wartości świadczenia przemiennego 26

Ujawnienie w księdze hipotecznej
najmu 399
prawa odkupu 343
praw niektórych VII
zapłaty czynszu 401

Układ zbiorowy 442, 445, IX, X

Ukrycie niezdolności do działań 54

Ulepszenie rzeczy najętej 396

Ulgi w spłacie pożyczek krótkoterminowych III

Umieszczenie rzeczy w hotelu lub podobnym zakładzie 539

Umocowanie 93, 94, 100, 499, 566, 572, 587

Umorzenie
długu przez przekaz 620
„ solidarnego 9
dokumentów III
dokumentu na okaziciela 229
papieru na okaziciela 438
pożyczki długoterm. III
wierzytelności 254, 258, 259, 266
zobowiązania 263

Umowa ob. poszczególne umowy
co do zadatku 74 i n.
„ „ odsetek 86 i n. 248
forma 109 i n.
międzynarodowa VI
niemożliwa do wykonania 56
o spadek 58
o świadczenie przez osobę trzecią lub na rzecz osoby trzeciej 108
odszkodowanie 82 i n., 242
potwierdzenie 101
powstanie 50
prawo odstąpienia 76 i n.
przedwstępna 62
przez przedstawiciela 93 i n.
rozwiązanie 271
różnicowa 611
sprzeczna z porządkiem publicznym, ustawą lub dobremi obyczajami 56
tantjemowa 452, 453
tłumaczenie 108
typowa 72
wstąpienie w prawa wierzyciela 177
wykonanie 189 i n.
wzajemna 51, 112, 215, 271
z osobą niezdolną 53, 54
zakaz przelewu 169
zawarcie 61 i n.
zawarta na giełdzie 612
zbiorowa ob. układ
zmiana dłużnika 182
Unieważnienie darowizny 369
Upadek prawa pierwokupu 346, 348
Upadłość III
dłużnika głównego 642
przekazującego 617
spólnika 570, 582
Upływ czasu
najmu 372, 389, 393
przedawnienie 273
stosunku pracy 463, 466
Upośledzony psychicznie 165

Upoważnienie
do prowadzenia spraw spółki 557, 558, 587
sądowe do usunięcia tego, co wbrew zobowiązaniu uczyniono 247
Uprawa ziemi 409
Uprawomocnienie się wyroku 319
Uprzywilejowana zaległość 299
Urlop pracownika 465, XXXIV
Urząd rozjemczy do spraw majątkowych III
Usługi
bez wynagrodzenia 355
dostarczane gościom — przedawnienie 285
dożywotnika 604
odstąpienie od umowy 78
umowy o świadczenie usług 441 — 545
Usprawiedliwiony powód niezawarcia umowy 73
Ustalenie
szkody 161
wierzytelności 279, 287
Ustanie
obowiązku płacenia renty 594, 595
przyczyny ustanowienia przedstawiciela 278
stosunku prawnego 50
Ustanowienie
likwidatorów przez sąd 583, 585
przedstawiciela 278
przez władzę do spełniania czynności dla drugich 501
Ustawa 1, 36, 46, 49, 52, 55, 56, 58, 60, 61, 86, 90, 93 — 95, 102, 109, 110, 112, 118, 131, 142, 157, 168, 177, 179, 181, 194, 199, 200, 226, 242, 281, 282, 351, 446, 458, 475, 477, II, III, VIII, XIII, XIV
Ustawa wodna IV
Ustawowe prawo zastawu ob. zastaw
Ustąpienie
prawa do zadośćuczynienia 167
„ osobie trzeciej 176
praw do spółki 565, 570 — 575
roszczeń odszkodowawczych 268
spólnika 565, 570 — 576
Ustępstwo co do stosunku prawnego 621
Ustrój rolny IV

Uszczerbek
dla utrzymania darczyńcy 364
dla ustawowych obowiązków alimentacyjnych darczyńcy 364
Uszkodzenie
ciała 161, 162, 165, 166
kosztowności 542
papierów wartosciowych 542
pieniędzy 542
przedmiotu sztuki 542
przedmiotu świadczenia 79, 245
rzeczy 119, 124, 126
„ bezpłatnie używanej 394
„ cudzej 140
„ dającego zlecenie 504
„ najętej 382, 397
„ podnajętej 394
„ przechowywanej 525, 529
„ sprzedanej 304, 305
„ użyczonej 424, 429
„ wniesionej do hot. 538, 541
Utrata
dokumentu 222
dzieła 493
korzyści 124, 127, 162
kosztowności 542
możności dopełnienia obowiązku alimentacyjnego 608
papierów wartościowych 542
pieniędzy 542
prawa do nadwyżki kosztów przy kosztorysie 491
„ „ odszkodowania od utrzymującego hotel 540
„ podniesienia zarzutów przez poręczyciela 639
„ z tytułu rękojmi 324, 335
przedmiotu sztuki 542
„ świadczenia 79, 245, 268
roszczenia zwrotnego poręczyciela 640
rzeczy bezpłatnie używanej 394
„ dającego zlecenie 504
„ najętej 397
„ podnajętej 394
„ przechowywanej 525, 529
„ sprzedanej 304, 305
„ użyczonej 424
„ wniesionej do hotelu 538, 541

Utrata
zdolności do działań 66
„ „ pracy 161
znaku legitymacyjnego 230
Utrzymywanie
darczyńcy 364
dożywotnie zbywcy nieruchomości 599, 602
gości — przedawnienie 285
inwentarza 407, 409
pracownika 462, 463
przez osobę zmarłą 162
rzeczy użyczonej 425
„ wynajętej 373
Uwierzytelnienie
oświadczenia na piśmie 222
podpisu 113
Uznanie
długu 287
długu solidarnego 13
roszczenia przez dłużnika głównego 635
strony lub osoby trzeciej co do ceny 297
umowy o dożywocie za bezskuteczną 608
wierzytelności — przerwanie przedawnienia 279
„ z gry lub zakładu 610
Uzupełnienie
umowy, zawartej na piśmie 111
wkładu spólnika 560
Użyczenie 419 — 429
istota 419
obowiązki biorącego do używania 423
odpowiedzialność biorącego do używania 424, 426
sposób używania 422
wady rzeczy 421
zakończenie używania 427 — 429
Użytkowanie
jako wkład do spółki 588
przedmiotu dzierżawy 418
rzeczy lub prawa majątkowego 402
Używanie
rzeczy bez wynagrodzenia 355
„ bezpłatne 419
„ dającego zlecenie 507
„ dzierżawionej 402, 408, 418

Używanie
rzeczy najętej 370, 376, 380, 382, 393, 394
„ przechowywanej 526, 529
„ użyczonej 422, 424, 427
„ lub prawa, jako wkład do spółki 547, 559, 575, 588
Użyźnianie ziemi 409
Wady
budowy 151
budynku 488
dzieła 486 — 488
fizyczne rzeczy darowane 361
„ „ sprzedanej 306, 323, 326, 329, 331
główne rzeczy sprzedanej 333
materjału 493
oświadczenia woli 31 i n.
prawne rzeczy darowanej 361
„ „ sprzedanej 306, 319
rzeczy najętej 375, 376
„ użyczonej 421
umowy 56
wykonywania dzieła 485
zwierząt 336, XXVI, XXXIII
Wagon sypialny 543
Wartość
pieniędzy 210
pracy 479
praw dożywotnika 607
przedmiotu umowy 77
rzeczy 160, 246
„ utraconej 541
szacunkowa inwentarza 415
świadczeń dodatkowych przy pierwokupie 348
udziału spólnika 590
wkładu niepieniężnego w pracy osobistej, użytkowaniu, używaniu 588
Warunek 46 — 49
oferty 67
przy sprzedaży 305
umowy przyrzeczonej 62
umowy sprzedaży rzeczy obciążonej prawem pierwokupu 347 i 348
w testamencie XVII

Warunek
zawieszający przy sprzedaży na próbę 339
zawieszający przy sprzedaży rzeczy, obciążonej prawem pierwokupu 346
Ważne powody
kapitalizacji renty 164
niepełnienia pracy 458, 459
odstąpienia od umowy o pracę 470, 471
odwołania lub ograniczenia upoważnienia do prowadzenia spraw spółki 557, 558
odwołania przez sąd likwidatora 584
rozwiązania spółki 578
„ umowy o pracę 463
ustanowienia likwidatora przez sąd 583
wypowiedzenia prowadzenia spraw spółki 558
„ udziału w spółce 570, 572
„ zlecenia 512, 513
wystąpienia ze spółki 570, 572
złożenia do depozytu sądowego 237
żądania odebrania rzeczy przechowywanej 532
Ważność
czynności prawnej 622
darowizny 358
oświadczenia woli 32, 36, 109
umowy, zawartej przez pełnomocnika 100
Wątpliwość
co do czasu i miejsca zawarcia umowy 70
„ „ stosowania prawa dotychczasowego czy kodeksu zobowiązań XLVI
Wejście do spółki spadkobiercy spólnika 571
Weksel 265
Wekslowe zobowiązanie — pełnomocnictwo 95
Wezwanie
do spełnienia świadczenia 243
„ „ „ przekazanego 620
o zapłatę długu 634
Wiadomości o podaży i popycie 73
Widoki powodzenia poszkodowanego 161
Wiek 142
Wierzyciel
następca prawny 205
niezdolny do odbioru świadczenia 203

Wierzyciel
solidarny 261
spólnika 570, 574
strony 35
zaskarżanie czynności dłużnika ob. zaskarżanie
zobowiązania niepodzielnego 5, 6
Wierzytelność
nie ulegająca zajęciu 259
przedawniona 256
sprzedaż 312
umorzona 254
wymagalna 254
z gry lub zakładu 610
zaskarżalna 254
zaspokojenie 207
zmniejszenie zabezp. 201
Większość
głosów 586
spólników 558
Wina
dłużnika 248
najemcy 385
niemożność przypisania 142
osoby trzeciej 150, 152
osób solidarnie odpowiedzialnych za szkodę 137
poszkodowanego 150, 152
pracodawcy 471
pracownika 458, 471
sprzedawcy 317, 331
strony — a zadatek 75
użycie napojów odurzających 138
w wyborze 144, 145, 147, 423, 503, 527
właściciela zwierzęcia 148
wydzierżawiającego 415
wyrządzającego szkodę 134
Wkład do spółki 546 — 548, 560, 563, 588
niepieniężny 588
Władza 226, 228, 362, 501
gminna 113
państwowa 72
publiczna 537
rodzicielska 277
samorządowa 72

Własność
dzieła konkursowego 106
Właściciel
mechanicznego środka lokomocji 153
przedsiębiorstwa lub zakładu 152
zwierzęcia 148, 149
Właściwość
renty 593
rzeczy 320, 321, 531, 538
zobowiązania 168
Wniesienie
pozwu 279, 280, 360
rzeczy do przedmiotu najmu 386
wkładu do sp. 546
własności lub innych praw 547, 548, 559
Woda 152
Wojna 269
Wola
osoby interesowanej 115, 117, 118
reprezentowanego 94
stron 66, 112, 249, 611
wierzyciela 276
Wolność, pozbawienie 165
Wolny zawód 282
Wpis praw do księgi hip. 601, 602
Wręczenie regulaminu 71
Wskazanie długu uiszczonego przy zapłacie 212
Wskazówki
sprzedawcy co do dostarczenia rzeczy sprzedanej 301
zamawiającego 487
Wstąpienie
na miejsce dłużnika 183, 184
nabywcy rzeczy w stosunek najmu 399
nabywcy zakładu w stosunek pracy 476
w prawa wierzyciela 170, 177 — 181
Wstępny najemcy 391
Wsteczna moc ziszczenia się warunku 46
Wstrzymanie zapłaty wierzytelności spornej 175
Wszczęcie egzekucji 279

Wybór
osoby 144, 423, 503, 527
przewoźnika 301
świadczenia przemiennego 22 — 26
wierzyciela przez dł. solid. 9
Wychowanie 285
Wychowaniec 162
Wycofanie papieru na okaziciela 438
Wydanie czeku 265
dokumentu 180
„ dotyczącego przedmiotu sprzedaży 302
„ na okaziciela 171
„ nowego zamiast umorzonego 229
inwentarza 407
materjału lub dzieła 485
niesłusznego zbogacenia 123, 124, 126, 127
przedmiotu pożyczki 432, 433
„ sprzedaży 296, 300, 301, 304
„ świadczenia z depozytu 234
przekazu piśmiennego 614
rzeczy darowanej 361
„ najętej 373, 399
„ oznaczonej co do gatunku 246, 323
„ oznaczonej co do tożsamości 190, 208
„ sprzedanej 337
„ użyczonej 420, 421
wekslu 265
wszystkiego, co uzyskano przy wykonaniu zlecenia 506
zwierzęcia 334
Wydatki
drobne rzeczy najemnej 373
konieczne do odwrócenia niebezpieczeństwa 121
na gości 285, 544
„ rzecz zatrzymaną 218
„ zasiewy 416
„ zastąpienie ubytku inwentarza 407
pośrednika 520, 521
pracownika 284
prowadzącego cudze sprawy 117
przechowawcy 530
przyjmującego zamówienie 479
„ zlecenie 508, 509, 512
spólnika 565

Wygaśnięcie
obowiązku zwrotu korzyści 127
pełnomocnictwa 98 — 100
poręczenia 186
prawa odstąpienia 76
„ „ od umowy o pracę 470
„ odwołania darowizny 367
„ prowadzenia spraw spółki 581
Wygaśnięcie
prawa zastawu 186, 387
zlecenia 512 — 516
zobowiązania 263, 267, 270 — 272, XL
Wygórowane odszkodowanie umowne 85
Wyjaśnienie o stosunkach przedmiotu sprzedaży 302
Wyjście najaw wad głównych rzeczy sprzedanej 333
Wykonanie
czynności nagrodzonej przez kilka osób 105
darowizny 358
dzieła 485
pracy 466
prawa 135
„ odkupu 340, 341
„ pierwokupu 345 — 348
„ sprzedanego 300
umowy, jako przyjęcie oferty 68, 70
„ zawartej przez pełnomocnika 101
uprawnień, wynikających z umowy najmu 378
wyboru świadczenia 24
zobowiązania 189 — 253
„ niepodzielnego 4, 5, 7
„ przez dłużnika głównego 625, 640, 641
„ przez poręczyciela 633
„ spółki 586
„ wzajemnego 215 — 217
„ z czynności niegodziwych 132
Wykonywanie
pracy 548
praw spólnika zmarłego 571
Wykończenie dzieła 484
Wykreślenie praw z księgi hipotecznej (gruntowej) 299
Wykrycie wady rzeczy sprzedanej 324, 335
Wykształcenie zawodowe 477

Wykup
gruntów, podlegających ustawie o ochronie drobnych dzierżawców rolnych IV
gruntów zajętych przez dzierżawców pod budynki III
przymusowy na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskich osób nieob. IV
Wylanie z pomieszczenia 150
Wyłączenie
dopuszczalności ugód II
odpowiedzialności utrzymującego hotel lub podobny zakład 538
odpowiedzialności z tytułu rękojmi 308
odpowiedzialności za szkody wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody 155
odpowiedzialności za wady prawne 316
odpowiedzialności za własne czyny 138 — 141
potrącenia II
spólnika od prowadzenia spraw spółki 554, 557
spólnika ze spółki 570, 573
Wymagalność
długu 175, 248, 636
pożyczki 437, 438
świadczenia 128, 224, 229, 633
wierzytelności 254, 276
zadośćuczynienia za krzywdę moralną 165
Wymiana pism 112
Wymiar 599
Wymowa 599
Wynagrodzenie
ryczałtowe za dzieło 490
skutkiem choroby i wypadku X
za dzieło 478, 479, 489, 492, 493, 496, 497
„ nakłady na rzecz 317
„ nastręczenie sposobności do zawarcia umowy lub za pośrednictwo 517 — 519, 521
„ nieruchomość przymusowo wykupioną lub przejętą na rzecz Państwa IV
„ poręczenie 633, 637
„ pracę 259, 284, 442, 450 i n., 471, 476
„ pracę nauczyciela VIII
„ prowadzenie spraw spółki 565
„ przechowanie 523, 524, 528, 532

Wynagrodzenie
za rentę 596
„ świadczenie 282
„ świadczenie usług i korzystanie z rzeczy 78, 355
„ ubytek inwentarza 415
„ wykonanie zlecenia 500, 510, 512
Wynalazek III
Wyniesienie rzeczy z przedmiotu najmu 387
Wypadek 156, 373, 394, 408, 458, 493, X
nadzwyczajny 269, XL
nieprzewidziany 538
niezwykły 411
Wypłacalność dłużnika sprzedanej wierzytelności 312
Wypłata
pożyczki 437
udziału spólnika 575
wynagrodzenia za pracę 450
zysków spółki 564
Wypoczynek 465
Wypowiedzenie
długu 634
dzierżawy 413
najmu 389, 391, 399, 400
pożyczki 439
prowadzenia spraw spółki 558
udziału w spółce 570, 572, 574
umowy 71
umowy z powodu obniżenia odsetek 90
umowy o pracę 458, 463, 467 — 470, 476, II
umowy o pracę nauczyciela VIII
umowy zbiorowej 445, VIII
zlecenia 512, 513
zobowiązania 271
Wyrok 62, 161, 163, 165, 167, 287, 576
na korzyść dłużnika solidarnego 17
przeciw kupującemu 314
Wyrzucenie rzeczy 150
Wysłanie
pisma 324
telegramu 324

Wysokość
odsetek III
odszkodowania 158
„ za rzecz wniesioną 541, 542
renty 162, 163
świadczenia 269
wynagrodzenia za dzieło 479
„ „ pośrednictwo 518
„ „ przechowanie 524
„ „ wykonanie zlecenia 500
Wystawienie dokumentu na okaziciela 225, 226
Wystąpienie ze spółki 570, 572
Występek 283
Wywłaszczenie III
Wywołanie
błędu 37, 39
rozstroju zdrowia 161, 162, 165, 166
Wyzbycie się
środków dowodowych co do wierzytelności 642
zabezpieczenia wierzytelności 642
Wyzysk 42, 43
Wyzyskanie krytycznego położenia 165
Wyższa konieczność 140
Wzór towarowy III
„ umowy 72
Zabezpieczenie
czynszu najmu 386, 387
naprawienia szkody 141
renty 163
roszczeń z tytułu żywienia i goszczenia 544
wierzytelności 180, 186, 266, 279, 642
zapłaty ceny kupna przy pierwokupie 348
życia i zdrowia pracownika 461
Zabicie zwierzęcia 140
Zabytek XII
Zachowanie
praw względem dłużnika solidarnego 16
przedmiotu świadczenia 232 — 234, 236
rzeczy ruchomej, oddanej na przechowanie 523, 526
rzeczy użyczonej 423
Zachowanie się strony 29, 37

Zachowawcze czynności przy prawie warunkowem 47
Zachowek XXVIII
Zadatek 74, 75, 81
Zadośćuczynienie
przekazowi 619
za cierpienie fizyczne 165
za krzywdę moralną 157, 165, 166
Zagospodarowanie lasów państwowych IV
Zagrożenie
bezpieczeństwu nieruchomości 381
nieważnością 110
Zajazd 538, 543, 544
Zajęcie
praw spólnika 574
wierzytelności 258
zwierzęcia 141
Zakaz
pośredniczenia na rzecz drugiej strony 521
prowadzenia spraw cudzych 118
przelewu wierzytelności II
sądowy zwrotu rzeczy 536
spełnienia świadczenia 228
Zakład (umowa) 610
Zakład 144. 152. 156, 285, 538 — 544
kąpielowy 543
naukowy VIII
pracy 476
przewozowy 301
ubezpieczeń 598, 609
Zakłócenie
czynności psychicznej 31, 138
posiadania 379
Zakończenie
dzierżawy 413 — 417
najmu 389, 394, 398
postępowania 280
przechowania 534 — 544
sporu 280
stosunku pracy 451. 458, 463, 466
użyczenia 427 — 429
Zaległość uprzywilejowana na rzeczy sprzedanej 299

Zaliczka 282, 284, 509, 530
Zamach bezprawny 139
Zamiana 352, 353
Zamiar
sprzedaży rzeczy wadliwej 329
stron 107
wywołania skutków prawnych 33
zły 160, 360, 540 — 542
Zamieszkanie ob. miejsce zamieszkania
Zamknięcie rachunku 287
Zaniechanie
dłużnika solidarnego 13
następstwa normalne 157
osoby działającej za dłużnika 241
rozmyślne dłużnika 240
zawiadomienia o przeszkodzie w wykonywaniu umowy najmu 378
Zaniedbanie rzeczy najętej 382
Zaofiarowanie
rzeczywiste 231
świadczenia 69
Zapis na sąd polubowny 95
Zapłata
ceny kupna 337
ceny kupna przy pierwokupie 349
częściowa 181
czynszu najmu 375, 387
„ dzierżawnego 417
długu 89, 212, 222, 633
dobrowolna odsetek 88
do rąk zbywcy wierzytelności 173
pożyczki 437
przed terminem II
przez osobę trzecią z podstawieniem 178, 179
sumy dłużnej 87, 210
sumy pieniężnej zamiast zwrotu przedmiotu darowizny 363
ujawnienie zapłaty czynszu 401
wartości świadczenia solidarnego 14
wierzytelności solidarnej 9
wynagrodzenia za dzieło 478, 496, 497
za czyn zabroniony 132
za ulepszenia rzeczy najętej 396
zobowiązania solidarnego 18

Zapobieganie
skutkom trudności płatniczych III
upadłości III
Zaproszenie do rokowań 73
Zaprzestanie 2, 247
Zarachowanie odsetek 88
zadatku 75
zapłaty 212 — 214, 256
Zaraza 269
Zarobkowe utrzymywanie hoteli i t. p. zakładów 538 — 544
Zarząd zwykły 78, 95
Zarządca
masy upadłości 582
przedmiotu świadczenia 232
Zarządzenie władzy 387
Zarzuty
dłużnika głównego przeciw poręczycielowi 638
" " " wierzycielowi 639
nabywcy wierzytelności 174
nowego dłużnika 185
odbiorcy przekazu 614
poręczyciela przeciw wierzycielowi 635
potrącenia 185, 279
przeciw posiadaczowi dokum. na okaziciela 327
przeciw sprzedawcy 319, 336
przeciw wierzycielowi solidarnemu 17
z umowy na rzecz osoby trzeciej 92
Zasiedzenie XXIII
Zasiewy 416
Zaskarżalność wierzytelności 254
Zaskarżanie czynności dłużnika, zdziałanych ze szkodą wierzycieli 288 — 293
czynności pod tytułem darmym 289
następca szczególny kontrahenta dłużnika 290
termin zawity 293
uznanie czynności za bezskuteczną 292
zwolnienie się od roszczeń wierzycieli 291
Zaskarżenie zbycia nieruchomości przez dożywotnika 608

Zaspokojenie
długów, ciążących na majątku lub przedsiębiorstwie 188
wierzyciela częściowe 181
„ przez innego wierzyciela 180
„ przez osobę trzecią 182
„ przez poręczyciela 638
„ solidarnego 8, 9
„ spółki 568
„ z zastawu 275
Zastaw 186, 275, XX
na prawie pracownika do wynagrodzenia 444
„ ruchomościach najemcy 386
„ rzeczach, będących w przedmiocie dzierżawy 412
„ „ wniesionych do hotelu lub podobnego zakładu 544
„ zajętem zwierzęciu 141
Zastępca
przyjmującego zlecenie 503
zachowawcy 527
Zastrzeżenie dodatkowe umowne 74 — 90
nabycie własności dzieła konkursowego 106
prawa odkupu 340, 342
„ odstąpienia 76 i n., 251
„ pierwokupu 345, 346, 349
„ rozporządzania rzeczą przechowywaną 545
praw przeciw dłużnikom solid. 16
świadczenia na rzecz osoby trzeciej 92
terminu 200
usług dożywotnika w gospodarstwie 604
wyboru świadczenia 22
zadatku 74 i n.
zapłaty w pieniądzach zagranicznych 211
zwrotu świadczenia 131
„ tych samych sztuk pieniędzy 545
Zatajenie wady rzeczy 308
Zatarg zbiorowy III
Zatrzymanie
rzeczy 218, 219
ulepszenia rzeczy najętej 396
zadatku 74
Zatwierdzenie
gry lub losowania przez państwo 612
wzoru umowy 72

Zaufanie do istnienia pełnomocnictwa 101
Zawalenie się budynku 151
Zawarcie umowy 61 i n.
Zawiadomienie
dłużnika głównego o zapłacie przez poręczyciela 640
o istnieniu wad rzeczy najętej 376
o nieprzyjęciu zlecenia 501
o oddaniu na przechowanie rzeczy użyczonej 423
Zawiadomienie
o odmowie przyjęcia przekazu 617
o odstąpieniu od umowy 77
" " " " o pracę 470
o odwołaniu oferty 65
o opóźnieniu odpowiedzi na ofertę 64
o opóźnieniu zapłaty przez dłużnika głównego 633
o potrzebie naprawy rzeczy najętej 374, 380
o prowadzeniu cudzych spraw 116
o przedwczesnem wypowiedzeniu najmu 400
o przekroczeniu kosztorysu 491
o przelewie wierzytelności 173
o przeszkodach w wykonaniu dzieła 483
" " " " umowy najmu 378
o przyjęciu oferty 68 — 70
o szkodzie, poniesionej w hotelu 540
o ubytku inwentarza 407
o uchyleniu się od skutków ośw. woli 43
o wadach rzeczy sprzedanej 319, 324, 326, 335, 336
o wyborze świadczenia 23
o wykonaniu zobow. przez dłużnika głównego 641
o wystąpieniu ze spółki 572
o zakazie zwrotu rzeczy przechowywanej 536
o zamiarze sprzedaży rzeczy wadliwej 329
" " " " obciążonej prawem pierwokupu 346, 347, 349
piśmienne 324
telegraficzne 324
Zawieszenie postępowania 280
przedawnienia 277, II, XLIII
" zobowiązania niepodzielnego 6
" " solidarnego 15, 19
wymiaru sprawiedliwości 277
Zawodowe wykonywanie czynności dla drugich 501

Zbadanie rzeczy 324, 337
Zbogacenie niesłuszne 123 — 127 ob. niesłuszne zbogacenie
Zbrodnia 283
Zbycie
korzyści uzyskanej niesłusznie 124
majątku przyszłego 356
nieruchomości 95, 519, 607, 608
Zbycie
prawa, obciążonego prawem odkupu 342
rzeczy najętej 399 — 401
wynagrodzenia za pracę 442
Zbycie wierzytelności ob. przelew
Zbywca
majątku 188
nieruchomości 599, 605
przedsiębiorstwa 188
wierzytelności 173, 174
zakładu pracy 476
Zdarzenie
przyszłe i niepewne 46
zaszłe po wejściu w życie kodeksu zobowiązań XL
źródło zobowiązań 1
Zderzenie się środków komunikacji 154
Zdolność do działań prawych 32, 53, 66, 237, 570, 626, XV
do odbioru wierzytelności 203
do pracy 161
dożywotnika 604
zobowiązywania się II
Zdrowie ob. wywołanie rozstroju zdrowia
najemcy 376
pracownika 461
Zerwanie umowy XIX
Zezwolenie
dłużnika na przelew 168, 169
sądu na sprzedaż rzeczy 235
wierzyciela na zmianę dłużnika 184, 187
władzy na wystawianie dokumentów na okaziciela 226
wydzierżawiającego na zmianę gospodarki 409

Zgłoszenie
prawa zastawu u władzy 387
się po nagrodę 105
wierzytelności w postępowaniu układowem lub upadłościowem 279, 280
Zgoda
dającego zlecenie na zmianę sposobu wykonania zlecenia 502
dłużnika na zmianę wyboru świadczenia 23
na całość umowy 61
na niektóre postanowienia umowy 61
na pozorne oświadczenie woli 34
na przedłużenie spółki 577
na trwanie zastawu lub poręczenia 186
na zmianę dłużnika 184, 186
„ „ umowy spółki 551
spólników na osobę likwidatora 583
spółwierzyciela niepodzielnego na zmianę zobowiązania 6
spółwierzyciela solidarnego na zmianę zobowiązania 20
stron na dowód ze świadków 110
„ „ rozwiązanie umowy 75, 111, 271
„ „ skrócenie lub przedłużenie terminu przedawnienia 274
„ „ wybór męża zaufania 452
wierzyciela na odnowienie zobowiązania 263
wynajmującego na dalsze używanie rzeczy 393
Zgorszenie 382
Ziszczenie się warunku 47, 48, 305, 339
Zlecenie 498 — 516
dotyczące czynności prawnej 499
istota 498
nieprzyjęcie 501
obowiązki dającego zlecenie 508 — 510
„ przyjmującego zlecenie 502, 506, 507
odpowiedzialność przyjmującego zlecenie 504, 505
odwołanie i wypowiedzenie zlecenia 512, 513
potwierdzenie prowadzenia spraw cudzych 120
powierzenie wykonania zastępcy 503, 504
prowadzenie spraw spółki 555, 558
solidarność 511
śmierć dającego lub przyjmującego zlecenie 514, 515
udzielenia kredytu 629, 630
wygaśnięcie 512 — 516

Zlecenie
wykonania zobowiązania 241
wynagrodzenie 500, 509
Zła wiara 127, 368
Zły zamiar 160
Złożenie do depozytu sądowego
przedmiotu świadczenia niepodzielnego 5
„ „ z dokum. na okaziciela 228
sum na spłatę długów spółki 586
upoważnienie lub nakaz II
w razie odmowy wydania dokumentu przez wierzyciela 222
„ sporu o wierzytelność 175
„ zwłoki wierzyciela 232 — 236
Zmiana
czasu, miejsca lub sposobu świadczenia 264
dłużnika 182 — 188
istotna rzeczy kupionej 342
istoty lub wartości świadczenia 3
miejsca i sposobu przechowania rzeczy 525, 529
miejsca zamieszkania wierzyciela 191
nieprzewidziana stosunków 490
obowiązków pracodawcy 461
okresów umorzenia pożyczek długoterminowych III
oprocentowania 264
sposobu wykonania zlecenia 502
stosunku prawnego 50
stosunków majątkowych darczyńcy 364
świadczeń dodatkowych 264
umowy na piśmie 111
umowy spółki 551
w substancji rzeczy najętej 381
w zagospodarowaniu rzeczy wydzierżawionej 409
warunków oferty 67
wierzyciela 168 — 181
wyboru świadczenia przemiennego 23
wysokości renty 163
zabezpieczenia 264
zobowiązania 264, XL
„ niepodzielnego 6
„ solidarnego 20
Zmniejszenie
dożywocia 603

Zmniejszenie
odszkodowania umownego 85
„ w razie winy poszkodowanego 158
przychodu przedmiotu dzierżawy 411
renty 595
świadczenia 222
„ wzajemnego 42, 43
wartości lub użyteczności rzeczy sprzedanej 306
widoków powodzenia 161
wkładu do spółki 560
zabezpieczenia wierzytelności 201
Znak
legitymacyjny 230
oświadczenia woli 29
towarowy III
Zniekształcenie oświadczenia woli przez posłańca 44
Zniszczenie
dzieła 493
rzeczy cudzej 140
„ najętej 373
Zniżenie oprocentowania pożyczek długoterminowych III
Znoszenie 2, 247
Zobowiązanie
istota 2
niemożliwość świadczenia 267, 268
niepodzielne 4 — 7
odnowienie 263 — 266
podzielne 3
potrącenie 254 — 262
powstanie przez czyn niedozwolony 134 — 167
„ „ nienależne świadczenie 128 — 133
„ „ niesłuszne zbogacenie 123 — 127
„ „ oświadczenie woli 29 — 114
„ „ prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia 115 — 122
przedawnienie 273 — 287
przejście praw i obowiązków 168 — 188
przemienne 22 — 28
rozwiązanie 271, 272
solidarne 8 — 21
wpływ nadzwyczajnych wypadków 270

Zobowiązanie
wygaśnięcie 263, 267, 270 — 272, XL
wykonanie 189 — 253
zwolnienie z zobowiązania 270
źródła 1
Zranienie zwierzęcia 140
Zrzeczenie się
odszkodowania umownego 84
odwołania przyrzeczenia publicznego 104
pierwszeństwa zaspokojenia 181
prawa korzystania z przedawnienia 274
„ nienabytego 355
„ odstąpienia od umowy najmu 376
„ odwołania lub wypowiedzenia zlecenia 512
„ przez pracownika 462
solidarności 16
spadku przez pełnomocnika 95
wynagrodzenia za pracę 442, 460
zarzutów przez dłużnika głównego 635
zwrotu nadpłaconych odsetek 89
Zstępny najemcy 391
Zużycie rzeczy najętej 394
Zwalczanie nieuczciwej konkurencji III
Związek
pracodawców 445
pracowników 445
Zwierzę 140, 141, 148, 149, 332, 334, 336, XXVI
Zwiększenie
się potrzeb poszkodowanego 161
„ wartości rzeczy 125
świadczenia wzajemnego 42, 43
zobowiązania poręczyciela 632
Zwłoka
biorącego pożyczkę 437
dającego pożyczkę 433
darczyńcy 360
dłużnika 211, 243 — 249
„ niepodzielnego 6
„ solidarnego 13, 19
przyjmującego zamówienie 484, 493

Zwłoka
w wykonaniu zobowiązania wzajemnego 250
wierzyciela 231 — 238, XL
„ solidarnego 16
zamawiającego 493
Zwolnienie
dłużnika przez osobę trzecią 182, 184
„ solidarnego przez zaspokojenie wierzyciela 8
„ ze świadczenia 205
najemcy od obowiązków płacenia 375
od zobowiązań przechowawcy 530
„ „ przyjmującego zlecenie 508
poręczyciela 630, 634
ruchomości od zajęcia 386
się od zobowiązania 228
„ „ „ przemiennego 24
„ „ „ przez odszkodowanie umowne 83
spólnika od udziału w stratach 563
spółdłużnika solidarnego 17
z długu 6, 183, 222, 270
„ „ dłużnika solidarnego 16
„ „ przez wierzyciela solidarnego 20
„ zobowiązania 236, 265
„ „ prowadzącego cudze sprawy 117
Zwrot
ceny kupna 316, 328, 341
„ materjału 496
części odszkodowania dłużnikowi solidarnemu 137
„ części zobowiązania solidarnego 18
czynszu 375
darczyńcy wartości zbogacenia 365
dokumentu 222, 224
„ na okaziciela 226
dokumentu pełnomocnictwa 99
depozytu nieprawidłowego 545
inwentarza 415
kosztów procesu 317
„ sprzedaży 341
„ złożenia do depozytu 236
nakładów na rzecz sprzedaną 317, 328, 341
„ „ „ uzyskaną niesłusznie 126
„ „ „ użyczoną 425, 429
nienależnego świadczenia 128, 129, 131, 133

Zwrot
odsetek nadpłaconych 89
„ zapłaconych 88
podwójnego zadatku 74
poniesionych wydatków 282
przedmiotu darowizny 368
„ dzierżawy 414
„ pożyczki 430, 435 — 437, 439, 440
przekazu 618
przysporzenia majątkowego 363
reszty materjału 482
rzeczy danej do bezpłatnego używania 394
„ najętej 395, 588
„ oddanej do używania spółce 575, 588
„ podnajętej 394
„ przechowywanej 259, 534 — 536
„ samowolnie zabranej 259
„ sprzedanej 305, 328
„ użyczonej 218, 259, 427, 428
„ wydzierżawionej 218
„ wynajętej 218
świadczenia przy odstąpieniu od umowy 78, 79, 253
„ „ „ „ „ sprzedaży 309
„ za czyn niegodziwy lub zabroniony 132
„ z zobowiązania nieważnego 130
tego, co zapłacił poręczyciel 640, 641
wartości materjału 496
„ świadczenia niepodzielnego 7
„ wkładu spólnika 588, 589, 591
wydatków 282, 284
„ koniecznych do odwrócenia niebezpieczeństwa 121, 218
wydatków na zasiewy 416
„ pośrednika 520, 521
„ spólnika 565
„ użytecznych prowadzącego cudze sprawy 117, 118
wzajemnych świadczeń 219, 267
zabezpieczenia zwrotu 219
zadatku 75

Zwyczaj 60, 61, 68, 71, 74, 86, 107, 131, 189, 249, 296, 355, 384, 389, 410, 442, 448, 451, 453, 454, 481, 503, 518, 521, 524, 525, 599, VIII
handlowy 249
Zysk spółki 563 — 565, 575, 589
Źródła zobowiązań 1
Życie
pozbawienie 162, 165
pracownika 461
Żywienie 544
Żywiołowa klęska ob. klęska żywiołowa
Żywność
dostarczanie dożywotnikowi 599
„ pracownikowi 461

SPIS RZECZY.

Str.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. Kodeks zobowiązań.

Tytuł I.

Źródła, istota i rodzaje zobowiązań.

Art. 1 — 2 3

DZIAŁ I.

Zobowiązania podzielne i niepodzielne.

Art. 3 — 7 4

DZIAŁ II.

Zobowiązania solidarne.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 8—12) 5
Rozdział II. Solidarność dłużników (art. 13—18) . . 6
Rozdział III. Solidarność wierzycieli (art. 19—21) . . 8

DZIAŁ III.

Zobowiązania przemienne.

Art. 22 — 28 8

Tytuł II.

Powstanie zobowiązań.

DZIAŁ I.

Oświadczenie woli.

Rozdział I. Oświadczenie woli w ogólności (art. 29—30) 10
Rozdział II. Wady oświadczenia woli (art. 31—45) . . 10

Str.

Rozdział III. Warunek (art. 46—49) 14
Rozdział IV. Umowy w ogólności (art. 50—60) . . . 15
Rozdział V. Zawarcie umowy (art. 61—73) . . . 17
Rozdział VI. Dodatkowe zastrzeżenia umowne.
Oddział 1. Zadatek (art. 74—75) . . . 21
Oddział 2. Umowne prawo odstąpienia (art. 76—79) 22
Oddział 3. Odstępne (art. 80—81) . . 23
Oddział 4. Odszkodowanie umowne (art. 82—85) 23
Oddział 5. Odsetki (art. 86—90) . . . 24
Rozdział VII. Umowy o świadczenie przez osobę trzecią lub na rzecz osoby trzeciej (art. 91—92) . 25
Rozdział VIII. Przedstawicielstwo (art. 93—103) . . 26
Rozdział IX. Przyrzeczenie publiczne (art. 104—106) . 29
Rozdział X. Tłumaczenie oświadczeń woli (art. 107—108) 30
Rozdział XI. Forma oświadczeń woli w ogólności (art. 109—114) 30

DZIAŁ II.

Powstanie zobowiązań z innych źródeł.

Rozdział I. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia (art. 115—122) 31
Rozdział II. Niesłuszne zbogacenie (art. 123 — 127) . 33
Rozdział III. Nienależne świadczenie (art. 128—133) . 34
Rozdział IV. Czyny niedozwolone.
Oddział 1. Odpowiedzialność za własne czyny (art. 134—137) . . . 36
Oddział 2. Wyłączenie odpowiedzialności za własne czyny (art. 138—141) 37
Oddział 3. Odpowiedzialność za cudze czyny (art. 142—147) . . . 38
Oddział 4. Odpowiedzialność za szkody, wyrządzone przez zwierzęta i rzeczy (art. 148—151) . . 39
Oddział 5. Odpowiedzialność za szkody, wyrządzone w związku z użyciem sił przyrody (art. 152—156) 40

Str

Oddział 6. Odszkodowanie w ogólności (art. 157—160) 42
Oddział 7. Odszkodowanie za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, za pozbawienie życia, pozbawienie wolności i obrazę czci (art. 161—167) 43

Tytuł III.

Przejście praw i obowiązków, wynikających z zobowiązań.

DZIAŁ I.

Zmiana wierzyciela.

Rozdział I. Przelew wierzytelności (art. 168—176) . 46
Rozdział II. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela (art. 177—181) . . 47

DZIAŁ II.

Zmiana dłużnika.

Art. 182—188 49

Tytuł IV.

Wygaśnięcie zobowiązań.

DZIAŁ I.

Wykonanie zobowiązań.

Rozdział I. Przepisy ogólne o sposobie, miejscu i czasie wykonania (art. 189—201) 51
Rozdział II. Osoby, uczestniczące w wykonaniu (art. 202 — 205) 54
Rozdział III. Przedmiot wykonania (art. 206—211) . . 55
Rozdział IV. Zarachowanie zapłaty (art. 212—214) . 56
Rozdział V. Wykonanie zobowiązań wzajemnych (art. 215 — 217) 57

Str.

Rozdział VI. Prawo zatrzymania (art. 218 — 219) . . 58
Rozdział VII. Pokwitowania i inne dowody wykonania zobowiązań (art. 220 — 224) 58
Rozdział VIII. Dokumenty na okaziciela i znaki legitymacyjne (art. 225—230) 60
Rozdział IX. Zwłoka wierzyciela i złożenie do depozytu sądowego (art. 231—238) 62
Rozdział X. Skutki niewykonania zobowiązań w ogólności.
Oddział 1. Odszkodowanie (art. 239—242) . 63
Oddział 2. Zwłoka dłużnika (art. 243—249) 64
Oddział 3. Skutki niewykonania zobowiązań wzajemnych (art. 250—253) 66

DZIAŁ II.

Potrącenie.

Art. 254 — 262 68

DZIAŁ III.

Odnowienie.

Art. 263 — 266 70

DZIAŁ IV.

Niemożliwość świadczenia.

Art. 267 — 268 71

DZIAŁ V.

Wygaśnięcie lub zmiana zobowiązań ze względu na nadzwyczajne wypadki.

Art. 269 72

DZIAŁ VI.

Dobrowolne zwolnienie z długu i rozwiązanie umowy.

Art. 270 — 272 72

Str.

DZIAŁ VII.

Przedawnienie.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 273—275) . . . 73
Rozdział II. Bieg przedawnienia (art. 276—280) . . 73
Rozdział III. Terminy przedawnienia (art. 281—287) . 75

Tytuł V.

Zaskarżanie czynności dłużnika, zdziałanych ze szkodą wierzycieli.

Art. 288 — 293 78

Tytuł VI.

Sprzedaż i zamiana.

DZIAŁ I.

Sprzedaż.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 294—298) . . . 80
Rozdział II. Obowiązki sprzedawcy (art. 299—303) . 81
Rozdział III. Korzyści i ciężary. Niebezpieczeństwo (art. 304—305) 83
Rozdział IV. Rękojmia za wady prawne i fizyczne.
Oddział 1. Przepisy ogólne (art. 306—310) . 84
Oddział 2. Rękojmia za wady prawne (art. 311—319) 85
Oddział 3. Rękojmia za wady fizyczne (art. 320—336) 88
Rozdział V. Obowiązki kupującego (art. 337—338) . . 92
Rozdział VI. Sprzedaż na próbę (art. 339) . . . 93
Rozdział VII. Prawo odkupu (art. 340—344) . . . 93
Rozdział VIII. Prawo pierwokupu (art. 345—351) . . 95

DZIAŁ II.

Zamiana.

Art. 352 — 353 97

Str.

Tytuł VII.

Darowizna.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 354—358) . . . 98
Rozdział II. Obowiązki darczyńcy (art. 359—361) . . 99
Rozdział III. Spełnienie świadczenia, obciążającego obdarowanego (art. 362—363) 100
Rozdział IV. Odwołanie darowizny (art. 364—369) . . 101

Tytuł VIII.

Najem i dzierżawa.

DZIAŁ I.

Najem.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 370—372) . . . 103
Rozdział II. Obowiązki wynajmującego (art. 373—379) . 104
Rozdział III. Obowiązki najemcy (art. 380—388) . . 106
Rozdział IV. Zakończenie najmu (art. 389—397) . . 109
Rozdział V. Odstąpienie używania rzeczy najętej i podnajem (art. 398) 111
Rozdział VI. Zbycie rzeczy najętej (art. 399—401) . . 112

DZIAŁ II.

Dzierżawa.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 402—405) . . 113
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 406—412) . . . 114
Rozdział III. Zakończenie dzierżawy (art. 413—417) . 116
Rozdział IV. Odstąpienie używania przedmiotu dzierżawy i poddzierżawa (art. 418) . . . 117

Tytuł IX.

Użyczenie.

Rozdział I. Przepis ogólny (art. 419) 118
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 420—426) . . . 118
Rozdział III. Zakończenie użyczenia (art. 427—429) . . 119

Str.

Tytuł X.

Pożyczka.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 430—431) . . . 120
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 432—440) . . . 121

Tytuł XI.

Umowy o świadczenie usług.

DZIAŁ I.

Umowa o pracę.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 441—446) . . . 123
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 447—465) . . . 125
Rozdział III. Zakończenie stosunku pracy (art. 466—475) 130
Rozdział IV. Przejście zakładu pracy na inną osobę (art. 476) 134
Rozdział V. Umowa o naukę (art. 477) 134

DZIAŁ II.

Umowa o dzieło.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 478—479) . . . 135
Rozdział II. Obowiązki przyjmującego zamówienie (art. 480—485) 135
Rozdział III. Rękojmia za wady dzieła (art. 486—488) . 137
Rozdział IV. Obowiązki zamawiającego (art. 489—495) . 138
Rozdział V. Rozwiązanie umowy (art. 496—497) . . 140

DZIAŁ III.

Zlecenie.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 498—501) . . . 141
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 502—511) . . . 142
Rozdział III. Wygaśnięcie zlecenia (art. 512—516) . . 144

Str.

DZIAŁ IV.

Pośrednictwo.

Art. 517 — 522 146

DZIAŁ V.

Przechowanie.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 523—524) . . . 147
Rozdział II. Obowiązki stron (art. 525—533) . . . 147
Rozdział III. Zakończenie przechowania (art. 534—537) . 150

DZIAŁ VI.

Odpowiedzialność i prawo zastawu utrzymujących hotele, zajazdy i podobne zakłady.

Art. 538 — 544 151

DZIAŁ VII.

Depozyt nieprawidłowy.

Art. 545 152

Tytuł XII.

Spółka.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 546—551) . . . 153
Rozdział II. Stosunki wewnętrzne spółki (art. 552—565) 154
Rozdział III. Stosunek do osób trzecich (art. 566—569) . 158
Rozdział IV. Ustąpienie spólników ze spółki (art. 570—575) 159
Rozdział V. Rozwiązanie spółki (art. 576—578) . . 161
Rozdział VI. Likwidacja spółki (art. 579—591) . . . 162

Tytuł XIII.

Renta i dożywocie.

DZIAŁ I.

Renta.

Art. 592 — 598 165

Str.

DZIAŁ II.

Umowa o dożywocie.

Art. 599 — 609 167

Tytuł XIV.

Gra i zakład.

Art. 610 — 612 169

Tytuł XV.

Przekaz.

Art. 613 — 620 170

Tytuł XVI.

Ugoda.

Art. 621 — 624 171

Tytuł XVII.

Poręczenie.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 625—631) . . . 172
Rozdział II. Obowiązki poręczyciela (art. 632—637) 173
Rozdział III. Zwrotne roszczenie (art. 638—641) . . 175
Rozdział IV. Obowiązki wierzyciela (art. 642—643) . . 176

Przepisy końcowe.

Art. 644 — 645 177

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. Przepisy wprowadzające kodeks zobowiązań.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. I—XV) . . . 178
Rozdział II. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu Napoleona (art. XVI—XXI) 184

Str.

Rozdział III. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austrjackiego (art. XXII—XXVI) 185
Rozdział IV. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego niemieckiego (art. XXVII—XXXIV) 188
Rozdział V. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zwodu Praw (art. XXXV—XXXVIII) 190
Rozdział VI. Przepisy przejściowe (art. XXXIX—XLVI) . 191
Rozdział VII. Zmiany w przepisach o opłatach stemplowych (art. XLVII—XLVIII) 193
Rozdział VIII. Przepisy końcowe (art. XLIX—L) . . 195

Skorowidz do kodeksu zobowiązań i przepisów wprowadzających kodeks zobowiązań 197

PrC-211